

Věnováno Blance a Máše,

*keré nám všem ukázaly, kolik životní síly a energie člověk v sobě dokáže mít,
i když je mu daleko přes osmdesát a kolik radosti a optimismu můžeme i tak rozdávat.*

Děkuji

Michalu Kohoutovi a Davidu Tichému

*nejen za vedení mé diplomové práce
ale i dalších mých kroků v průběhu studia na FA ČVUT*

a především pak děkuji

celé mé rodině a všem přátelům

za nesmírnou podporu a trpělivost nejen v posledních měsících ale za celé ty roky :)

SENIORSKÉ a RODINNÉ BYDLENÍ

Benešov u Prahy

diplomní projekt

NIKOLA KARABCOVÁ

ateliér Kohout - Tichý

LS 2016/2017

Obsah práce

1/ Úvod	
	Zadání diplomové práce 10
	Prohlášení diplomanta 11
	Uvedení do tématu 13
	Metodika 14
	Role architekta 15
2/ Teorie / Jak to funguje?	
	Stáří 18 - 21
	Systém sociální péče ČR 22 - 23
	Bydlení pro seniory 24 - 27
3/ Normy a doporučení	
	Normy a doporučení 28 - 33
4/ Typologie	
	Současné typologie 36 - 37
	Referenční projekty 38 - 45
5/ Analýza území - Benešov u Prahy	
	Širší vztahy 48 - 49
	Demografie 50 - 51
	Sociální problematika 52 - 53
	Volba parcely 54 - 59
6/ Návrh	
	Stavební program 62 - 63
	Vazby v rámci města 64 - 65
	Urbanistický koncept 66 - 67
	Koncept krajinářský úprav 68 - 69
	Bydlení pro seniory 70 - 83
	Rodinné bydlení 84 - 89
7/ Závěrem	
	Závěrem 99
	Zdroje 101

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: Nikola Karabcová
 datum narození: 27. 7. 1989
 akademický rok / semestr: 2016/17 LS
 ústav: Ústav nauky o budovách 15118
 vedoucí diplomové práce: doc. Ing. arch. Michal Kohout
 konzultace: doc. Ing. arch. David Tichý Ph.D.

téma diplomové práce: **BYDLENÍ PRO SENIORY - BENEŠOV U PRAHY**
 viz přihláška na DP

zadání diplomové práce:**1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení**

Tématem diplomové práce je návrh nového seniorského bydlení pro město Benešov. Návrh bude zpracován ve třech navazujících měřítkách vystavěného prostředí - urbanistické koncepce stávajícího městského bloku, v měřítku domu bydlení pro seniory a v měřítku bytových jednotek respektive ostatních specifických provozů.

Cílem diplomové práce je navrhnout komplex seniorského bydlení s širokým spektrem možností péče o seniory zaměřený na vytvoření důstojného prostředí pro život seniorů, které splní základní provozní požadavky, nabídne odpovídající služby, ale zároveň dá lidem pocit vlastní autonomie, osobní zodpovědnosti a domova. Návrh bude vhodně reagovat na kontext okolní zástavby a posilovat celkový obraz města, tak aby svým uživatelům zároveň poskytl pocit sounáležitosti s místní komunitou.

2/ stavební program

- seniorské bydlení - v kombinaci různých forem - chráněné bydlení, dům s pečovatelskou službou, dům pro seniory (samostatné bytové jednotky, bytové jednotky s režimem, zázemí sociálních služeb, komunitní prostory)
- občanská vybavenost dostupná obyvatelům Benešova
- součástí projektu bude návrh veřejného prostoru v bezprostředním okolí objektu

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítko zpracování

- autorská zpráva		- půdorysy všech podlaží	M 1:100
- analytická část		- typické řezy	M 1:100
- výkres širších vztahů	M 1:1000	- pohledy	M 1:100
- koncepční schémata		- situace	M 1:500
		- vizualizace projektu	

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu

- model

Rozsah a měřítko jednotlivých výkresů či modelu mohou být vedoucím projektu ještě upřesněna. Měřítko výstupů mohou být přizpůsobena požadovaným formátům odevzdání.

Datum a podpis studenta 2.3.2017 Datum a podpis vedoucího DP 2.3.2017 Datum a podpis děkana FA ČVUT

13.4.2017

registrováno studijním oddělením dne

AUTOR, DIPLOMANT: NIKOLA KARABCOVÁ

AR 2016/2017, LS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE: BYDLENÍ PRO SENIORY - BENEŠOV U PRAHY

HOUSING FOR ELDERLY PEOPLE - BENEŠOV U PRAHY

JAZYK PRÁCE:

český

Vedoucí práce:

doc. Ing. arch. Michal Kohout

Ústav: Ústav nauky o budovách 15118

Oponent práce:

Prof. Ing. arch. Jaroslav Šafer

Klíčová slova:

seniorské bydlení, rodinné bydlení, stacionář, maloměstské prostředí, komunita, vnitroblok

Anotace (česká):

Tématem diplomové práce je návrh nového seniorského bydlení pro město Benešov, které reaguje na současný vývoj společnosti a zároveň má napomoci zacelování urbanistických jizev města pomocí vhodného doplnění urbanistické struktury. Návrh je proto zpracován ve více navazujících měřítkách, na úrovni nastínění koncepce urbanistického doplnění městského bloku a v měřítku provozu samotného bydlení pro seniory doplněného o rodinné bydlení v rámci jednoho bloku.

Cílem se stal návrh seniorského bydlení s širokým spektrem možností péče o seniory zaměřený na vytvoření důstojného prostředí pro plnohodnotné, klidné a spokojené stáří, které splní základní provozní požadavky, nabídne odpovídající služby, ale zároveň dá lidem pocit normality a domova. Návrh reaguje na kontext okolní zástavby a snaží se posílit celkový obraz města, tak aby svým uživatelům zároveň poskytl pocit sounáležitosti s místní komunitou.

Anotace (anglická):

The topic of diploma project is a design of housing for elderly people in Benešov. The proposal reacts to contemporary and mainly future social situation and it aims to better urbanistic development of the city by completing present destroyed urban structure. Suggested design presents the project in different scales from renewal of the urban block to detailed drawings of the housing for elderly people but also family housing as a part of one courtyard.

The aim of project is to develop wide spectre of social care for elderly people based on creating decent and full-fledged environment for this last period of human lives. The proposal should follow the norms and offer appropriate services in a contrast to feeling of normality and home for its residents. The design reacts to context of surrounding development and tries to build up the image of small town to offer its residents the feeling of belonging to the community.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou prací vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 16. května 2017

podpis autora-diplomanta

Architektura stáří

Současná společnost se v posledních desetiletích mění raketovým tempem, vše staré ztrácí své původní hodnoty a nalézá nové, mění se svět kolem nás, stále nové a novější technologie zaplavují náš každodenní život předefinovávajíc tak náš životní styl a tradiční uspořádání společnosti. Mění se vnímání našeho životního prostředí nikoli v rovině environmentální, ale v rovině všeho co nás obklopuje. Základní pilíře společnosti jako je rodina se otřásají v základech a přenáší tuto svoji krizi do všech sfér naší existence.

Jedním z míst, kde se tato krize společenských hodnot projevuje výrazným způsobem, je naše schopnost postarat se o nejstarší členy našich rodin. Počátek tohoto procesu může být zakotven již dávno v minulosti s první industrializací a globalizací světa, které vedly k individualismu a odproštění od jakýchkoli vazeb. Idilická historická představa vesnických domů, kde žila rodina pospolu a kde vzájemné vazby zajistily každému členu rodiny od dětí až po staroušky péči a pocit sounáležitosti, doznala s příchodem městského způsobu života značných trhlin. Městský individualismus a anonymita, za kterými odešla již více než polovina světové populace, mnohdy plíživě zničili jakékoli rodinné vazby ale zároveň i jistoty.

Tento trend podpořený ekonomickým modelem úspěšnosti a modlou zisku zapříčinil změny v našem chování i v životním stylu. Společnost se proměnila a bude se měnit dál. Do období stáří pomalu vchází nová generace, která již přijala současné hodnoty úspěchu, konzumu a pomíjivosti za své a jejich stáří bude tomuto faktu odpovídat.

Všechny tyto faktory jsou však determinovány i geograficky, každé kulturně-historické prostředí si prošlo specifickým vývojem a vyvinuly se u něj různé společenské podmínky. Když se zaměříme na Českou republiku, v následujících letech do důchodového věku vejde generace, která zažila a zažívá své produktivní období života v době revoluční a porevoluční, době otevřených možností a výzev. Generace, která se s touto změnou režimu o 180° musela vypořádat a zareagovat na ni. Generace, která se o sebe umí postarat a která si se socialistickou výchovou pod kůží váží svobody, ať už společenské tak i individuální více než jiní.

Čeká nás dle mého názoru období, kdy senioři již nebudou ochotni trávit téměř čtvrtinu svého života (důchod) v ústraní a opuštění na pokraji společnosti, jak se to mnohdy v našem prostředí stává, ale převezmou iniciativu a stanou se architektky svého stáří, tedy dokud jim to život dovolí. Je tedy pravděpodobné, že vznikne mnoho pro české prostředí nových typologií bydlení pro seniory, které se pro západní Evropu již stávají běžnými. Takových, které jim dokáží zajistit důstojné, aktivní a plnohodnotné stáří, aniž by přicházeli o svá práva a soukromí. Jedním z klíčových kroků k uspokojení této generace i generace seniorů budoucích bude pak možnost volby, široké spektrum typologií bydlení, které dokážou zareagovat na tolik různé požadavky, jako jsou lidé samotní.

METODIKA PRÁCE

Téma mé práce vychází z mého osobního zájmu o danou problematiku, kdy se pro mne projekt seniorského bydlení jako pro architekta stává značnou výzvou. Díky mé rodině, která má obchodní vazby na sociální pečovatelská zařízení, jsem měla již několikrát možnost nahlédnout do zákulisí těchto onstítucí starajících se o seniory. A kromě absolutní úcty a respektu ke všem, kdo v daném oboru pracují, jsem si odnesla i lehké rozčarování a smutek, nakolik současný stav neodpovídá požadavkům a nakolik péče u nás zaostává za mnohými zeměmi západní Evropy. Touto prací se pokouším shrnout poznatky z několika různorodých zdrojů i z vlastní zkušenosti a s tímto teoretickým základem navrhnout dům na pomezí dvou typologií, tedy domu s pečovatelskou službou a seniorského cohousingu, jako možnou cestu kudy se může ubírat budoucí seniorské bydlení, které lidem umožní žít soběstačně, avšak nikoli osaměle dokud jim to jejich zdravotní stav dovolí.

TEORIE

- rešerše současného směřování sociální péče a péče o seniory konkrétně, včetně analýzy sociálního systému sociálních dávek, rešerše stavebních trendů u nás i v zahraničí na základě teoretických prací viz. literatura

PRÁVNÍ RÁMEC

- rešerše stávající stavební legislativy se zaměřením na výstavbu bezbariérových staveb pro získání podkladů pro návrh objektu

REFERENCE

- rešerše českých i zahraničních, realizovaných i soutěžních projektů se zaměřením na bydlení pro seniory, se záměrem nalézt ideální stavební program a inspirovat se v rámci organizace prostorů již funkčními typologiemi

TERÉNNÍ PRŮZKUM

- návštěvy zařízení poskytujících sociální péči, rozhovory se zaměstnanci, klienty a lidmi pohybujícími se v daném oboru

ANALÝZA BENEŠOVA

- rešerše statistických údajů, průzkum území, rešerše strategických dokumentů, diskuze se zastupiteli města

Role architekta

S rolí architektů ve společnosti přichází mnoho otázek typu: Může architektura ovlivnit kvalitu života a pocit spokojenosti člověka? Determinuje naše životní prostředí náš náhled na vnímání světa? Může architektura ovlivnit naše vztahy s druhými lidmi? A přiblížíme-li se k tématu seniorů, dokáže architektura ovlivnit proces stárnutí? A až v nejextrémnější pozici, dokáže nám architektura prodloužit život?

Je jasné, že s profesí architekta je spojena značná odpovědnost vůči své profesi, klientům, komoře, ale i společnosti samé. Naším cílem by mělo být skrze své znalosti a dovednosti napomáhat lidem ke kvalitnímu a plnohodnotnému životu. Ne nadarmo se tato profese řadí mezi svobodná povolání.

Když se nad těmito otázkami výše zamyslíme, je zřejmé, že jako architekti tuto možnost ovlivnit svět kolem máme. Ať už přímo či nepřímo naše tvorba životního prostředí, tedy všeho co nás obklopuje, má vliv na uvažování lidí a je nedílnou složkou formování společnosti. Je tedy naším úkolem nacházet nové cesty, jak současně společnosti zlepšovat životní podmínky obzvláště, zaměříme-li se na tolik křehkou skupinu, jako jsou senioři.

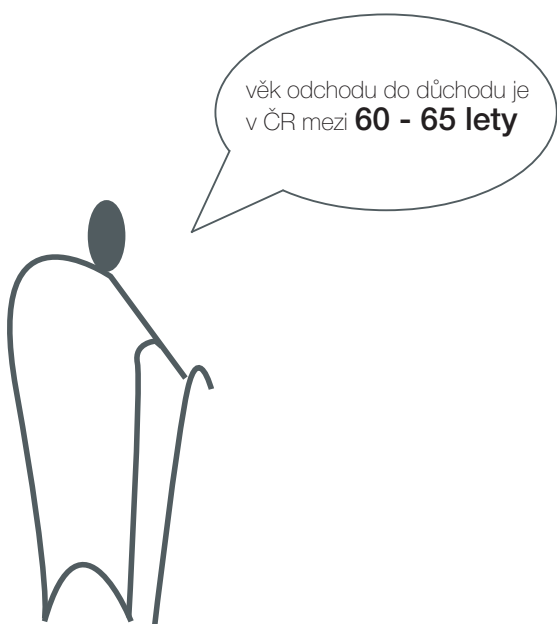
Právě tato věková kategorie se díky své ztrátě mobility stává nejvíce závislou na svém prostředí a podléhá nejvýraznějšímu vlivu, neboť jejich akční rádius se mění na absolutní minimum a jejich domov se stává celým jejich světem. Situace je o to vážnější, pokud tito lidé ztrácejí schopnost se o sebe postarat sami a musí jim být věnována permanentní péče v rámci sociálního systému, byť tato fáze má být až nejzažším možným řešením, protože žít v prostředí, které důvěrně známe, obklopeni známými a příbuznými je velmi důležitou hodnotou, prokazatelně mající vliv na kvalitu našeho života.

Odchod člověka z jeho domácího prostředí je pro většinu lidí jeden z nejvíce stresových momentů jejich života. Architekt si pak musí především uvědomit při návrhu těchto zařízení, že sice navrhuje občanskou budovu, sociální službu, ale především i domov a místo pro život. V momentě, kdy člověk takto svůj původní domov ztrácí, přichází i o část sebe samého, o část své identity, sociálního statusu a do jisté míry pocitově i svéprávnosti. Z toho všeho jasně vyplývá, že architektem by mělo být zavést a dodržet u těchto objektů určitý princip normality, tedy alespoň pocit běžného životního prostředí, domova a místa, kde se cítíme příjemně a v soukromí.

Návrh takového typu bydlení, které je schopno lidem poskytnout péči, jež jim dokáže zpříjemnit stáří a nabídnout příjemnou alternativu k jejich domovu tak, aby měli možnost i v tomto období žít plnohodnotný život plný pozitivních podnětů, sociálních interakcí, ale zároveň i soukromí, klidu a šanci na smíření se s věcmi nadcházejícími, je jednou z velkých architektonických výzev.

2/ teorie

věk odchodu do důchodu je
v ČR mezi **60 - 65 lety**

Stáří...

...jako poslední část lidského života, vysoký nebo také třetí či stařecký věk.

Tak jej definují slovníky; s neodkladnými fyziologickými změnami, jako změnami ve struktuře kostní tkáně, charakteristickými psychologickými zvláštnostmi, konzervatismem, určitou rigiditou myšlení a návyků, umíněností, přecitlivělostí, úbytkem ostroty vnímání, schopnosti zapamatovávat si, osamělostí a úbytkem fyzických sil.

Neexistuje přesný okamžik nástupu stáří, neboť fyziologické změny v lidském organizmu spojené se stárnutím probíhají neustále a pozvolna a jde o velmi individuální nezvratný fyziologický proces, který u každého člověka probíhá jinak. Někdy bývá za tuto hranici považován věk 60 let, nicméně s technickým a vědeckým rozvojem lidské společnosti se tato hranice neustále posouvá výš. Ve středověku byli lidé staří již ve věku 40 let. Stáří se dělí na stáří, pozdní stáří a kmetství - což je stav, kdy lidský věk dosáhne do výjimečně vysokého věku. Všichni lidé, co požívají starobní důchod, bývají okolní společností fakticky pokládáni za starce, kteří právě prožívají své stáří. Obecně platí, že čím je člověk starší, tím více má oslaben imunitní systém, což vede k tomu, že je více náchylný k nemocem. Člověk ve stáří také obvykle trpí více nespavostí a únavou. Častěji také dochází k poruchám mozkové činnosti. Lidé v tomto věku z tohoto důvodu také obvykle hůře vidí i slyší.

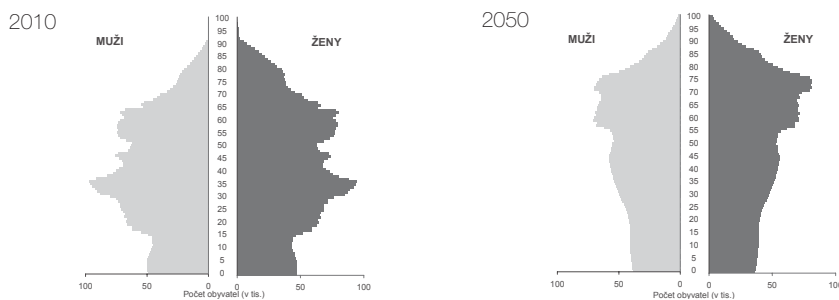
Nicméně tak jako všechno ostatní je mnohdy i stáří značně relativní a každý z nás jej může prožívat jinak, dle Hegyho je tedy věk možno hodnotit takto:

CHRONOLOGICKÝ VĚK	věk kalendářní, odpovídá skutečně prožitému času bez ohledu na stav organismu
BIOLOGICKÝ VĚK	důsledkem geneticky řízeného programu, působení zevního prostředí a způsobu života a přítomnosti chorob nebo úrazů
FUNKČNÍ VĚK	odpovídá funkčnímu potenciálu člověka, je daný souhrem charakteristik biologických, psychologických a sociálních
PSYCHOLOGICKÝ VĚK	důsledkem funkčních změn v průběhu stárnutí, individuálních osobnostních rysů a subjektivního věku
SOCIÁLNÍ VĚK	zahrnuje přítomnost, resp. nepřítomnost životního programu a do jisté míry závisí na důchodovém věku

Existují mnohá členění věkových skupin, která vypovídají o různém vnímání seniorského věku, zde je jako příklad uvedeno členění života člověka dle Světové zdravotnické organizace:

- 0 - 14 let - dětský věk
- 15 - 29 let - mladý věk
- 30 - 44 let - dospělý věk
- 45 - 59 let - střední věk
- 60 - 74 let - starší věk (presenium)
- 75 - 89 let - starý věk (senium)
- nad 90 let - dlouhověkost

Prognózy vývoje obyvatelstva jsou neúprosné, stárnutí populace je celoevropský fenomén, v roce 2050 by se populace seniorů měla rovnat jedné třetině obyvatelstva České republiky, tedy více než milionů občanů. O tom koneckonců i svědčí prognóza populačního stromu.

Ještě v roce 2008 tvořil dle údajů statistického úřadu podíl seniorů starších 60 let více než 20 % z celkového počtu obyvate. Téměř dvě pětiny ze všech evidovaných domácností v ČR jsou domácnosti seniorské. Tento fenomén se projevuje nejčastěji na sídlišťích, kde se senioři postupně stávají jejich převládajícími obyvateli. V dotazníkovém šetření Diakonie ČCE z roku 2009 odpovědělo 75 % respondentů ve věku 65 - 90 let, že žijí ve vlastní domácnosti. 46 % z nich však žilo zcela osaměle. Ve věku 65 - 79 let se pohybovalo samostatně bez nutné opory téměř 80 % respondentů, s věkem se však tento podíl snižoval, ve věku 80–89 let to bylo kolem 50 % a ve věku nad 90 let pouze něco málo přes 20 % respondentů.

Na těchto číslech je vidět, jaká rizika ze současného vývoje pro seniory vyplývají. Celkově dochází ke zhoršování jejich sociální závislosti, inaktivity a osamělosti. Vzhledem k prognózám nás čeká náročná práce na vytvoření zázemí pro tuto nadcházející generaci obzvláště v kombinaci se snižující se porodností a prodlužující se délkou života.

VYMEZENÍ SCHOPNOSTÍ ZVLÁDAT ZÁKLADNÍ ŽIVOTNÍ POTŘEBY

V rámci sociální podpory státu mají senioři nárok na finanční podporu tzv. příspěvek ná péči, který má přispívat na péči o osobu, která je již kvůli svému dlouhodobě nepříznivému zdravotnímu stavu závislá na pomoci jiné fyzické osoby. Výše tohoto příspěvku se odvíjí od nutné potřeby podpory a míry závislosti, tedy každodenní pomoci nebo dohledu při realizaci základních životních potřeb:

MOBILITA	Schopnost zvládat vstávání a usedání, stoj, zaujímat polohy, pohybovat se chůzí krok za krokem, popřípadě i s přerušovanými zastávkami, v dosahu alespoň 200 m, a to i po nerovném povrchu, chůzí po schodech v rozsahu jednoho patra směrem nahoru i dolů, používat dopravní prostředky včetně bariérových.
ORIENTACE	Schopnost poznávat a rozeznávat zrakem a sluchem, mít přiměřené duševní kompetence, orientovat se časem, místem a osobou, orientovat se v obvyklém prostředí a situacích a přiměřeně v nich reagovat.
KOMUNIKACE	Za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu se považuje stav, kdy osoba je schopna dorozumět se a porozumět, a to mluvenou srozumitelnou řečí a psanou zprávou, porozumět všeobecně používaným základním obrazovým symbolům nebo zvukovým signálům, používat běžné komunikační prostředky.
STRAVOVÁNÍ	Za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu se považuje stav, kdy osoba je schopna vybrat si ke konzumaci hotový nápoj a potraviny, nápoj nalít, stravu naporcovat, naservírovat, najíst se a napít, dodržovat stanovený dietní režim.
OBLÉKÁNÍ A OBOUVÁNÍ	Za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu se považuje stav, kdy osoba je schopna vybrat si oblečení a obutí přiměřené okolnostem, oblékat se a obouvat se, svlékat se a zouvat se, manipulovat s oblečením v souvislosti s denním režimem.
TĚLESNÁ HYGIENA	Za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu se považuje stav, kdy osoba je schopna použít hygienické zařízení, mýt si a osušovat si jednotlivé části těla, provádět celkovou hygienu, česat se, provádět ústní hygienu, holt se.
VÝKON FYZIOLOGICKÉ POTŘEBY	Za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu se považuje stav, kdy osoba je schopna včas používat WC, vyprázdnit se, provést očistu, používat hygienické pomůcky.
PÉČE O ZDRAVÍ	Za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu se považuje stav, kdy osoba je schopna dodržovat stanovený léčebný režim, provádět stanovená léčebná a ošetrovatelská opatření a používat k tomu potřebné léky, pomůcky.
OSOBNÍ AKTIVITY	Za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu se považuje stav, kdy osoba je schopna vstupovat do vztahů s jinými osobami, stanovit si a dodržet denní program, vykonávat aktivity obvyklé věku a prostředí jako např. vzdělávání, zaměstnání, volnočasové aktivity, vyřizovat své záležitosti.
PÉČE O DOMÁCNOST	Za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu se považuje stav, kdy osoba je schopna nakládat s penězi v rámci osobních příjmů a domácnosti, manipulovat s předměty denní potřeby, obstarat si běžný nákup, ovládat běžné domácí spotřebiče, uvařit si teplé jídlo a nápoj, vykonávat běžné domácí práce, obsluhovat topení a udržovat pořádek. ⁴

Dle počtu těchto potřeb, jež nejsou v kompetenci žadatele realizovat, je pak zařazen do jedné ze čtyř skupin:

- I. stupeň - 3 / 4 základní životní potřeby
- II. stupeň - 5 / 6 základních životních potřeb
- III. stupeň - 7 / 8 základních životních potřeb
- IV. stupeň - 9 / 10 základních životních potřeb

FORMY PÉČE O SENIORY

- SENIORSKÉ BYDLENÍ

jedná se v převážné většině o menší nájemní (obecní) byty, které jsou speciálně bezbariérově upraveny tak, aby svým obyvatelům umožňovaly bezpečný a klidný život v blízkosti občanské vybavenosti a služeb, tento typ bydlení je určen pro soběstačné jedince

- TERÉNNÍ SLUŽBY

jedná se o služby ulehčující seniorům jejich každodenní život, jsou poskytovány v místě jejich bydliště, pracovníci dochází za klienty a napomáhají jim při zajištění stravování, chodu domácnosti, hygieně a podobně, nabídka služeb je velmi široká a obsahuje například i doprovod, kadeřnické služby, pedikúru, prádelnu či vyřízení pochůzek...

terénní sociální služby neposkytují ošetrovatelské úkony

DŮM S PEČOVATELSKOU SLUŽBOU

terénní služby mohou působit i v rámci domů s pečovatelskou službou, jedná se o zvláštní formu nájemního bydlení s přítomností pečovatelské služby v pracovní době, klienti však stále obývají svůj byt a sami si stanovují svůj denní režim, poskytovatel služeb jim vypomáhá na základě dohody pouze v oblastech, které jsou pro ně již náročné

nejedná se o pobytové zařízení, ale o typ bydlení povětšinou obvykle zřizovaný obcí, ale existují i soukromé objekty

TÍSŇOVÁ PÉČE

jedná se o prevenční a kontrolní zařízení, kdy u sebe klient nosí nouzové zařízení (tlačítko, náramek...), který mu umožňuje přímý kontakt se službou, jež mu v případě nebezpečí může přispěchat na pomoc

- AMBULANTNÍ SLUŽBY

klient žije ve svém domácím prostředí a za službou dochází

DENNÍ STACIONÁŘE

jsou zařízení určená pro denní pobyt seniorů, kteří nechtějí či nemohou zůstat sami doma (například rodinní příslušníci dochází do práce), zařízení by se dalo přirovnat ke školce pro seniory

- POBYTOVÁ ZAŘÍZENÍ

jsou určena lidem, kteří se již nedokáží o sebe postarat sami a potřebují intenzivní pomoc a péči včetně péče lékařské, vzhledem k současnému vývoji sociálních služeb se klienty těchto zařízení ve většině případů stávají lidé, kteří jsou již ve vysokém stádiu imobility

lidé zde trvale či dočasně bydlí, zařízení se stává jejich domovem a oni podléhají jeho dennímu režimu, klienti mají zároveň možnost využít různé společenské a terapeutické aktivity

DOMOVY PRO SENIORY

služba určená pro seniory, kteří potřebují intenzivní pomoc a 24 hodinovou péči (včetně péče zdravotní), kterou již nelze zastat v jejich domácím prostředí, prostřednictvím rodinných příslušníků či terénních služeb

DOMOVY SE ZVLÁŠTNÍM REŽIMEM

zařízení, která se specializují na péči o seniory s duševními nemocemi, Alzheimerovou chorobou či stařeckou demencí

ODLEHČOVACÍ POBYTOVÁ SLUŽBA

umožňuje přechodné umístění pečované osoby v případě, kdy pečující (rodina obvykle) nemůže dočasně (krátkodobě) poskytovat péči

.....

- ZDRAVOTNÍ PÉČE A ZAŘÍZENÍ

na zajištění zdravotní péče se podílí praktický lékař, specialisté, domácí zdravotní péče, dopravní zdravotní péče, lékárny a případně pak nemocnice, léčebny dlouhodobě nemocných či hospicy

HOSPIC

poskytuje výhradně paliativní péči, tedy péči o umírající a jejich rodiny, jeho cílem je zajistit klientům důstojné umírání, tišení bolesti a dalších průvodních jevů terminální fáze nevléčitelných nemocí

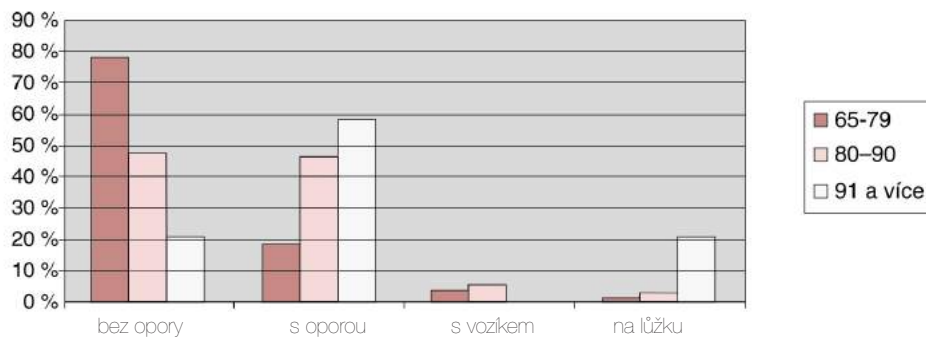

BYDLENÍ PRO SENIORY

Již od 80. let v České republice velmi pozvolna probíhá proces transformace sociálních služeb. Jejím cílem je do velké míry opuštění ústavního konceptu poskytování těchto služeb a jejich nahrazení individuálnější formou k podpoře člověka v běžném prostředí vycházející z konceptu sociálního začlenění. Tato snaha deinstitucionalizovat je prováděna skrze podporu komunitních a terénních služeb, jež jsou schopny poskytovat péči svým klientům buďto přímo ve jejich domácím prostředí či v prostředí nových typologií, které jsou mnohem více individuálnější a více domácí než může být ústav o dvou stech klientech. Hlavní motivací však mnohdy bývá ekonomické hledisko setrvání seniorů doma, neboť tento přístup je v důsledku levnější.

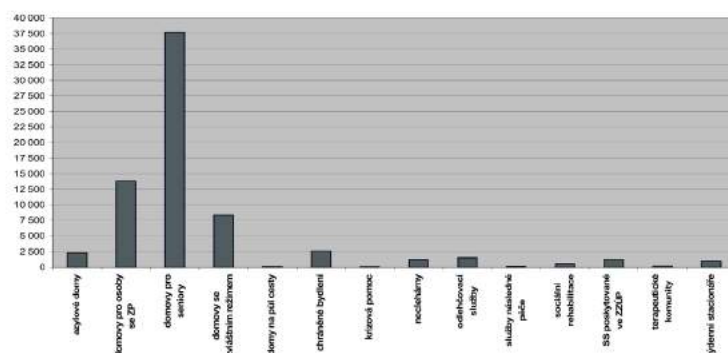
Další stránkou této problematiky je společenský a demografický vývoj, kdy současní senioři mají výrazně aktivnější stáří, než tomu bývalo v posledních desetiletích obzvláště ve spojitosti s faktem, že se stále prodlužuje délka života. Celkový průběh stáří má tedy jiné charakteristiky než tomu bylo v minulosti. Na tomto fenoménu je do jisté míry i založena zmiňovaná transformace sociální péče. K využití pobytových služeb by mělo dojít až ve chvíli, kdy není možné jiné řešení. A i v tomto případě by měli mít všichni možnost žít co nejvíce samostatným životem v prostředí, kde budou mít soukromí a prostor pro prožití plnohodnotného stáří.

Vztah mezi omezením soběstačnosti a věkem seniora

Průzkum Diakonie ČCE Bydlení seniorů 2009

Současné pobytové instituce stárnou a dochází v současnosti k zahlcení tohoto typu sociální péče pro seniory a například pobytová zařízení přijímají klienty až v opravdu vysokém stádiu závislosti na druhé osobě. Od toho se pak odvíjí i charakter samotné péče, která však mnohdy koliduje s vybavením nynějších ústavů, které bylo navrženo historicky pro mnohem mladší a aktivnější uživatele, než v současnosti mají.

počet lůžek dle sociální služby, MPSV ČR 2010

Celkově v České republice v současnosti funguje něco kolem 600 pobytových zařízení. Služby jsou v mnohých případech poskytovány ve velkých budovách a areálech, které obvykle dříve sloužily jinému účelu (zámky, kláštery, kasárna, nemocnice apod.), u kterých mají architekti a stavebníci povětšinou svázané ruce již charakterem stavby a nemohou tak navrhnout prostředí odpovídající svou kvalitou současným standardům. Současná i nová pobytová zařízení koncentrují desítky i stovky lidí, nedochází k interakci s okolním prostředím, objekty jsou světem samy pro sebe, většina potřeb klientů je řešena v rámci ústavu, ve kterém se odehrává prakticky veškerý život uživatele, obzvláště je-li jeho mobilita již snížena. Pozornost je věnována především základním potřebám: jídlo, hygiena, bezpečí a zdraví, což je dáno zejména počtem personálu, který má na starosti poměrně velké množství klientů. Charakter služeb i prostředí má často medicínský ráz. Mnohdy dochází ke ztrátě soukromí, mnohalůžkové ložnice, společné koupelny a velké jídelny tomuto faktu jdou naproti. Lidé navíc musí akceptovat určitý ústavní režim a trpí pocitem ztráty svéprávnosti.

Moderní přístupy se proti těmto zmíněným prvkům snaží bojovat, ať už celkovým rušením těchto institucí, či alespoň zmenšováním jejich měřítka, tak aby jejich klienti měli šanci vybudovat si alespoň minimální pocit domova v prostředí, které mají šanci přijmout za své. A to v okruhu lidí, se kterými budou mít potenciál navázat osobní a trvalé vazby neboť to, co je mnohdy nejceněnější na našich domovech, je fakt, že se jedná o prostředí, které je nám důvěrně známé a především, kde máme známé a příbuzné. Je tedy zapotřebí nalézt i jiné cesty, jak nabídnout seniorům možnost kvalitního stáří a správně by se mělo začínat již v momentě, kdy se již sice neobejdou bez cizí pomoci, avšak stále ještě zvládají většinu každodenních úkonů.

(Veřejný ochránce práv, 2009, s. 47)

Jedním z důležitých principů, které se snaží současné trendy dodržovat v rámci sociální péče, je zásada principu normality, tedy běžného života s ohledem na míru a typ omezení každého uživatele. Tomuto tématu se ve své práci věnoval John O'Brian a definoval několik pravidel, která mají napomáhat lidem se sociálním začleněním a tedy spokojeným životem i mimo svůj domov. Pro každého z nás je být skrytě zapotřebí být součástí určité komunity, vyskytovat se na běžných místech a situacích, kde se vyskytují ostatní lidé, být v kontaktu s okolím, sousedy, přáteli, díky tomu navazovat a rozvíjet smysluplné vztahy, které nám umožní zastávat hodnotné a důstojné sociální role. Každý z nás by měl mít možnost volby a kontroly nad vlastním životem, alespoň do nejzazšího momentu, kam nám to náš zdravotní stav umožní, s tím je spojeno i právo na soukromí.

S principem normality je spojeno i samotné fungování člověka, byť se jedná o extrémní situaci, cílem různých typologií bydlení pro seniory má být pocit, že se jedná o běžný život v běžném prostředí, kde základní životní nápně jako bydlení, práce a trávení volného času probíhá v různých místech, tedy alespoň členění těchto objektů by tyto principy mělo do jisté míry sledovat a mělo tak svým klientům dát šanci na aktivní zázemí a možnost pěstování zájmů.

Jak říká paní ředitelka přeloučského Domova u fontány, paní Ph.Dr. Danuše Fomiczewová: "Stáří je pěkné životní období, pokud je člověk soběstačný a může si spokojeně užívat zaslouženého volna v důchodu. Odchod z domova do pobytové služby považuji za jednu z nejstresovějších situací v životě člověka, pokud to ovšem není jeho dlouhodobé přání. Do domova si můžete přinést jen to, co vám sociální pracovnice doporučí, a tak se seznam smrskne většinou na doklady, osobní věci a oblečení. To nejcennější, co si lidé z domu do pobytové služby přinesou, jsou fotografie, obrázky, křížek, pár knih... a vzpomínky."

Je zřejmé, že dalším zásadním momentem pro bydlení seniorů je jeho schopnost vytvořit jim nový domov. Veškerá tato prostředí jsou bohužel již z principu prostředí vytvářena "pro nás bez nás", byť s nejlepším možným úmyslem. Je tedy jasné, že získat k němu osobní vztah je více než náročné, každý člověk má potřebu mít své vlastní místo, nad kterým má kontrolu a s ním spojený pocit soukromí (zde mohu být sám a nebudu rušen), bezpečí (zde jsem chráněn před vnějším prostředím i lidským okolím) i identifikace (tady bydlím, tedy rozhoduji já). S tím je spojena i potřeba se zabydlet, vtisknout místu svou osobitost, zaplnit ho svými předměty, svým nepořádkem, ve svém prostředí chceme mít po ruce vše, co potřebujeme ke každodennímu životu. Nesmíme zapomenout na fakt, že architektura vytvářející naše životní prostředí na nás má v mnohém velký vliv, kvalitní prostor se dokonce může stát významným terapeutickým faktorem.

Na druhou stranu, zajištění důstojného a příjemného bydlení pro seniory je jedním z těch oborů, který má výrazně více faktorů než-li jen ty architektonické, paní Fomiczewová dodává: "Senioři jsou křehké bytosti, snadno je můžete ranit nebo negativně ovlivnit jejich vnímání. Potřebují vstřícnost a úsměv a za to přece nikdo z nás nic neplatí."

3/ normy a doporučení

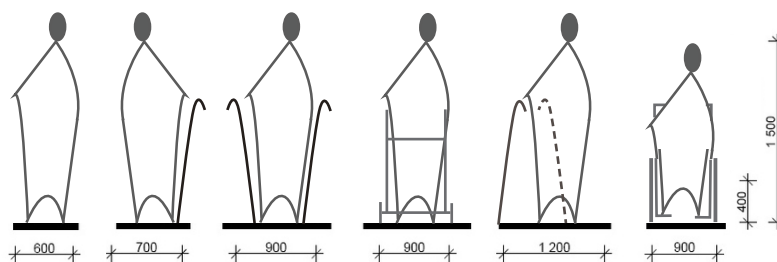
PŘÁVNÍ RÁMEC

- Zákon č. 108 / 2006 Sb.
 - O sociálních službách
 - Zákon č. 100 / 1988 Sb.
 - O sociálním zabezpečení
 - Příloha č. 2 k vyhlášce č. 505/2006 Sb.
 - Obsah standardů kvality sociálních služeb.
-
- Zákon č. 128 /2000 Sb.
 - O obcích (obecní řízení)
 - Zákon č. 500 / 2004 Sb.
 - Správní řád
 - Zákon č. 183 / 2006 Sb.
 - O územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)
 - Vyhláška MMR č. 500 / 2006 Sb.
 - O územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti
 - Vyhláška MMR č. 501 / 2006 Sb.
 - O obecných požadavcích na využívání území
 - Vyhláška MMR č. 503 / 2006 Sb.
 - O podrobnější úpravě územního rozhodování, územního opatření a stavebního řádu
 - Vyhláška MMR č. 268 / 2009 Sb.
 - O obecných technických požadavcích na stavby
 - Vyhláška MMR č. 398 / 2009 Sb.
 - O obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb

NORMY A DOPORUČENÍ PRO STAVBY SENIORSKÉHO BYDLENÍ

Následující stránky jsou sbírkou informací, norem a doporučení z různých zdrojů, od vyhlášky o obecných technických požadavcích na bezbariérové využívání staveb, publikace MPSV, Bydlení (nejen) pro lidi se zdravotním postižením od Ireny Šestákové, článek Bydlení pro seniory z časopisu od Dagmar Glosové, práce Lenky Váňové Trendy v bydlení pro seniory, ale i osobní poznatky zaměstnanců domovů pro seniory a lidí v oboru se pohybujících.

Navrhování staveb pro lidi s určitým handicapem či seniory je v mnohém shodné, základní myšlenkou je univerzálita a flexibilita spojená s bezpečností a přehledností. Jak již bylo řečeno v předchozí kapitole, cílem této typologie je zajistit svým uživatelům domov, je však zároveň nutné reagovat na jejich vyšší životní nároky.

Objekty poskytující pobytové služby by na první pohled neměly působit jako instituce nebo lékařské zařízení, měly by evokovat domácí prostředí. Celý komplex musí splňovat pravidla bezbariérovosti.

Nástup do objektu musí být opatřen vhodným řešením a ukončením vyrovnávací rampy, příp. schodů. Všechny přístupové komunikace, rampy a schodiště vyrovnávací změny úrovně musejí být opatřeny po obou stranách zábradlím. Maximální sklon ramp je u novostaveb 1:16 s minimální šířkou 1500 mm a délkou k nejbližší podestě 9 m, kdy při větších délkách je nutné vkládat podesty o délce 1500 mm. Před vstupem do obytných objektů je třeba vytvořit rovný, krytý prostor o minimálních rozměrech 1500x2000 mm při otevírání dveří ven. Čistící rohožka před vstupními dveřmi musí být zapuštěna do podlahy. Důležitá je šířka vstupních dveří, která nesmí být menší než 900 mm. Dveře mohou být prosklené až od výšky 400 mm a musí mít ve výšce očí (1400–1600 mm) označení prosklení. Ovládací a otevírací mechanismy k překonání výškových rozdílů (sedačky, zvedací plošiny, apod.) musejí být instalovány v rozmezí výšek 750–1100 mm. Ideálním systémem je automatické otevírání dveří ovládané fotobuřkou. U vstupu jsou vhodně umístěny klávesnicové zvonky se jmenovkami většího formátu a domácím telefonem s možností jejich lokálního nasvětlení. Horní hrana zvonků nesmí být výše než 1200 mm.

Zádveř by mělo být dimenzované na pohodlný provoz vozíku, minimálně však 1200x1500 mm; v případě nástupů do objektu min. 2000 x 2250 mm. V blízkosti zádveří je vhodné vyčlenit prostor pro odložení invalidního vozíku, používá-li se jen pro pohyb v exteriéru.

Schodiště v občanských stavbách jsou navrhována podle běžných typologických zásad. Při výstupu po schodech je fyziologicky nejpříznivější stoupání při sklonu schodiště 30°. Dimenze výšky a šířky schodišťových stupňů je pak odvozena z Lehmannova vzorce. V návrhu obydlí pro seniory volíme spíš krok kratší (např. $2 \times 15,5 + 30 = 61$), musíme však počítat s tím, že schodiště s pohodlným sklonem má větší prostorové nároky. Schodišťové rameno má být přímé, minimální šířky 1200 mm a s podestou o rozměru min. 1400 mm. Tyto rozměry by měly být dodrženy také proto, že umožňují dodatečnou instalaci zařízení nápomocných k překonání výškových rozdílů (zvedací plošiny, sedačky apod.). Schodišťové stupně je vhodné opatřit protiskluzovou úpravou povrchu a navrhnout tak, aby jejich nástupní plocha hranou nepřechývala nad podstupnicí.

Vstupní dveře do bytu /pokoje musí umožnit otevření nejméně 900 mm, což platí i pro hlavní křídlo dvoukřídlových dveří. Je dobré si uvědomit, že teprve šířka dveří 1000 mm umožní pohodlný pohyb na invalidním vozíku a snadnou manipulaci s osobou ležící na nosítkách nebo pojízdné posteli. Ovládání dveří je umístěno vždy ve výšce 750–1100 mm. Vstupní dveře do bytu seniora s poruchami paměti by měly být i z vnější strany opatřeny klikou (nikoli tzv. koulí).

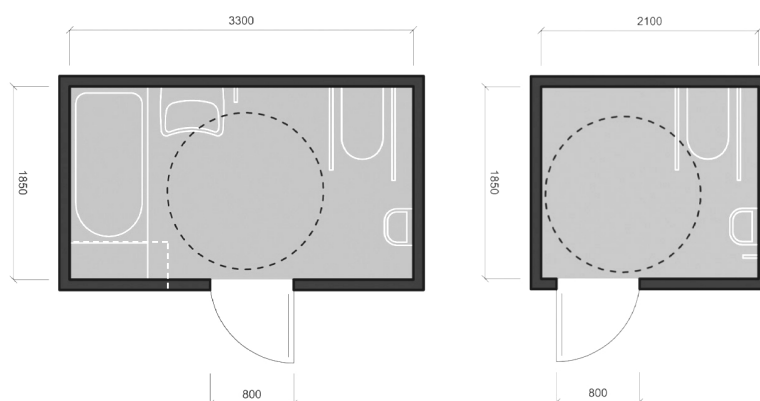
Okna v bytech seniorů by měla mít nižší výšku parapetu, doporučuje se 700 mm, neboť seniori velkou část svého času tráví vsedě, či dokonce vleže v posteli. Snížením parapetu zvětšíme jejich zorný úhel a tím i kontakt s okolním venkovním světem. Proto jsou mimořádně vhodná francouzská okna. Pozorování vnějšího života z okna se často stává pro starší lidi s omezenou schopností pohybu jednou z denních činností. Vhodně navržená velikost a tvar okna jsou pro ně proto velmi důležité.

Balkon, lodžie nebo terasa se často stávají jedním z mála míst kontaktů starých lidí s venkovním prostředím. Aby tyto prostory umožnily obyvatelům bytů odpočinek, stolování či práci na čerstvém vzduchu, musejí být dostatečně velké. Minimální hloubka balkonu či lodžie by tedy měla být 1500 mm a pokud možno větší. Venkovní prostory musejí mít samozřejmě protismykovou úpravu. Zábradlí ve výšce 1100 mm by mělo být alespoň zčásti transparentní, aby nebránilo seniorům ve výhledu. Také truhlík na květiny by měl být umístěn tak, aby nepřekážel ve výhledu a byl starému člověku lehce dostupný. Jeho výška 600–800 mm dává možnost pečovat o květiny vsedě.

Ložnice /pokoj je velmi intimní prostor pro každého člověka, kde mnozí staří lidé tráví velkou část dne, v některých případech i celý den. Je proto důležité, aby to byla místnost dostatečně prostorná, dobře větraná, vhodně propojená s hygienickou buňkou, vybavená pohodlným nábytkem. Pokoje seniorů by měly být ideálně jednolůžkové. I v případě manželského páru je vhodné navrhnout možnost odděleného spaní v různých místnostech či alespoň oddělených lůžkách. Dle aktuálních norem vychází základní rozměr pokoje pro 1 osobu na 12 m² (v případě trvalého upoutání na lůžko či invalidní vozík 14 m²). Byt, pokud situace dovolí, je vhodné navrhovat větší, neboť se mnohdy jedná o seniorův celý svět (prostor sdružující všechny funkce). Vhodný je univerzální dostatečně velký prostor umožňující slučování funkcí a variabilní vybavení nábytkem podle měnících se potřeb seniora. Velikost pokoje je dána také možností umístění postele tak, aby k ní byl zajištěn přístup ze tří stran. V jistém období seniorova života je pro péči o něj podstatný právě oboustranný přístup k jeho lůžku. Člověk má však přirozenou potřebu spát v úkrytu a dokud je to možné, přivítá možnost spát u zdi. Neméně důležitý je i výběr lůžka. Vyšší, než je jeho běžná výška, tedy 500–580 mm s volným prostorem pod postelí. V celém pokoji by měla být dodržena minimální průchodná šířka 800 mm se zachováním volného prostoru s průměrem kruhu 1500 mm pro případnou nutnost použití invalidního vozíku.

Vybavení bytu, výběr a použití nábytku by měl mít možnost ovlivnit obyvatel bytu sám, měla by mu být dána možnost vybavit svůj nový domov vlastním nábytkem a obklopit se věcmi, na které je zvyklý a které má rád. Pokoj je dobré vybavit lehce dostupným signalizačním zařízením a vhodným osvětlením v záhlaví postele s nastavitelným směrováním a možností změny intenzity světla. Signalizační zařízení je vhodné instalovat všude tam, kde vzniká nebezpečí úrazu, požáru, vytopení apod.

Sociální zařízení by mělo být řešeno bezbariérově s vhodnou bezpečnou volbou materiálů.

Společné prostory mohou méně mobilnímu člověku suplovat jeho běžné životní prostředí mimo domov, tedy město / vesnici a vše s ním spojeným. Místo, které přirozeně navštěvoval za prací i zábavou, za nákupy i dalšími službami, je tedy nutné pro udržení člověka aktivního vytvářet i ve společných prostorech - prostředí plné podnětů a především příležitostí. Běžnou praxí například z domovu seniorů je vytváření jakéhosi miniměsta v rámci zařízení, ve kterém člověk může najít kavárny, bufety, knihovny, různé služby jako pedikúru či kadeřnictví, malé obchůdky, dílny, kapli, ale i jen zákoutí, která člověku navodí určitou atmosféru a mnoho míst pro setkávání či jen pozorování okolního života. Vše musí být přehledné, umožňující snadnou orientaci v prostoru a snadno dostupné.

Zahrada se v případě seniorů stává jednou z nejoblíbenějších odpočinkových zón. Může nabízet jak prostor k relaxaci - posezení pod přístřeškem se zastíněním, zahradničení či místo pro čtení knížky, tak i terapeutický účinek, pozitivní účinky zeleně na lidské zdraví i psychiku, vliv na mikroklima; zlidšťuje obytný i urbánní prostor, nabízí možnost odreagovat se. Jednoznačně se stává místem setkání, určitým pojítkem mezi obyvateli, je to i místo příjemné pro posezení s návštěvami. Měla by být snadně dosažitelnou, samostatně přístupná toaleta poblíž vstupu do zahrady je výhodou, vhodný je i výtokový ventil v exteriéru (napojení na vodu, možnost si umýt ruce, osvěžit se), součástí by měla být přístupná terasa či jiná zpevněná plocha s návazností na společné prostory, zejména kuchyni s jídelnou (možnost stravovat se na přiléhající terase). Příjemným prvkem zahrad se stává i drobná architektura (pergoly, možnost umístění drobného mobiliáře).

Tím, jak člověk ztrácí fyzické a psychické schopnosti, omezuje se i jeho životní prostor a jeho pokoj se postupně stává jeho jediným působištěm. Bezbariérový interiérový řešení s ohledem na osobní požadavky konkrétního obyvatele může podpořit jeho samostatnost a nezávislost a oddálit jeho kompletní upoutání na lůžko.

4/ typologie

● uvedeny v rámci předdiplomního semináře

● uvedeny v rámci diplomního projektu

SOUČASNÉ TRENDY TYPOLOGIÍ

Jak již bylo zmíněno několikrát v rámci této práce, trendem v péči o seniory je snaha o deinstitucionalizaci těchto služeb a nabídnutí lidem možnost setrvat v jejich domácím prostředí, co nejdéle je to možné. Na to pak navazuje, pokud je již nástup do permanentní péče neodkladný, vývoj nových typologií, které nabízejí lidem možnost bydlet důstojně a plnohodnotně, dokud jim to jejich zdravotní stav dovolí.

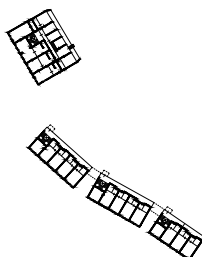
Kromě různých nových forem bydlení pro seniory, jež se snaží potlačit principy mamutích institucí, vznikají i nové typologické mixy kombinující více služeb najednou. V nizozemském Deventeru například v domově pro seniory bydlí i studenti, kteří splácí svůj nájem péčí o své starší spolubydlící. V sedmdesátých letech v Japonsku zavedli nové mezigenerační propojení bydlení pro seniory a školek, kde tak dochází k zajímavé interakci mezi těmi nejmenšími a nejstaršími přinášející benefity oběma věkovým skupinám. Mnoho zemí se snaží integrovat seniory do chráněného bydlení přímo v rámci běžné výstavby a umožnit jim tak zapadnout do funkční komunity.

Další samostatnou kapitolou jsou pak cohousingy, které díky svému společenskému konceptu dávají svým obyvatelům pocit sounáležitosti s komunitou a mnohdy napomáhají k tomu, aby zůstali déle aktivní i přes vyšší věk.

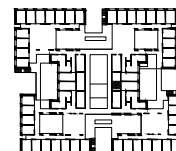
srovnání

Česká republika

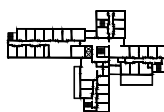
Český Krumlov - Česká republika

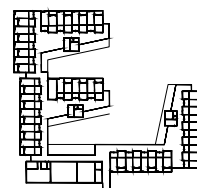
Graz - Rakousko

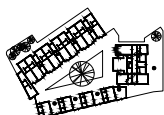
Jystrup - Dánsko

Brauweiler - Německo

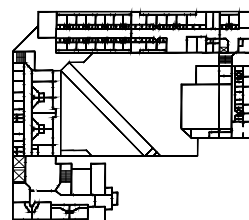
Hillerød - Dánsko

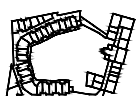
Gorey - Irsko

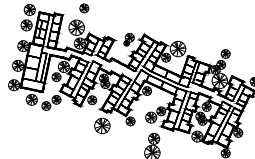
Stockholm - Švédsko

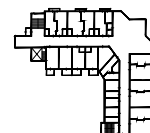
Praha - Česká republika

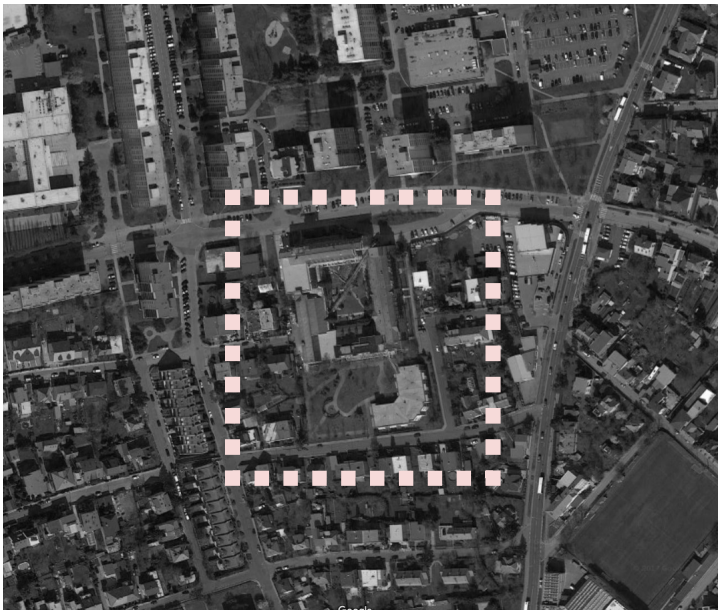

Praha - Česká republika

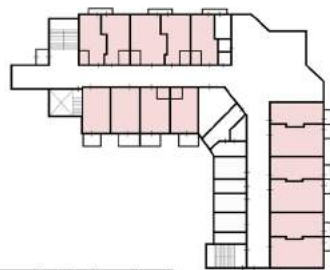
Ansager - Dánsko

Domov pro seniory Chodov

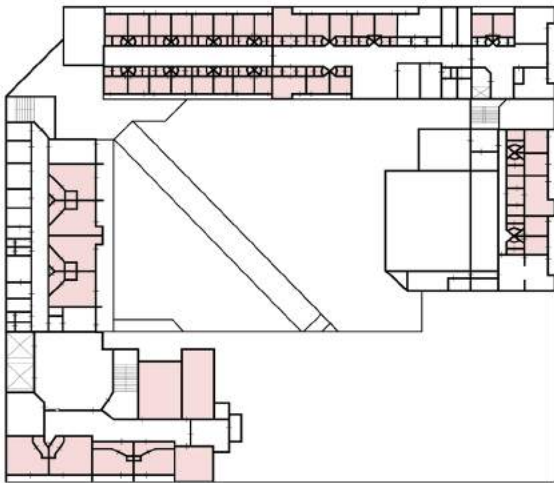
země:	Česká republika
město:	Praha - Chodov
rok dokončení:	1987
architekt:	Jan Línek, Vlado Milunič
umístění:	modernistické sídliště
náplň:	dům pro seniory ordinace obecného lékaře cukrárna
kapacita:	260 klientů

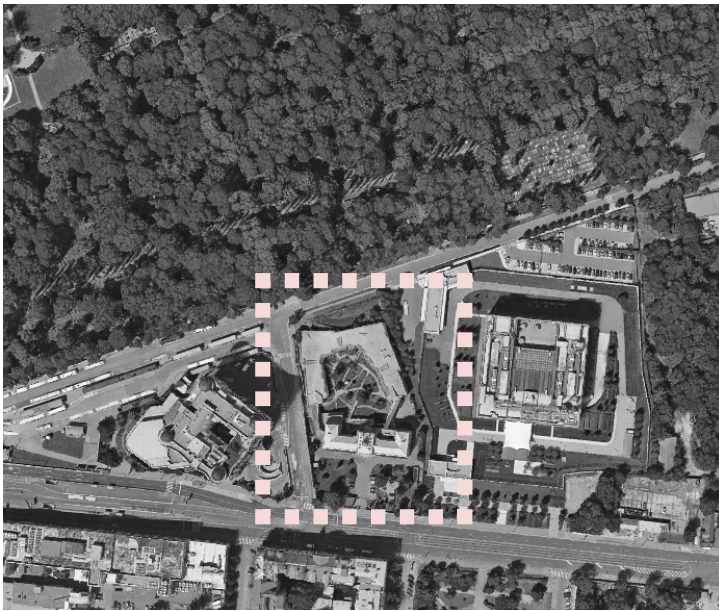

Domov pro seniory Chodov je umístěn na pomezí modernistického sídliště a vilové čtvrti. Jedná se o jedno z větších zařízení svého typu v Praze poskytující hlavně pobytové služby, ale i ordinaci praktického lékaře a cukrárna, kde dochází k setkání klientů s veřejností.

Objekt je koncipován jako velký átriový dům s členěním do tří jednotlivých sekcí, se čtyřmi nadzemními a jedním podzemním podlažím. Přízemí slouží jako obslužné patro s kancelářemi, ordinacemi, službami klientům (kadeřník, pedikúra..), ale i jako určité město v domě pro své obyvatele, jedná se o podlaží, které poskytuje téměř všechny společenské aktivity vztahující se k celému domovu. Je zde jídelna, bufet, knihovna, dětský koutek, místo pro setkávání s návštěvami, místo příležitostných trhů... Místo i mnoho zákoutí s různou náplní sloužící k setkávání a odpočinku. Podzemní patro, které je zapuštěno pouze částečně, pak slouží jako technické zázemí objektu. Zbylá patra objektu jsou obytnými patry, kde v rámci každé sekce funguje sesterna spolu s komunitní jídelnou.

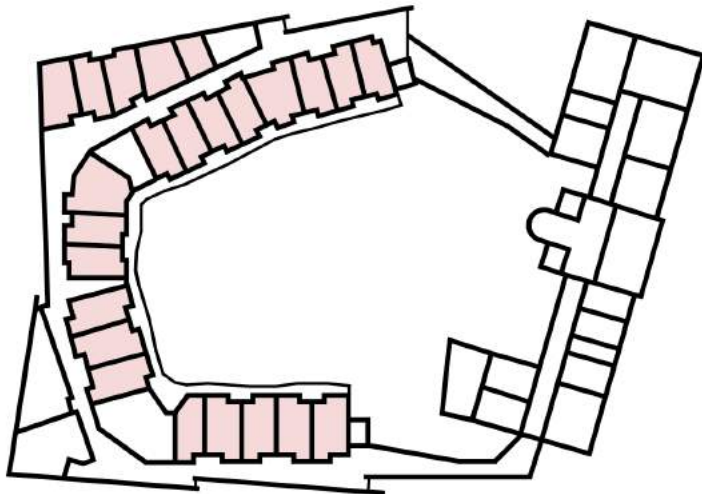
Objekt poskytuje 100 jednolůžkových, 53 dvojlůžkových a 18 třílůžkových pokojů s vlastním sociálním zařízením a balkónem s možností drobného vybavení.

Hagibor

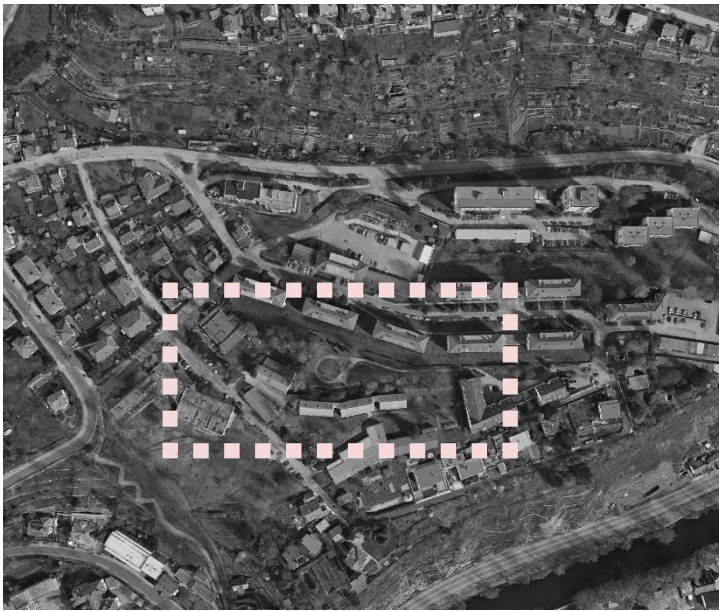
země:	Česká republika
město:	Praha
rok dokončení:	2008
architekt:	L&P atelier
umístění:	městská struktura
náplň:	dům pro seniory
kapacita:	47 klientů

Objekt Židovské obce nabízí chráněné a příjemné bydlení v centru města, kde se v kontrastu ze svou polohou snaží vytvořit soukromé a komorní prostředí. Koncept projektu je založen na symbióze starého a nového, původní historická budova umístěna na významné městské třídě našla nové využití v podobě komunitního centra s programem hospodářských, technických, společenských, klubových prostor, denního centra a s administrativními prostorami. Zároveň slouží jako reprezentativní fasáda celého objektu a tvoří ochrannou bariéru pro obytné jednotky umístěné v její zahradě.

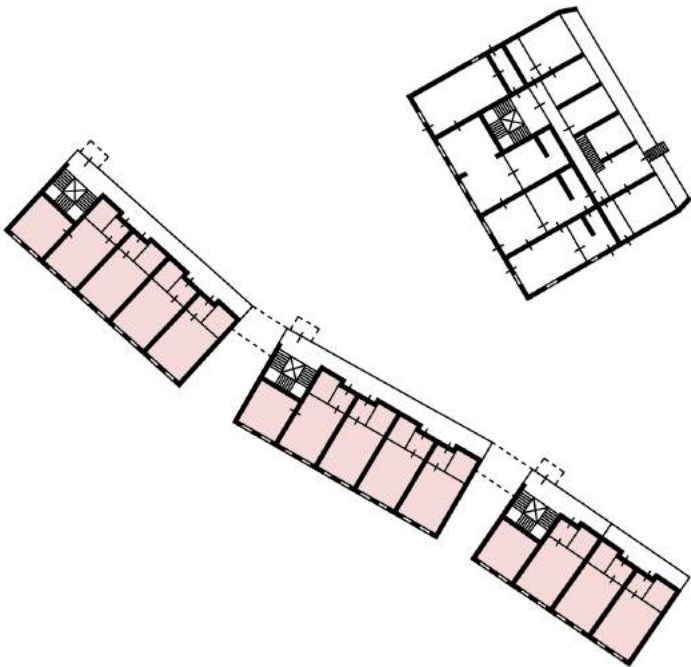
Nakolik funguje historická budova jako výkladní skříň, objekt sloužící bydlení naopak vytváří velmi komorní a uzavřený svět sám pro sebe tak, aby svým obyvatelům poskytl co nejvíce soukromí a klidu. Obytná budova objímá komunitní zahradu, pomyslný střed areálu, do kterého jsou orientovány všechny pokoje. Chodby, společné prostory a zázemí je umístěno po obvodu domu. Důležitým momentem celého projektu je rozbourání pocitu nemocničního prostředí, ale zároveň zajištění bezpečnosti svých klientů. Variabilita objektu je dosažena širokou škálou typů bydlení, od bydlení penzionového typu, až po ubytování více méně nepohyblivých pacientů, či pacientů na oddělení s omezeným režimem.

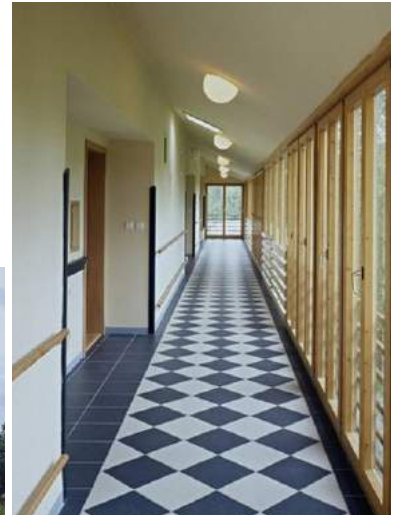
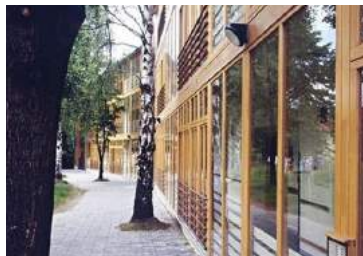
DPS Vyšehrad

země:	Česká republika
město:	Český Krumlov
rok dokončení:	1997
architekt:	Lábus AA
umístění:	intravilán města
náplň:	dům s pečovatelskou službou
kapacita:	20 klientů

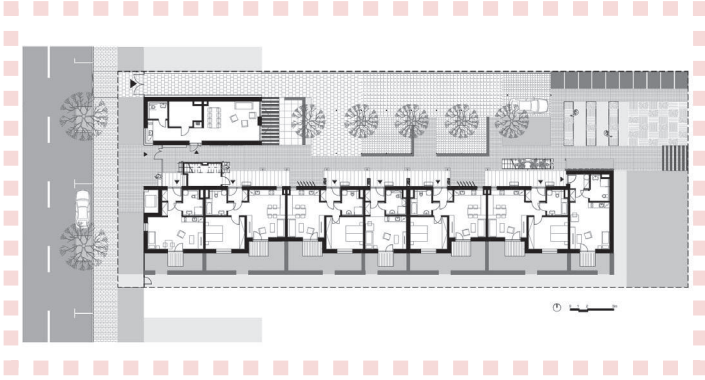

Projekt domova s pečovatelskou službou Vyšehrad si jako hlavní cíl položil vytvoření domácího a přirozeného prostředí. Celý komplex je tedy řešen tak, aby co nejméně připomínal ústavní zařízení. Provoz domu by měl umožnit uživatelům uchovat si své běžné životní návyky a podporovat vytváření sociálních a psychických vazeb. Obytnou a neinstitucionální atmosféru DPS zakládá záměrně oprostěná a jednoduchá typologie stavby. Dispozice bytových domů i společenských prostorů jsou tvořeny skladbou prostorů drobného, komorního až domácího měřítka.

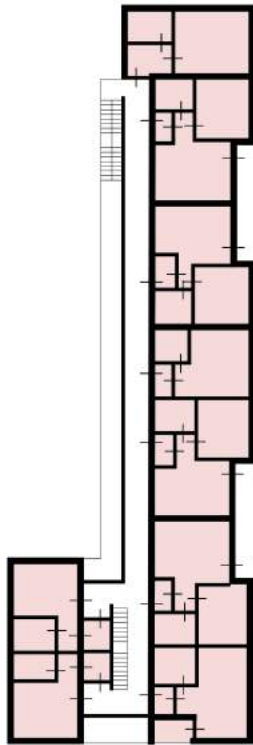
Návrh reaguje na potřebu prostých, jednoduchých a známých řešení celku i detailů zvláště důležitou u staveb obdobného programu. Záměrně nebyla používána nápadná a neobvyklá řešení tak, aby se lidé cítili ve známém a přirozeném prostředí. Autoři nechtěli budoucí obyvatele domova zatěžovat nutností zvykat si na nové a neznámé prostředí, prostory a výrobky. Rozdělení celého komplexu do několika objemů a jejich propojení chodbou má člověku dodat výraznější pocit samostatnosti a zároveň podporuje bližší "sousedské vztahy". Dalším inspiračním zdrojem kromě životních nároků obyvatel domova bylo i samotné město Český Krumlov.

Studie seniorského bydlení

země:	Česká republika
charakter:	architektonická studie
architekt:	Michal Kohout, David Tichý FA ČVUT
umístění:	venkovská zástavba
náplň:	seniorské bydlení
kapacita:	23 obyvatel

Architektonická studie novostavby příměstského/ venkovského nájemního bydlení se zaměřením na seniory je součástí výzkumného projektu Vzorové projekty nájemních domů seniorského bydlení a jejich modelové parametry zpracovaného pro Státní fond rozvoje bydlení.

Objekt má 2 nadzemní podlaží s celkovým počtem 16 bytů. Návrh domu je založen na vyváženém rozvržení soukromých a sdílených prostorů, které svým charakterem a formou přispívají k vyšší identitě obyvatel domu s tímto prostředím. Návrh kombinuje prvky bydlení ve vlastní bytové jednotce bytového domu a bydlení se společenským zázemím. Důležitým aspektem bylo připravit řešení neinstytucionálního charakteru bez sociální služby, které ale svojí formou umožní jeho obyvatelům nejen některé společné aktivity, ale prostřednictvím přiměřené blízkosti prostorového konceptu návrhu umožní vyšší intenzitu sociálních interakcí spojených s možností vzájemné pomoci.

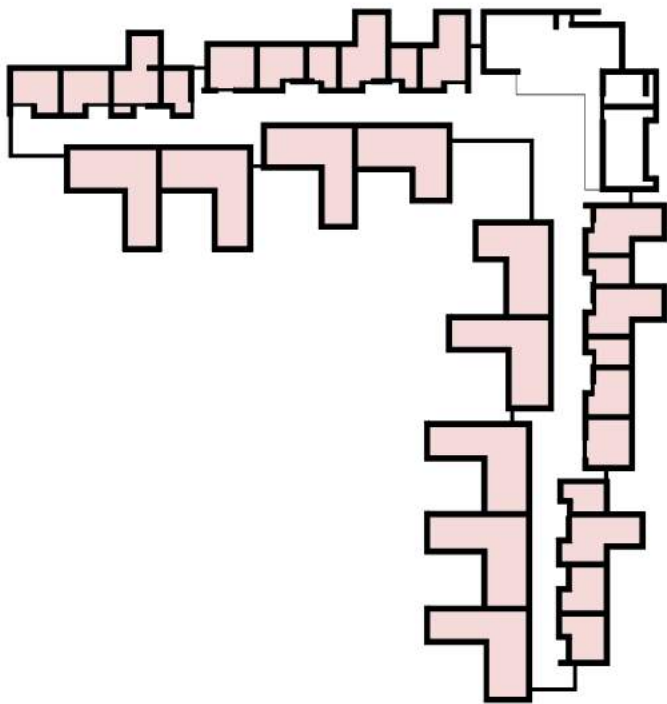
Tradičním místem soukromí je bytová jednotka. Každý byt ale reprezentuje soukromí svého uživatele nejen svými vnitřními prostory, ale také prostory venkovními, předzahrádkou, terasou a zápražím. Každý vstup do bytu tak může mít jiný charakter, jaký bude záležet na jeho obyvatelích.

Jystrup

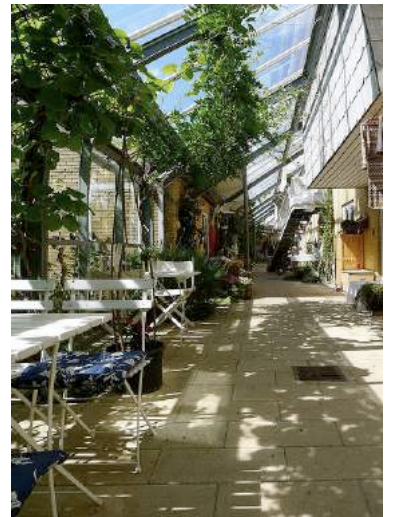
země:	Dánsko
město:	Jystrup
rok dokončení:	1984
architekt:	Vandkunsten Architekten
umístění:	intravilán obce
náplň:	cohousing
kapacita:	21 jednotek

Jeden z důležitých příkladů dánského cohousingu. Architekti vycházeli z myšlenek o komunitě a demokracii, které aplikovali v malém a proto snadno uchopitelném měřítku. Projekt vznikl v úzkém dialogu s budoucími obyvateli na místě původní pily a stal se jedním z ukázkových příkladů experimentálně řešeného bydlení v harmonii s energetickou úsporností.

Stavba zvenku působí jako jeden velký objekt, ale prakticky je tvořena 21 soukromými bytovými jednotkami. Komunitní prostory pak tvoří přibližně 40% komplexu. Do stavby je propsána snaha o typologickou pružnost, soukromé a společné prostory se mohou zmenšovat a růst podle potřeby.

Stavba je navržena na půdorysu písmene L. Na ústřední společnou chodbu zakrytou prosklenou střechou jsou navěšeny jednotlivé soukromé jednotky, které se otevírají do rozsáhlé zahrady a volné krajiny. Najdeme zde 5 různých typologií bytů (domů) a to jak jednopodlažních tak dvoupodlažních. V areálu byla zachována část starých pilařských budov a areál dnes žije jako i díky aktivitě svých obyvatel jako malá obec v obci.

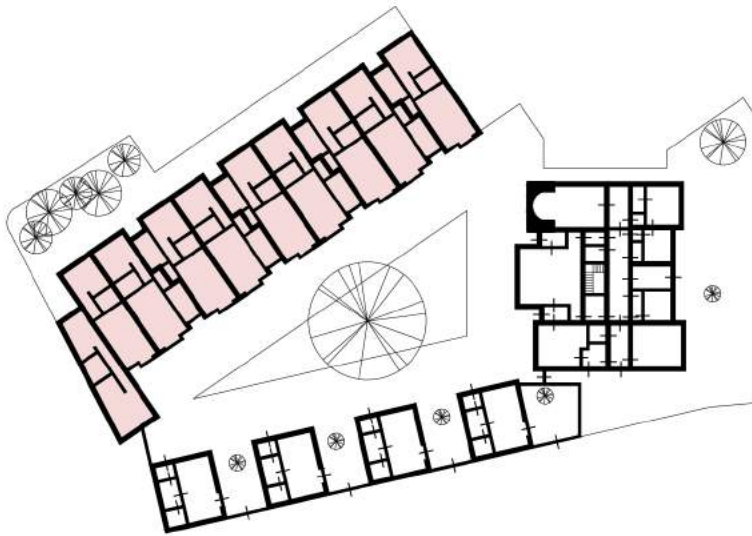

Sant Vincent

země:	Irsko
město:	Gorey
rok dokončení:	2001
architekt:	Paul Keogh
umístění:	centrum města
náplň:	dům pro seniory sociální bydlení
kapacita:	21 klientů

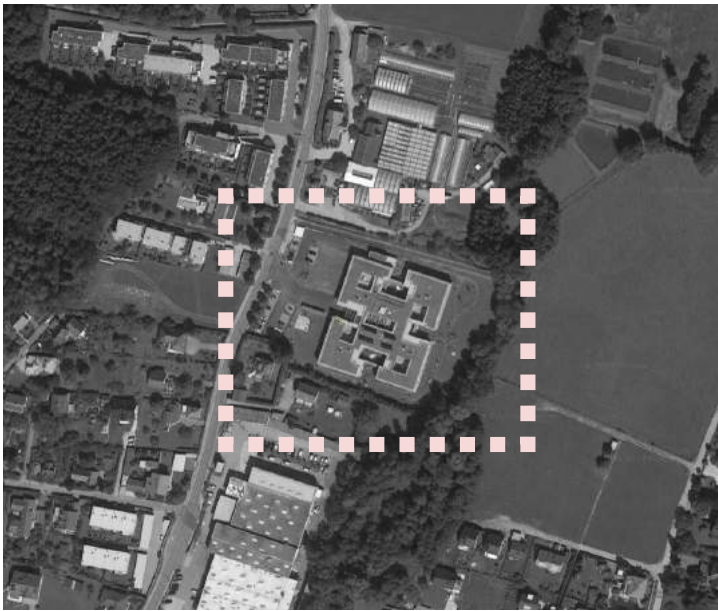
V centrum městečka Gorey vznikl za podpory církevního společenství Sv. Vincenta projekt sociálního bydlení v kombinaci s bydlením pro seniory. Vznikl rozšířením a přestavbou bývalého kláštera, který byl doplněn o novostavby bytových jednotek.

Hlavní motivem celého komplexu je chráněný vnitroblok / dvůr s vzrostlými stromy, do kterého se orientují všechny byty souboru. Hlavní obytné budovy jsou ve dvou frontách rozmístěny po obvodu tohoto dvora. Jednopatrová část na severní straně obsahuje osm jednotek pro bydlení seniorů. Druhá část, čtyři dvoupatrové domy na jižní straně poskytují sociální bydlení případně střechu nad hlavou lidem bez domova. Přestavba bývalého kláštera pak poskytuje osm ložnic, jídelnu a sociální zařízení pro celý soubor.

Architektonický jazyk se snaží být co nejvíce jednoduchý a ekonomický. Omítané stěny, kovové střechy, dřevěná okna a cedrové obložení pomáhají k propojení kompozice a vytváří snadno identifikovatelný charakter a dobře čitelný prostor tak, aby se jeho obyvatelé cítili příjemně a domácky.

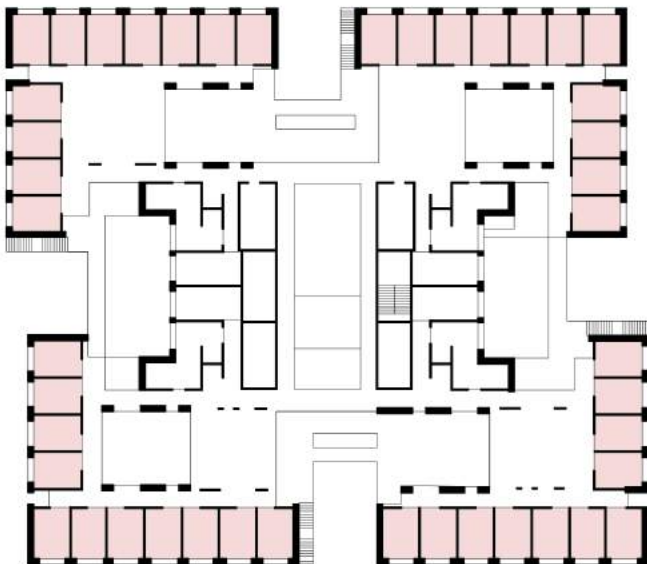
Domov pro seniory Andritz

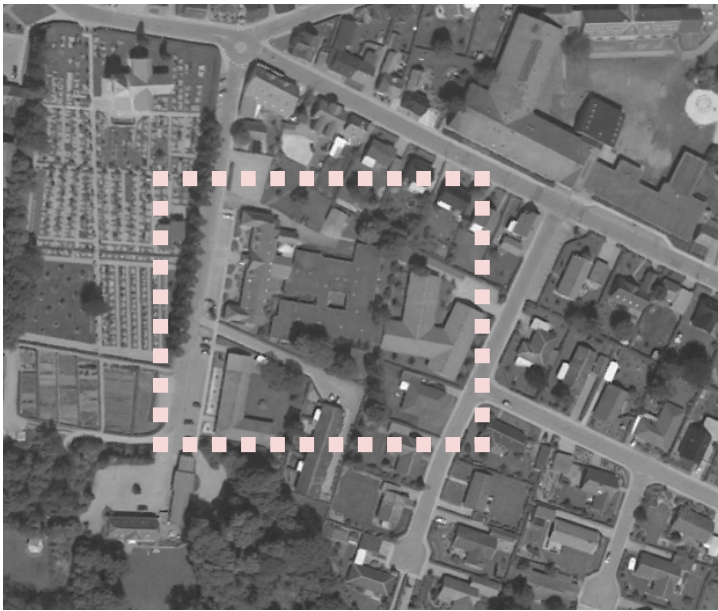
země:	Rakousko
město:	Graz
rok dokončení:	2015
architekt:	Dietger Wissounig Architekten
umístění:	intravilán města
náplň:	dům pro seniory
kapacita:	105 klientů

Dvojpodlažní objekt, který je domovem pro 100 klientů se skládá ze čtyř křídel, která jsou ve svém středu spojena poloveřejnou "vesnickou návsi", která slouží k pořádání různých akcí. Je zde také umístěn zastřešený vestibul, hlavní sesterna, kaple, kavárna a kadeřnictví.

Obytné jednotky v křídlech jsou rozděleny do zón po 15 obyvatelích v jednolůžkových pokojích tak, aby klienti dokázali navázat základní společenské vazby a v prostředí se cítili příjemně. Každá tato jednotka má integrovanou svou sesternu a obslužné místnosti, které jsou doplněny o poměrně velkorysý společenský prostor, lodžie a menší zahrádky. Systém je koncipován také tak, aby vyhovoval i pro pacienty s demencí.

Zvláštní pozornost byla věnována zajištění dostatečného přírodního osvětlení celé budovy. Zahrady tvoří průchod do parku ohraničeného Andritzbachem na východ. Obzvláště atraktivní prostor pro rekreaci byl vytvořen návrhem dřevěné plošiny, která vyčnívá nad vodou, a která spolu s rozmanitými zónami zvládnutelného měřítka uvnitř budovy a kolem budovy vytváří známou a povzbudivou atmosféru.

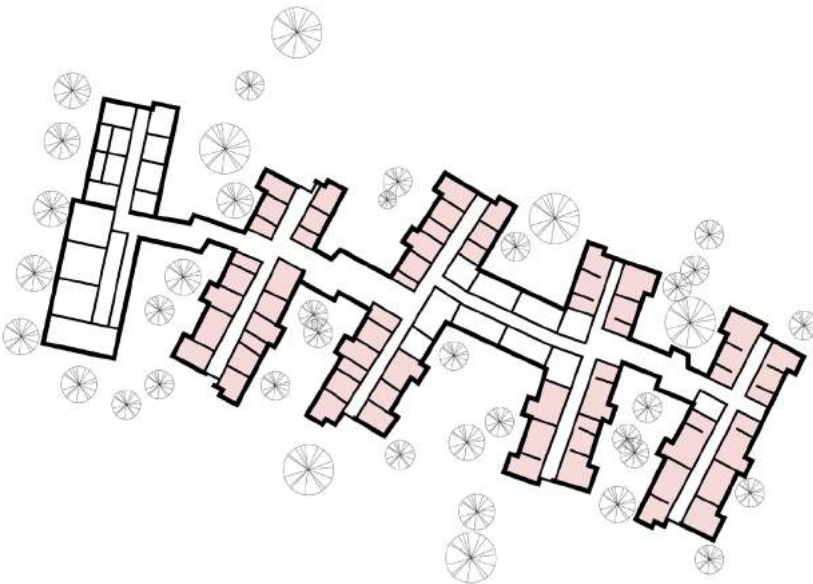
Ansager Plejecenter

země:	Dánsko
město:	Ansager
rok dokončení:	2013
architekt:	Rubow architekt
umístění:	centrum města
náplň:	dům pro seniory
kapacita:	24 klientů

Projekt domu s pečovatelskou službou nahradil původní nevyhovující objekt novostavbou obsahující 25 bytů pro seniory. Urbanistické rozvržení projektu reaguje na drobný charakter okolní zástavby.

Hlavním konceptem celého komplexu je odstranit typický institucionální pocit tolik spojený s DPS. Snaží se o vytvoření atmosféry navozující pocit domova a soběstačnosti pro jeho obyvatele a to především hmotovou artikulací, kdy objekt tvoří pět jednopodlažních budov se sedlovými střechami propojenými spojovací chodbou, krčkem. V čele komplexu pak stojí hlavní budova s jídelnou a dalším zázemím potřebným pro chod domova. Urbanistický koncept zároveň umožňuje přímý kontakt všech obyvatel se zahradou a její snadné užívání.

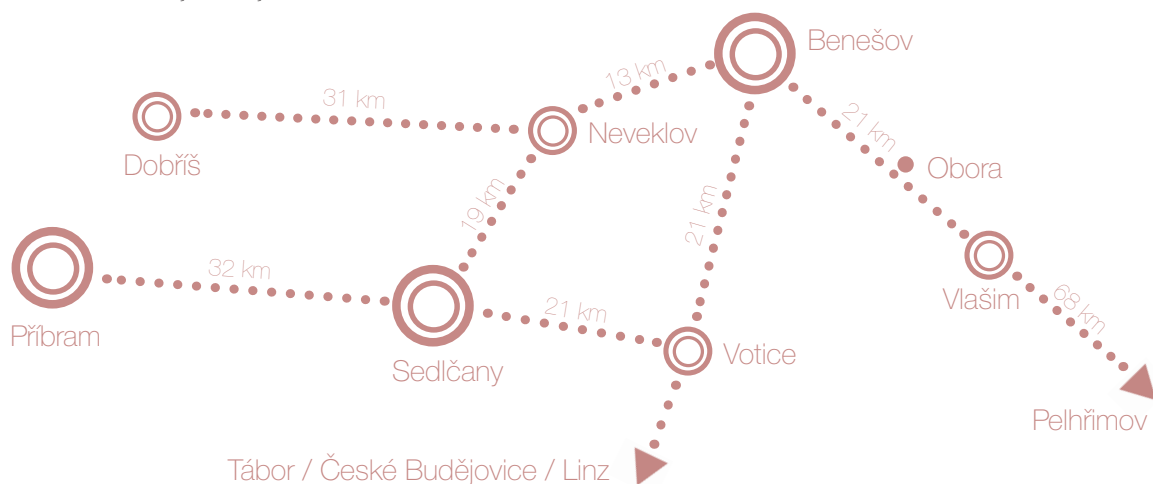
Důraz je kladen na šetrná technologická řešení, která podporují u rezidentů pocit sebedůvěry a umožňují optimalizaci ošetřující péče. I samotné materiály jsou voleny tak, aby podporovaly domácí a příjemný pocit z celého prostředí, člověka tak lehce získává pocit malé vesničky.

5/ Benešov u Prahy

BENEŠOV U PRAHY

Benešov je typickým středočeským městem se znatelnou vazbou na Prahu, která je však díky pozici za hranicí metropolitního regionu menší než u jiných středočeských měst. Je však zároveň velmi dobře propojen i s dalšími městy, leží na spojnici do jižních Čech a dále do Linzu. Velkými dopravními projekty, které pravděpodobně ovlivní jeho budoucí rozvoj je dostavba dálnice D3 právě do jižních Čech a možný vznik vysokorychlostní trati ve směru na Moravu.

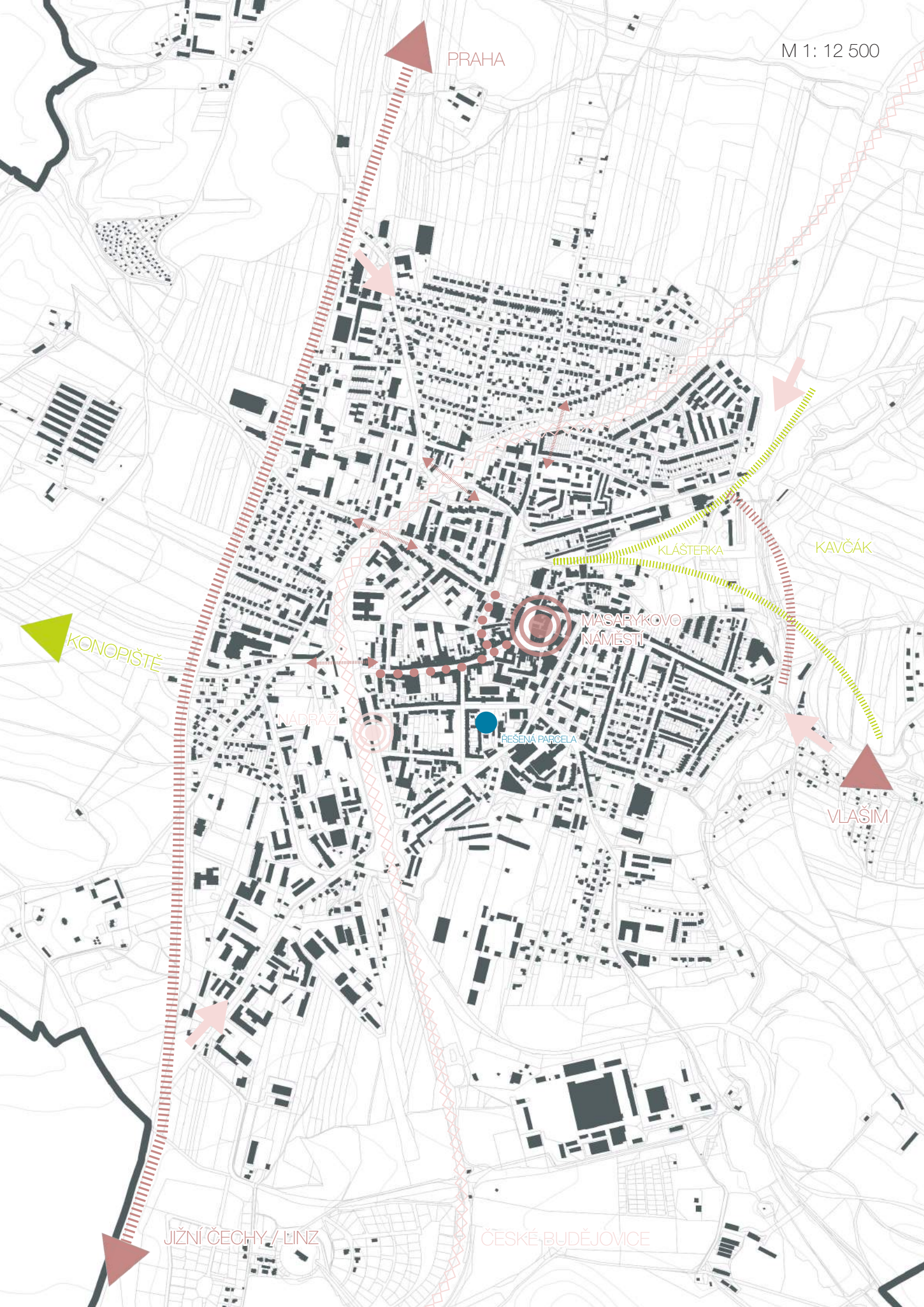

Jako okresní město disponuje vybaveností pro všech svých téměř 16 500 obyvatel i okolní obce z nichž největší jsou Votice a Vlašim. Bereme-li v potaz celý region, je lokálním centrem až pro 100 000 obyvatel. Mnohdy je vnímán i jako centrum Posázaví, které je obzvláště pro Prahu vyhledávaným turistickým cílem. V bezprostřední blízkosti Benešova pak leží zámek Konopiště, který je jedním z největších turistických atraktorů středočeského kraje.

Základní urbanistická struktura města je definována jeho historickým vývojem a návazností na dopravní tahy. Centrem města je kromě historického náměstí především Tyršova a Vnoučkova ulice, kam je soustředěna většina služeb a komerce a zároveň fungují jako hlavní propojky města od nádraží.

V rámci městské struktury nalezneme historické jádro Na Karlově se zachovanou původní zástavbou, čtvrti rodinných domů s průměrně dvěma až třemi podlažními organizovanými do poměrně velkých bloků se soukromými zahradami ve svém středu, tři velká modernistická sídliště, ale i mnoho technických a skladovacích areálů. Celkově je městská struktura v mnoha místech narušena a zdevastována.

PRAHA

M 1 : 12 500

KONOPIŠTĚ

KLÁŠTERKA

KAVČÁK

MASARYKOVO
NÁMĚSTÍ

NÁDRAŽÍ

ŘEŠENÁ PARCELA

VLAŠIM

JIŽNÍ ČECHY / LINZ

ČESKÉ BUDĚJOVICE

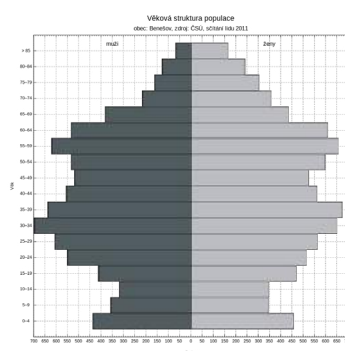
DEMOGRAFIE MĚSTA BENEŠOV

Město Benešov se se svými 16 500 obyvateli řadí na úroveň měst jako Neratovice, Dvůr Králové či Jičín. Oproti ostatním městům však disponuje velmi nízkou hustotou osídlení. Pro srovnání například Nymburk s 14. 880 obyvateli nabývá hustoty osídlení kolem 724 obyvatel na km², zatímco Benešov figuruje v tabulkách s 352 obyvateli na km².

16. 555 obyvatel

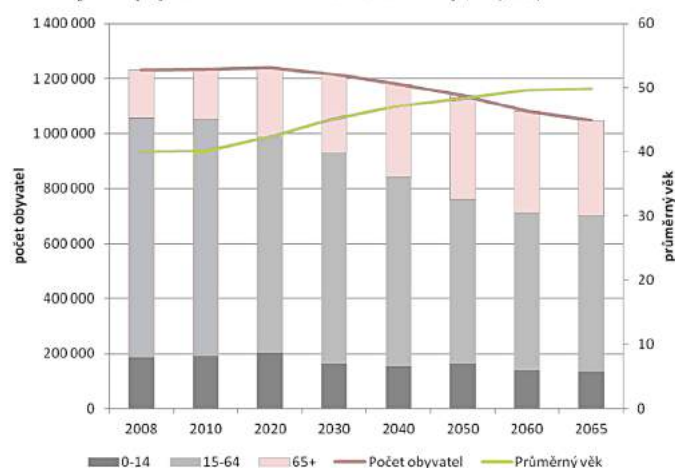
Jakožto okresní město je centrem pro více než 97 000 lidí a tomu odpovídá i jeho občanská vybavenost, velké množství škol od mateřských přes základní až po střední je hlavním atraktorem pro dojíždění.

Dáno podobou městské struktury, většina obyvatel žije na třech modernistických sídlištích v prstenci kolem historického jádra města, jedná se o sídliště Nová Pražská, Na Bezděkově a Na Spořilově. Překvapivě velká část rezidentů pak sídlí v kobercové zástavbě rodinných domů vznikající od 90. let na severní straně Benešova.

Věkové rozvrstvení obyvatel nevybočuje výraznějším způsobem z celorepublikového průměru. Stejně jako ostatní města Benešov v následujících desetiletích čeká nárůst nejstarší skupiny obyvatel, který lokálně může dosáhnout až jedné třetiny z celkového počtu. Je tedy zapotřebí se na tuto situaci připravit a zajistit dostatek služeb, jež umožní budoucím seniorům co nejdéle setrvat ve svém domácím prostředí či případně vybudovat dostatek objektů a zařízení pro ně uzpůsobených a to v různých stádiích jejich samostatnosti či naopak závislosti na další osobě či službě.

Graf 5 Demografická projekce věkového složení ve Středočeském kraji (Zdroj: ČSÚ)

počet obyvatel v základních sídelních jednotkách

SOCIÁLNÍ PÉČE O SENIORY BENEŠOV / BENEŠOVSKO

Město Benešov v současnosti disponuje jedním domovem pro seniory s kapacitou 100 lůžek, čtyřmi domovy s pečovatelskou službou, které nabízí své služby až 250 klientům a terénní pečovatelskou službou, což je v poměru vůči ostatním městům nadprůměrný počet a stává se cílem i pro seniory z okolních obcí. Avšak i přes to se například na místo v domově pro seniory čeká rok či dva. Terénní pečovatelská služba je v současnosti schopna obsloužit až 1200 klientů a nabízí širokou škálu služeb. Nicméně prognóza vývoje počtu seniorů je i pro Benešov závaznou a město hledá nové formy, jak se postarat o své nejstarší, od chráněného bydlení, kdy disponuje poměrně velkým množstvím bytů v majetku města až po zcela nové objekty sociální péče.

Domov pro seniory Pyšely

- domov pro seniory
- 60 lůžek - 1 x 2l; 3 x 4l; 10 x 4/5l
- centrum vesnice / bývalý zámek

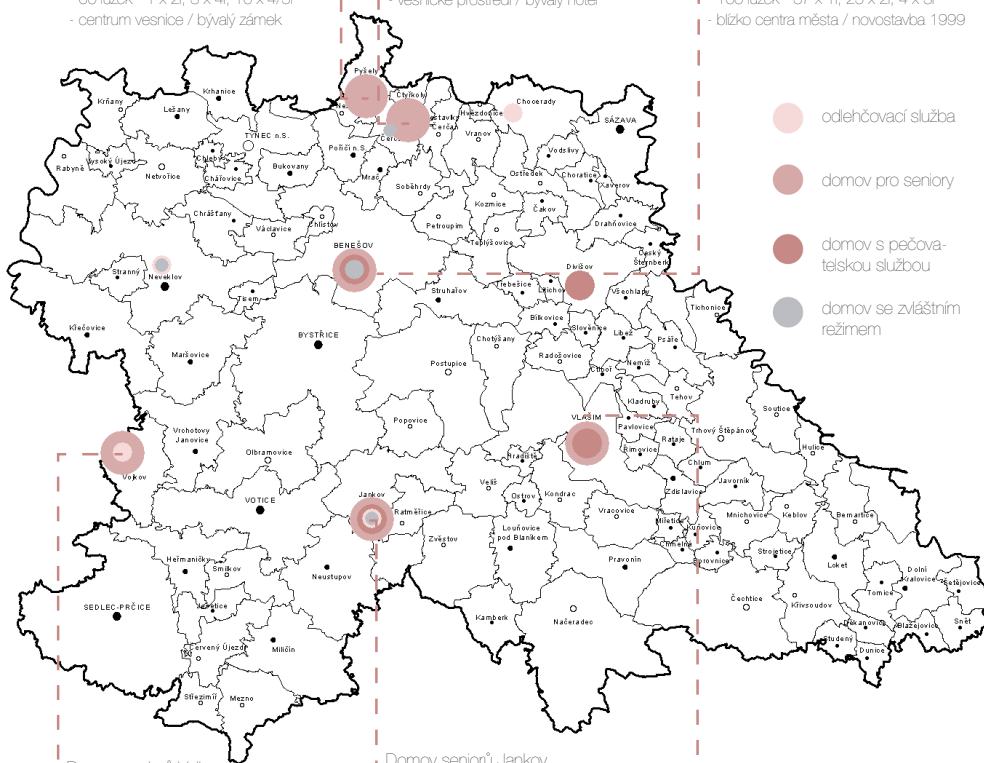
Domov pro seniory SEN pro SEN

- dům pro seniory
- 32 lůžek - 16 x 2l
- vesnické prostředí / bývalý hotel

Domov pro seniory Benešov

- domov pro seniory
- 100 lůžek - 37 x 1l; 25 x 2l; 4 x 3l
- blízko centra města / novostavba 1999

Domov seniorů Vojkov

- domov pro seniory
- domov se zvláštním režimem
- 59 lůžek - 8 x 1l; 24 x 2l; 1 x 3l
- vesnické prostředí / renesanční zámek

Domov seniorů Jankov

- domov pro seniory
- domov se zvláštním režimem
- dům s pečovatelskou službou
- 64 lůžek - 10 x 1l; 25 x 2l; 1 x 4l
- vesnické prostředí / novostavba 2008

Domov ve Vlašimi

- domov pro seniory
- 104 lůžek - 14 x 1l; 35 x 2l; 5 x 3l
- centrum města / rekonstrukce nemocnice

DOMOV S PEČOVA-
TELSKOU SLUŽBOU

PORADENSTVÍ

DOMOV PRO
SENIORY BENEŠOV

RUAH O.P.S.

PEČOVATELSKÉ
TERÉNNÍ SLUŽBY

CENTRUM PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ
A SENIORY STŘED. KRAJE O.P.S.

PEČOVATELSKÁ SLUŽBA

Město Benešov pečovatelskou službu poskytuje v obcích:

- Bystřice
- Čestice
- Čestáry
- Heřmanický
- Načeradec
- Křivsoudov
- Sázava
- Třinec nad Sázavou
- Vlašim
- Václavice
- Loket

VYTIPOVANÉ PARCELY K ZASTAVĚNÍ

Město Benešov má v současnosti řadu zařízení, která se starají o seniory a mají možnost zajistit jim důstojné a plnohodnotné stáří. Ať už se jedná o pobytová zařízení či terénní služby, řadí se k městům, která s touto péčí pracují, nicméně prognózy vývoje skladby obyvatelstva pro další desetiletí jasně říkají, že počty seniorů vzrostou a demografický strom se promění v neprospěch této křehké skupiny. Je tedy zřejmé, že i Benešov bude v budoucnu potřebovat síť sociální péče rozšířit a zajistit tak její dostupnost všem svým obyvatelům i obyvatelům obcí v rámci obce s rozšířenou působností zejména, kdy již dnes se čekací doba na místo v domově pro seniory rovná minimálně jednomu roku.

Seniorské bydlení ve všech svých podobách existuje v rámci města jako samostatná jednotka, která historicky fungovala jako uzavřený svět sám do sebe. Současné trendy však poukazují na možnost zapojení této typologie do městské struktury. Tedy jako prvku, který může sloužit jako součást sítě občanské vybavenosti a míst v sobě více funkcí najednou. Mnohdy se již setkáváme i s domy pro seniory, které v sobě obsahují soukromé bydlení, dům s pečovatelskou službou či denní stacionář. Tato koncentrace se osvědčuje jak z ekonomického hlediska tak v rámci společenského konceptu.

Umístění tohoto typu bydlení v rámci městské struktury je jedním z dalších velkých témat. Většina současné odborné literatury hovoří o nutnosti umístění této typologie do centrální pozice měst a obcí a považuje venkovská zařízení umístěná v krajině za izolující a nepříhodná pro sociální interakci jejich obyvatel. S tímto názorem nejsem zcela ztotožněna, považuji za nutné dokázat vytvořit široké spektrum nabídky pro budoucí seniory, neboť každý má velmi odlišné podmínky, z kterých pochází a různé nároky a představy o svém stáří, které se značně mění zejména v současném století mobility a virtuální reality.

Nicméně Benešovsko je jedním z krajů, který tento fenomén podporuje a nabízí širokou škálu typů pobytových zařízení v různých prostředích, paradoxně mu tak v budoucnu bude pravděpodobně chybět objekt čistě městský. V rámci svého diplomového projektu bych se tak ráda věnovala objektu městského charakteru, který bude plnohodnotnou součástí městské struktury.

Hovoříme-li konkrétně o situaci města Benešov, hledala jsem parcelu pro potenciální zastavení ve vnitřím městě tak, aby obyvatelům domova s pečovatelskou službou mohla být nabídnuta maximální interakce, obslužnost a dostupnost, jež město nabízí. Základními kritérii pro mne byla tedy centrální poloha, která však zároveň neleží na přímých křiženkách tak, aby místo dokázalo poskytnout i dostatečný klid a intimitu. Dalším kritériem byla dostatečná rozloha území, neboť jsem přesvědčena o nutnosti interakce této typologie s veřejným prostranstvím, na kterém se odehrávají děje, jež napomáhají cítit obyvatelům zařízení sounáležitost se svým okolím a může fungovat jako zdroj vizuálních a emočních podnětů. Dalšími kritérii byla městská napojení, potřeba města zacelit určité "urbanistické rány", orientace pozemků vzhledem k světovým stranám a charakter zástavby obklopující daný pozemek.

CHARAKTER ZVOLENÉ PARCELY

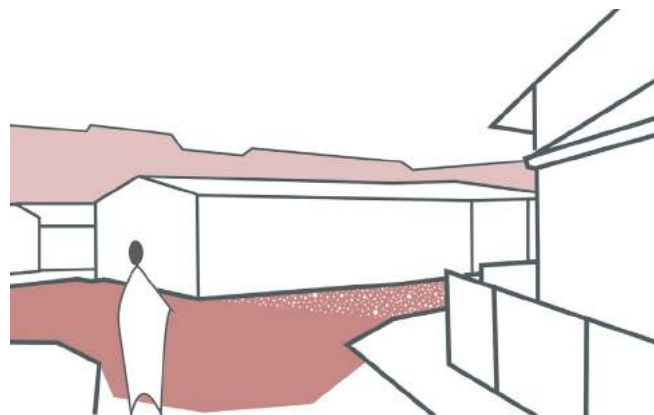
VNITROBLOK MEZI ULICEMI JIRÁSKOVA A TÁBORSKÁ

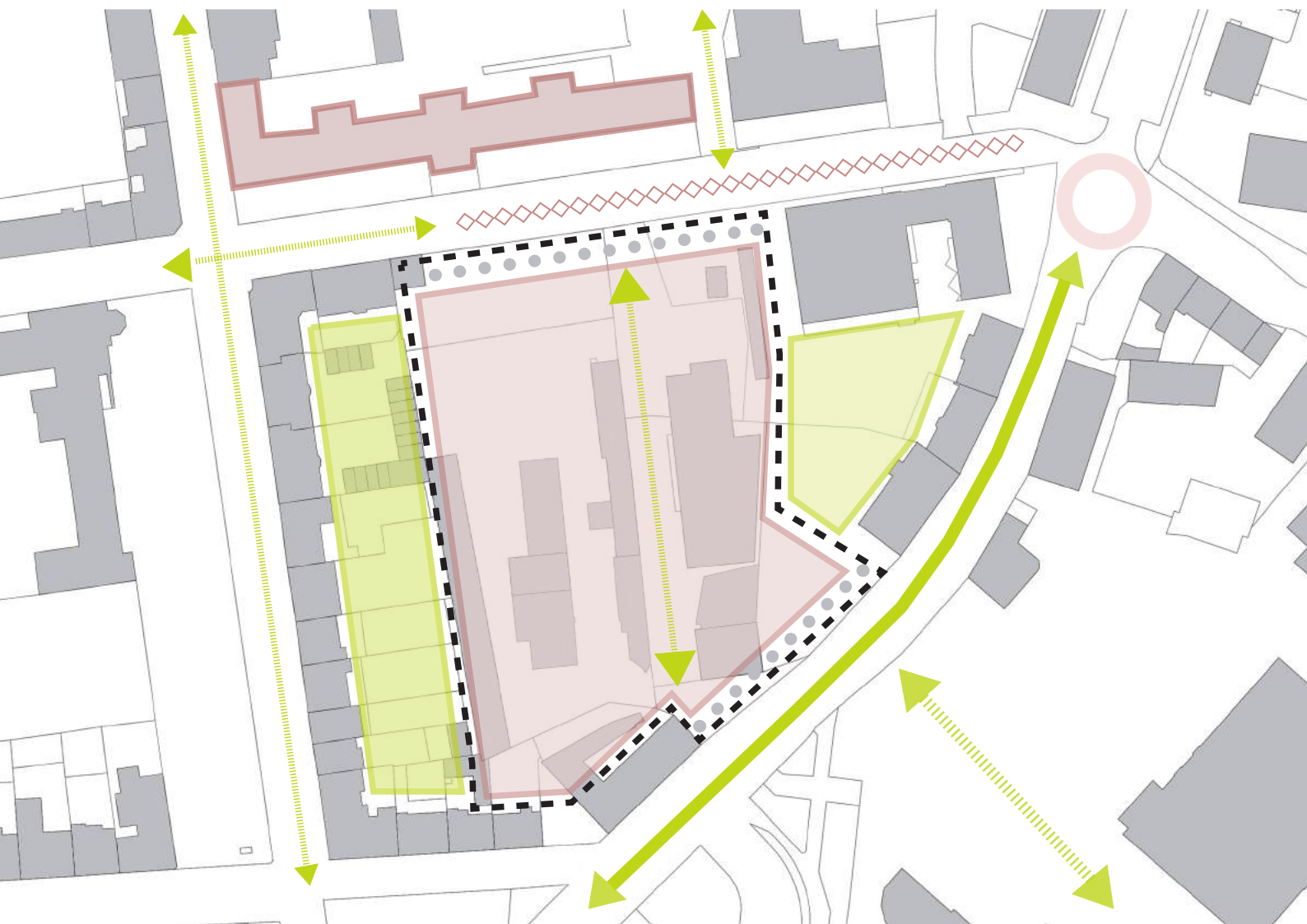
Při čtení urbanismu města Benešov můžeme pozorovat historickou stopu velkých obytných bloků tvořených ze všech stran uliční frontou rodinných a bytových domů, jejichž vnitrobloky se skládaly ze zahrad a sadů. Často se jedná o poměrně velké útvary i 200 x 150 metrů, které již však mnohdy překryly či "nahlodaly" zásahy novějších urbanistických koncepcí. Ve většině případů jako logické rozpínání kompaktnější městské zástavby se tyto bloky začaly transformovat a vyplňovat, zejména pak v lokalitách blízkých centru.

Jedním z těchto bloků, který díky transformaci příměstského způsobu života na městský ztratil svou hospodářskou funkci vnitrobloku a začal ustupovat městu, je blok domů mezi ulicemi Jiráskova a Tábořská. Prostor vnitrobloku byl zaplněn různými boudami, sklady a v nedávných desetiletích i autosalonem. Jeho pevná uliční čára byla narušena zbouráním několika domů a dostavením modernistické administrativní budovy. Jedná se o jeden z doslovných brownfieldů v centru města, který má potenciál na doplnění.

V budoucnu se tento pozemek již tak dost blízko centru města ještě pocitově přiblíží s plánovanou výstavbou za Tábořskými kasárnami v jižní části města. V kombinaci s institucemi, jež v okolí fungují již v dnešní době, základní a mateřská škola, střední škola a pivovar, vzniká místo, které bude vždy velmi živé a skýtá prostor pro doplnění celého vnitrobloku jak bydlením tak i dalšími občanskými funkcemi, které mohou význam této lokality podpořit.

Velmi výhodná poloha v blízkosti autobusového i vlakového nádraží v kombinaci s dobrou pěší dostupností na Masarykovo náměstí a tedy mnohé další občanské služby v okolí činí z tohoto pozemku velmi lukrativní parcelu, obzvláště budou-li v budoucnu doplněna zelená propojení skrze celý Benešov vedoucí do volné krajiny případně na sportoviště kolem zimního stadionu a koupadel.

STÁVAJÍCÍ STAV

A *úzký vstup do bloku s atypickým pláckem*

B *prostup blokem, základ možné ulice*

C *brownfield, bývalý autosalón*

D *budovy vnitrobloku určené k demolici*

E *přímý kontakt se základní školou a její osou*

F *sportoviště okupující veřejný prostor*

G *služby v bytovém domě v sousedství*

H *typická uliční zástavba dané lokality*

H

E

D

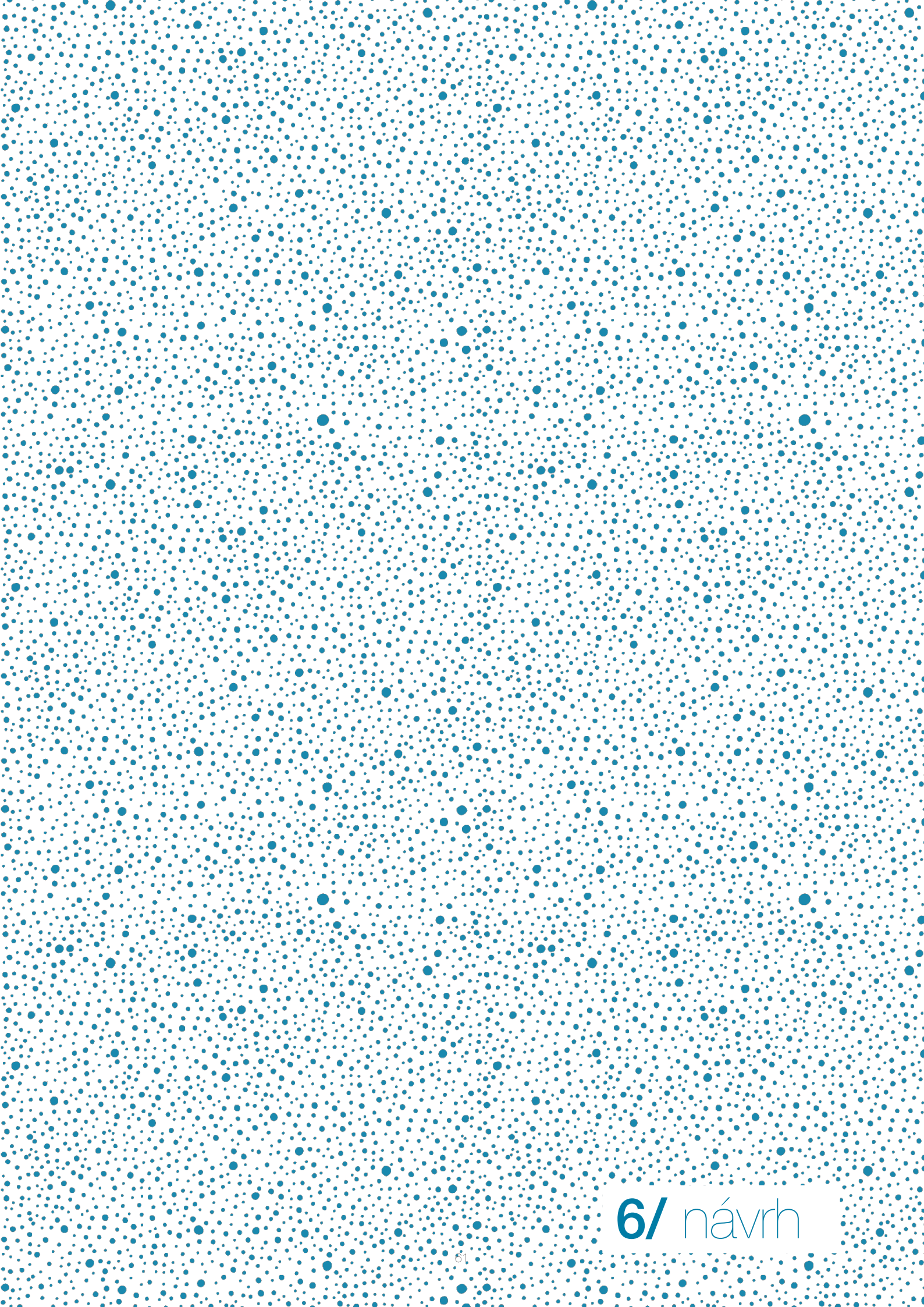
C

B

A

F

G

STAVEBNÍ PROGRAM

Předmětem projektu se po zpracovaných analýzách stalo seniorské bydlení ve formě zkřížení dvou typologií a to domu s pečovatelskou službou a cohousingu, přejímající z obou druhů pouze jisté charakteristické rysy. Pro doplnění různorodé a tudíž živé městské struktury se součástí návrhu stala část rodinného bydlení doplněná o sociální bydlení tak, aby nová zástavba dokázala obsáhnout širší společenské spektrum a podpořit životaschopnost nového developmentu. Celý komplex je doplněn o denní stacionář v rámci koncentrace určitých služeb. Důležitým prvkem návrhu je podoba vnitrobloku, jeho organizace, ale i koncepce využití přilehlých prostor kolem domů a prostory sloužící všem obyvatelům komplexu podporující vznik komunity.

SENIORSKÉ BYDLENÍ *(celkem 20 klientů)*

- 12 jednolůžkových jednotek / byty
- 4 dvoulůžkové jednotky / byty
- komunitní prostor pro setkávání
- jídelna s přípravnou a sklady
- prádelna se sklady a sušárnou
- administrativní zázemí
- technické prostory

DENNÍ STACIONÁŘ *(celkem max 10 klientů)*

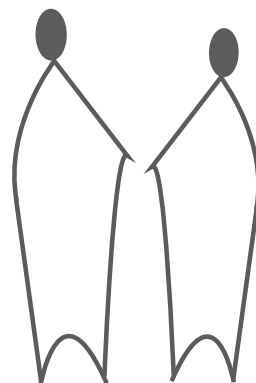
- denní místnost pro 8 - 10 klientů
- odpočinková místnost
- denní místnost personálu
- sociální zázemí
- jídelna s přípravnou a sklady

RODINNÉ BYDLENÍ *(50-60 obyvatel)*

- 8 rodinných domů
- 6 sociálních bytů
- 2 atypické byty
- komunitní prostory pro volnočasové aktivity

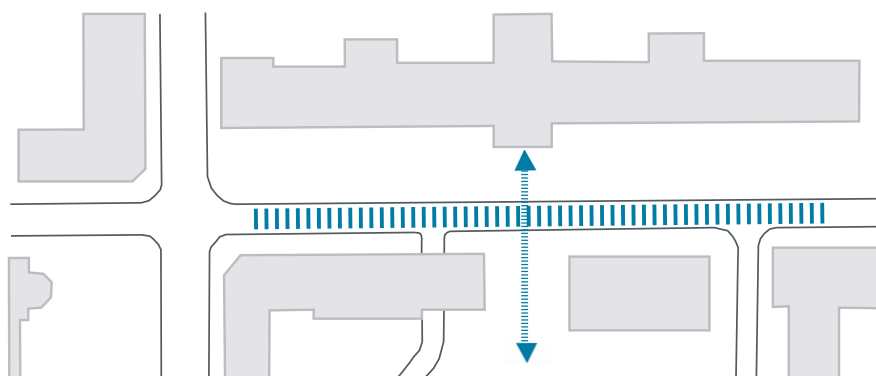
VNITROBLOK

- předzahrádky
- komunitní záhony
- místo k posezení
- bezbariérově dostupné terasy

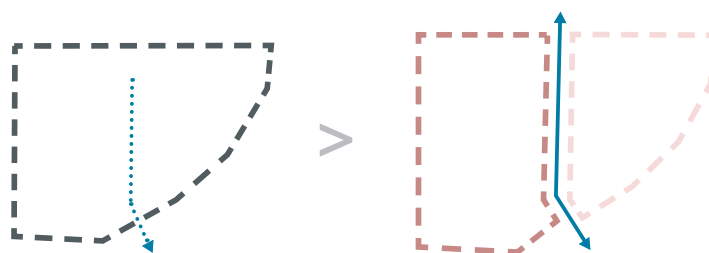
VAZBY V RÁMCI MĚSTA

Cílem návrhu je ulici Jiráskovu, která bezprostředně přiléhá k navrhovanému vnitrobloku, opět vrátit na mapu města, z které byla do jisté míry smazána místní základní školou a jejím předprostorem. Vzhledem k tomu, že se jedná o významnou propojku nádraží a zbytku města, nepřijde mi jako vhodné její uliční profil zcela podřídít pohybu dětí před školou, jak je tomu učiněno v daný moment a to natolik násilně jako závoru v prostředku ulice a okupovaným chodníkem běžeckou drahou.

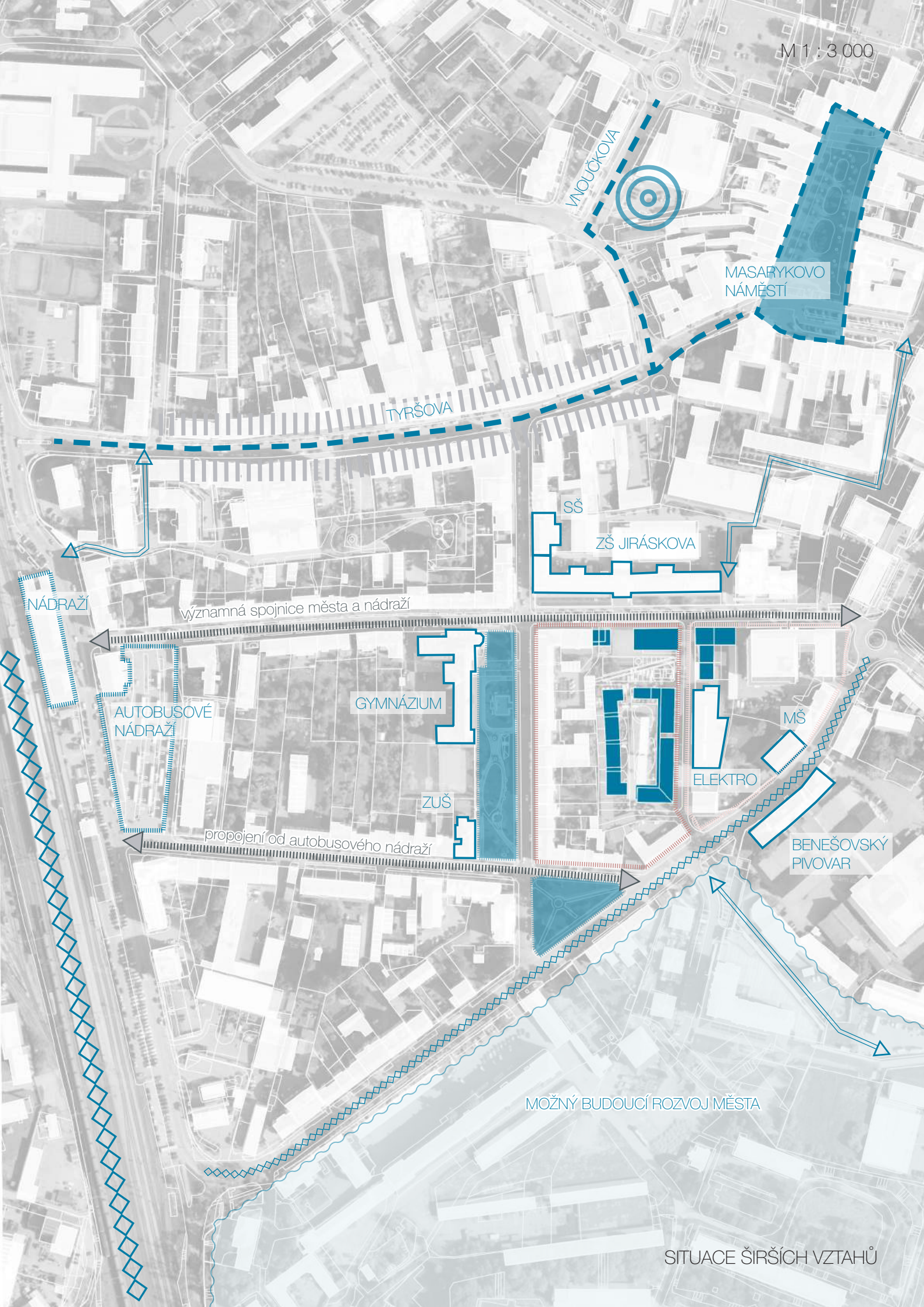
obytná zóna před školou

Díky nové úpravě vnitrobloku vznikl prostor pro děti kompenzující nedostatek místa před školou a celá ulice tak získává potenciál pro svou renovaci a doplnění uliční fronty. Nicméně v zájmu bezpečnosti žáků navrhuji lokálně provoz v ulici zpomalit zvýšením jejího profilu na obytnou zónu a zajištění tak celkového zklidnění dopravy v okolí školy a její návaznosti na sportovní vnitroblok. Východní polovina původního bloku je pak rozšířena o dva bytové a dva řadové domy tak, aby byl doplněn tvar bloku.

transformace bloku

Dalším výrazným motivem mého návrhu je rozdělení bloku mezi Jiráskovou a Táborskou ulicí na dva menší bloky a dotvoření jejich vnitrobloků. V daný moment je již tento blok z velké části komunikací rozdělen, ta je však pouze obslužná a neprochází skrze celý blok. V mém návrhu ji přetvářím na jednosměrnou ulici a propojuji tak ulice Táborská a Jiráskova. Oba nástupy do původního vnitrobloku jsou atypické a zúžené a podporují její budoucí charakter, tedy zklidněnou, spíše obytnou ulici určenou rezidentům. Díky této nové ulici blok získává impuls ke svému zacelení.

MÝLSKÁ

MASARYKOVO
NÁMĚSTÍ

TYRŠOVA

SŠ

ZŠ JIRÁSKOVA

NÁDRAŽÍ

významná spojnice města a nádraží

GYMNÁZIUM

AUTOBUSOVÉ
NÁDRAŽÍ

ZUŠ

MŠ

ELEKTRO

propojení od autobusového nádraží

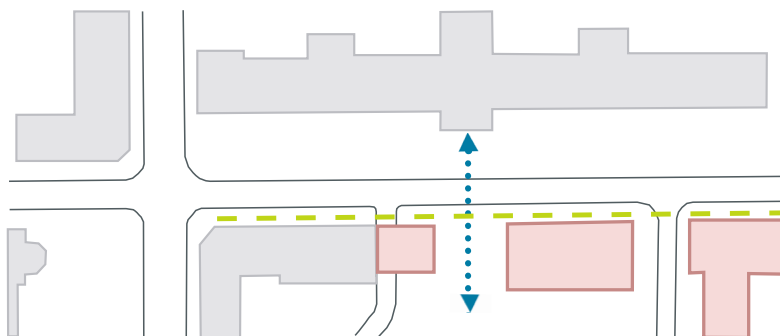
BENEŠOVSKÝ
PIVOVAR

MOŽNÝ BUDOUCÍ ROZVOJ MĚSTA

SITUACE ŠIRŠÍCH VZTAHŮ

URBANISTICKÝ KONCEPT

Základním urbanistickým konceptem projektu je rozdělení velkého bloku mezi Jiráskovou a Táborskou ulicí na dva menší bloky vznikem nové zklidněné jednosměrné ulice, jež umožní aktivizaci jednotlivých částí bloku a dorovnání jejich uličních front. S tím je spojena dostavba domů na uliční čáru v prostoru před základní školou Jiráskova tak, aby se celý blok uzavřel a dal možnost vzniknout intimnějšímu vnitroblokovému světu.

Dalším důležitým určujícím prvkem urbanismu je základní škola, její orientace a život s ní spojený. Budova školy má poměrně výrazný nástup se znatelnou osou, kterou ve svém návrhu podporují a nechávají ji projít skrze nově vzniklou uliční frontu do poloveřejného vnitrobloku. Domy, které tento blok definují, by měly mít náplň spojenou se školním prostředím, navrhují tedy dům s několika nájemními byty sloužící škole a v jeho blízkosti tělocvičnu, která má v parteru kavárnu a šatny. První nadzemní podlaží pak slouží jako tělocvična a další tentokrát veřejné hřiště by mělo fungovat přímo na střeše tělocvičny.

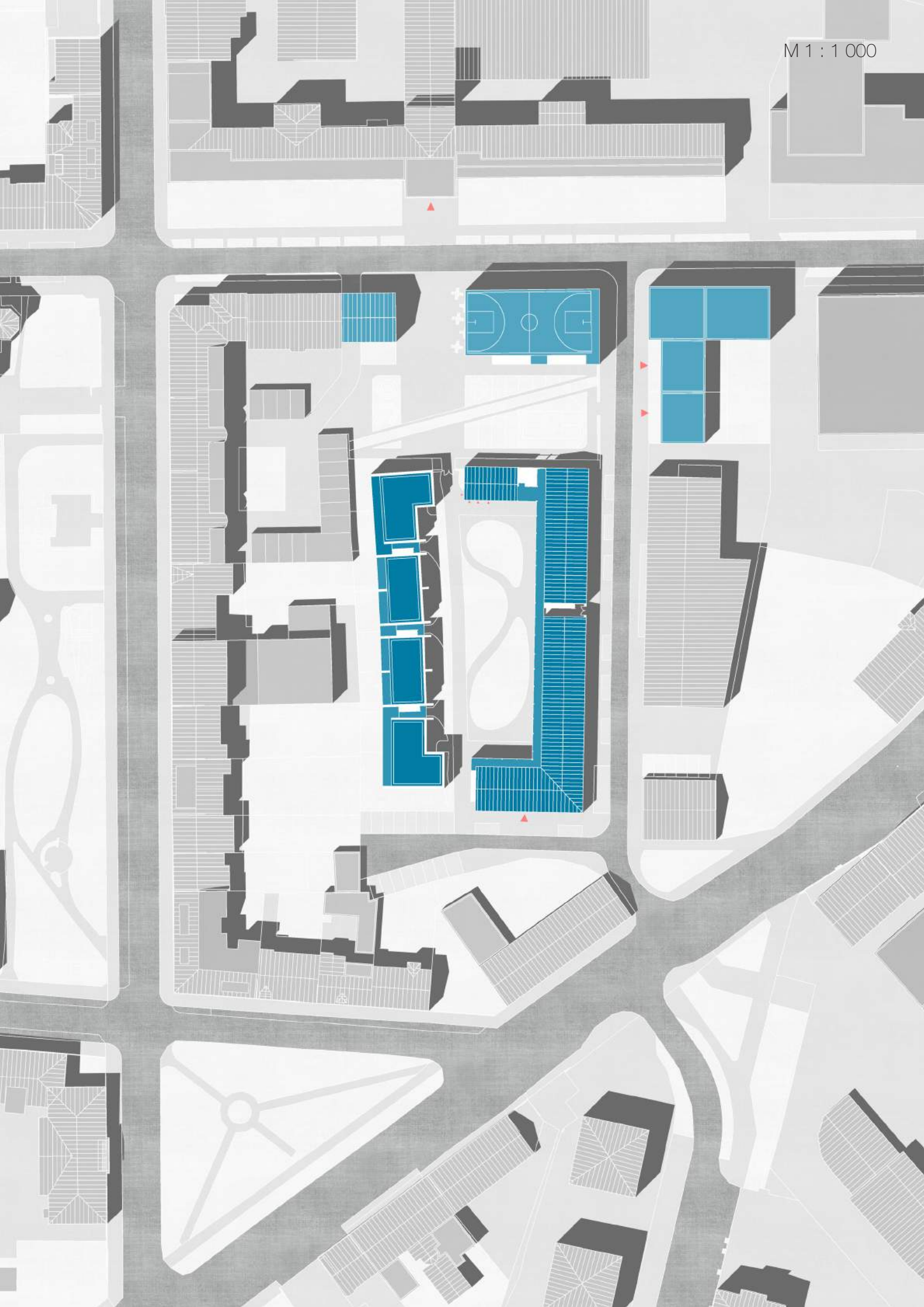
Hafen city school, Spengler-Wieschalek Architekten

komunitní centrum Máj, SLLA Architects

Díky této obnovené uliční frontě vzniká ve vnitrobloku poloveřejný prostor sloužící jako sportovní hřiště - park s jasně danou organizací, který může využívat škola jako venkovní výukový prostor tělesné výchovy. Z tohoto titulu je zde navržena 50 metrová běžecká dráha a další sportovní i dětská hřiště. Tento prostor zároveň slouží jako chráněné místo, kam mohou vyběhnout děti o poledních přestávkách či po ukončení výuky.

Díky rozlehlosti bloku i po jeho rozdělení vzniká potenciál pro vytvoření dalšího bloku s vnitroblokem přímo v jeho jádru. Tento vnitroblok pak nabízí výrazně intimnější a chráněný charakter oproti svému okolí. Je to tedy místo, kam v rámci svého návrhu umísťují seniorské bydlení a další bytové jednotky. Organizace domů ctí pro Benešov typické ulicové uspořádání, ale zároveň se uzavírá do sebe, aby podpořilo komunitní charakter celého vnitrobloku, což je umocněno i orientací domů, které se vstupními fasádami otáčejí právě do sdíleného prostoru.

KONCEPT KRAJINÁŘSKÝCH ÚPRAV

Prostor řešeného vnitrobloku je díky urbanistickému konceptu rozdělen na obvodovou zástavbu a menší blok v jeho středu. V meziprostoru vzniká sportovní park - hřiště určené žákům školy i dalším obyvatelům Benešova. Tento park má výrazně geometrický charakter. Základní osou, která do něj vstupuje, je osa průčelí školy zakončená basketem uprostřed parku. Další výrazný prvek pro tuto část vnitrobloku je pak 50-ti metrová běžecká dráha, která tvoří silnou diagonálu a rozděluje prostor hřiště na několik menších charakterů. Například místo pro badmintonové hřiště či venkovní workout, který může být využíván nejen v hodinách tělocviku, ale i seniory z domova s pečovatelskou službou či obyvateli z okolí. Dráha je ukončena brzdící dobohovou stěnou. V západní části parku se pak nalézá menší hřiště pro nejmenší děti. Park je primárně tvořen mlatovým povrchem, který je v místech změny na sportoviště či hřiště nahrazen tartanem, tedy materiálem ideálním pro dětské hry a sportování.

předprostor Fritidshjemmet Universet, Kodaň

hřiště pro seniory, Podolí, Praha

Proti otevřenému parku pro veřejnost se uzavírá menší blok uvnitř celé kompozice sám do sebe. Jeho charakter je primárně polosoukromý a určený pouze jeho obyvatelům, což podtrhují vrátka u jeho vstupu, až na jižní část, kde zůstává průchod otevřen pro klienty denního stacionáře a zároveň jako rychlá zásahová cesta pro případy požárů či nutnosti zásahu ambulance. Tento vjezd je i podpořen zpevněným povrchem, tedy dlažbou.

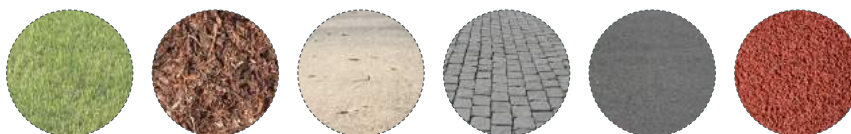

St Andrews, Bromley, Bow, Londýn

Jardin d'Erevan, Lyon

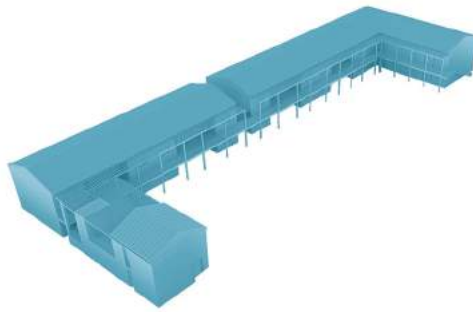
V kontrastu se severní částí bloku, který ctí pravidelnost, se obytný vnitroblok naopak snaží vytvářet hravé a organické tvary, které vytváří příjemné pohledy a zákoutí podporující tak domácí pocit a intimní prostředí. Domy se orientují svými fasádami do vnitrobloku a svou soukromou část otáčejí do soukromých zahrad či "za-zahrádek". Vnitroblok je rozdělen artikulací zelených ostrovů na menší pláčky s různou náplní, jako například komunitní zahrádky domova pro seniory, předprostor stacionáře, který může být využíván v letních dnech jeho klienty, předprostor komunitního domu, který skýtá možnost pořádání sousedských slavností či jen místo odpočinku pod vzrostlým stromem u východního vstupu do areálu. Hlavním materiálem soukromého vnitrobloku je kromě zmiňované dlažby mlat.

BYDLENÍ PRO SENIORY

Větší část komplexu vnitrobloku je věnována domovu s pečovatelskou službou a k němu přilehlému stacionáři. Ve stejné budově se pak nachází administrativa domova, ordinace lékařů, jídelna s přípravnou a prádelna, aby byly uspokojeny nároky klientů domova s pečovatelskou službou i dalších seniorů z okolí.

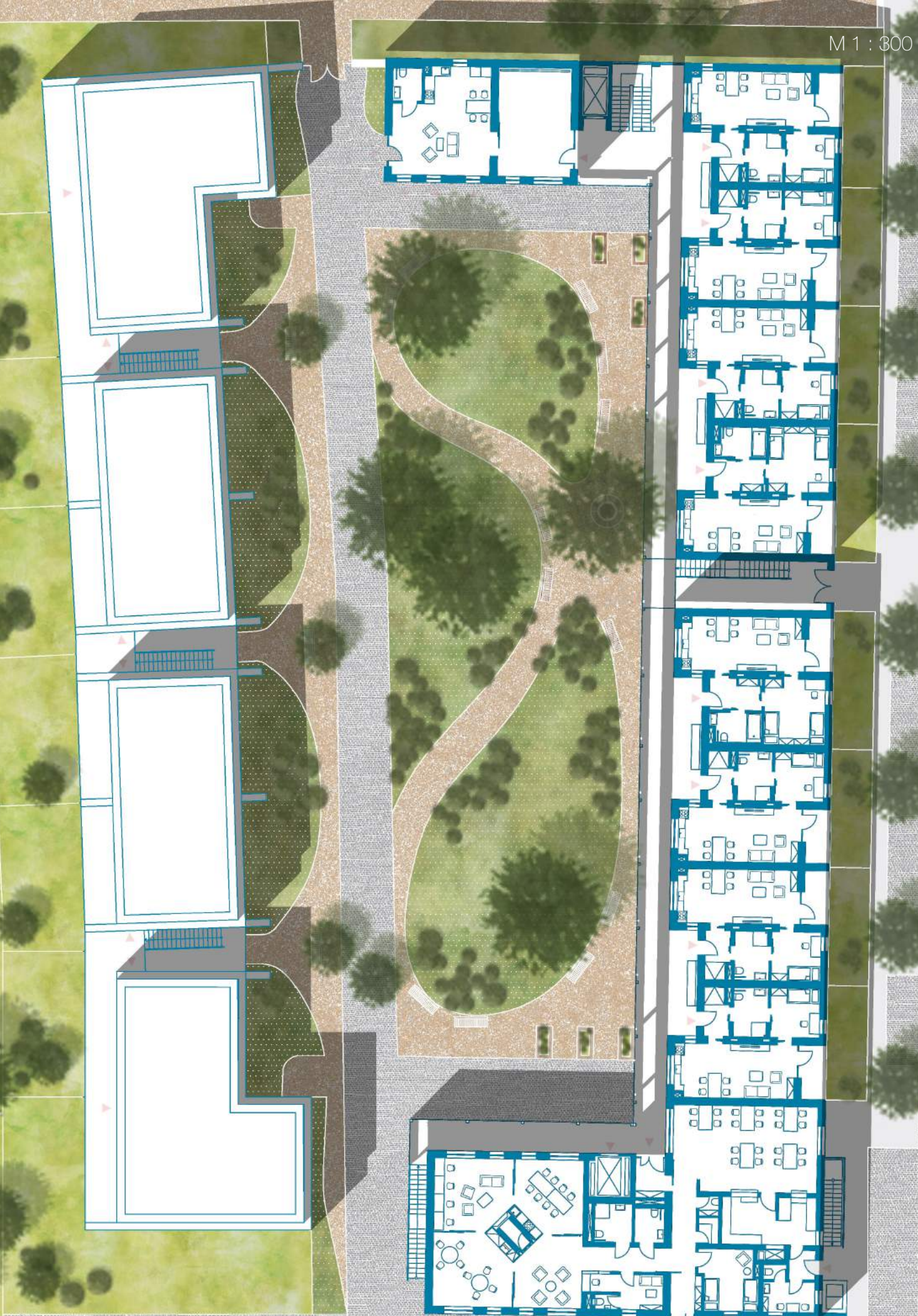

Bydlení pro seniory se pohybuje na hraně dvou typologií, domova pro seniory a seniorského cohousingu. Jeho základním konceptem je zajistit seniorům, kterým již nevyhovují stávající podmínky bydlení, cítí se osaměle či potřebují částečnou sociální péči, kvalitní a příjemné prostředí, kde se budou cítit doma. Jedním ze základních nástrojů jak tohoto pocitu dosáhnout je vytvoření komunity, která se zná a dokáže si nepříliš komplikovaně vytvořit společenské vazby. Jako optimální číslo pro vznik sousedství se považují čísla 50 - 100 lidí, v případě seniorů, kteří nenavazují mezilidské vztahy již tak snadno, je jako ideální považováno společenství 15 - 40 osob. Dům s pečovatelskou službou je tedy navržen pro 20 klientů, stacionář disponuje kapacitou maximálně 10 míst.

Dům je koncipován jako podlouhlý objekt s pavlačí, ze které jsou přístupné jednotlivé byty. V jeho čelech pak stojí zázemí s administrativou a jídelnou přiléhající k parkovišti a na severní straně komunitní dům, který nabízí obyvatelům možnost setkávání při různých volnočasových aktivitách. Podobnou funkci setkávání mají i pavlač a proměna pod ní, které navazují na vstupy do bytů. Byty jsou navrženy tak, aby mezi sebou vytvářely polosoukromá zákoutí s lavičkami, kde mohou obyvatelé posedět se sousedy chráněni před povětrnostními podmínkami. V potaz je brána i orientace vůči sluníčku a jeho možný pozitivní i negativní vliv.

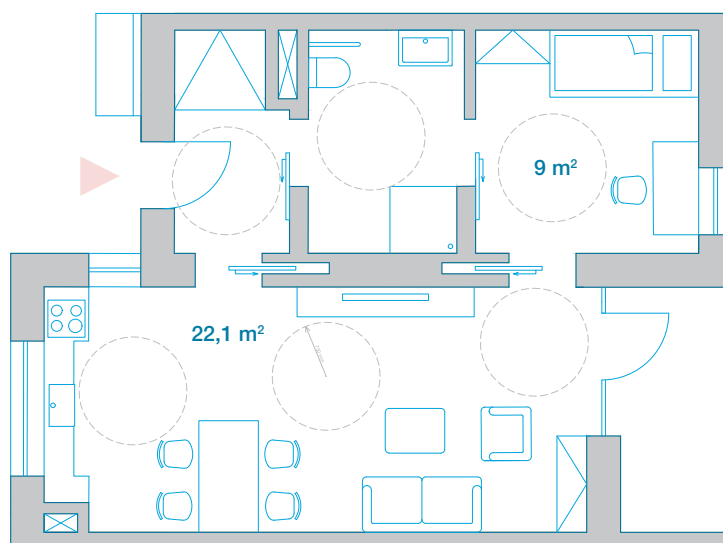
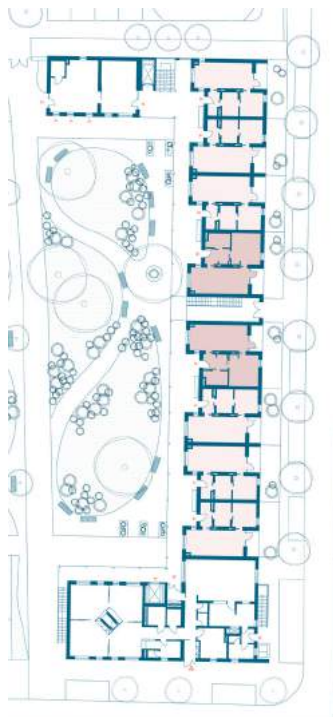
V areálu se nachází 8 jednolůžkových bytů a 4 dvoulůžkové. Každý byt má kromě předprostoru polosoukromé verandy i soukromý krytý prostor s malou zahrádkou v přízemí případně balkónem v prvním nadzemním podlaží. Obývací prostory jsou koncipovány spolu s kuchyní jako jedna velká místnost, kuchyň se otáčí do dvora a nabízí tak vizuální kontakt s vnitroblokem. Zároveň tvoří určitou vizuální bariéru pro kolemjdoucí. V rámci návrhu jsem se rozhodla oddělit ložnici od obytného prostoru, byť běžná praxe seniorského bydlení je koncipovat byty jako garsoniéry. Činím tak vědomě na úkor nesplnění normových rozměrů ložnic pro seniory. Vnímám však oddělenou ložnici a tedy denní/noční režim jako významnou součást aktivizačního procesu a v průběhu návrhu jsem prověřila, že ložnice bude splňovat základní pravidla bezbariérovosti stejně jako celý prostor každého bytu. Ložnice jsou pak orientovány směrem do zahrádek a dále do zklidněné ulice.

Dvůr areálu je uzpůsoben tak, aby fungoval jako "společenská místnost" celému vnitrobloku a docházelo k setkávání jeho obyvatel nad společnými aktivitami.

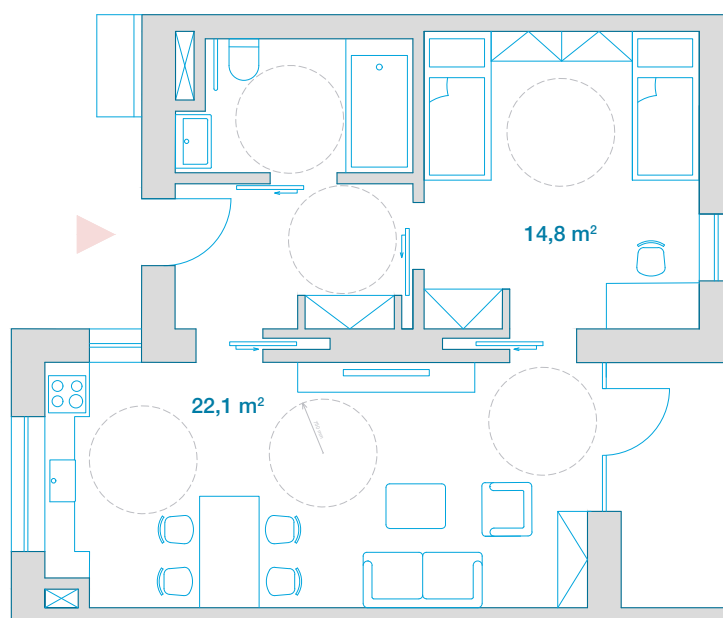

SOUSEDSKÉ POSEZENÍ
PŘED VSTUPY DO BYTŮ

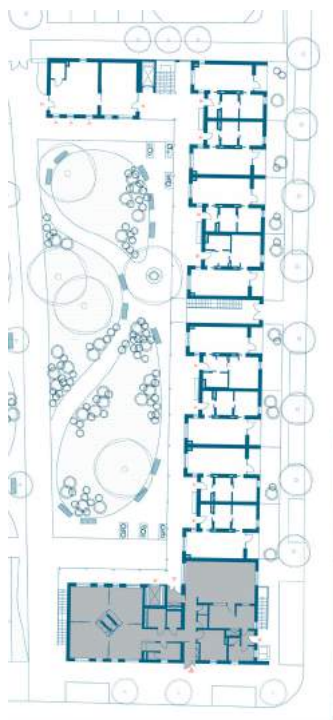
45 m²

BYT PRO JEDNOHO KLIENTA

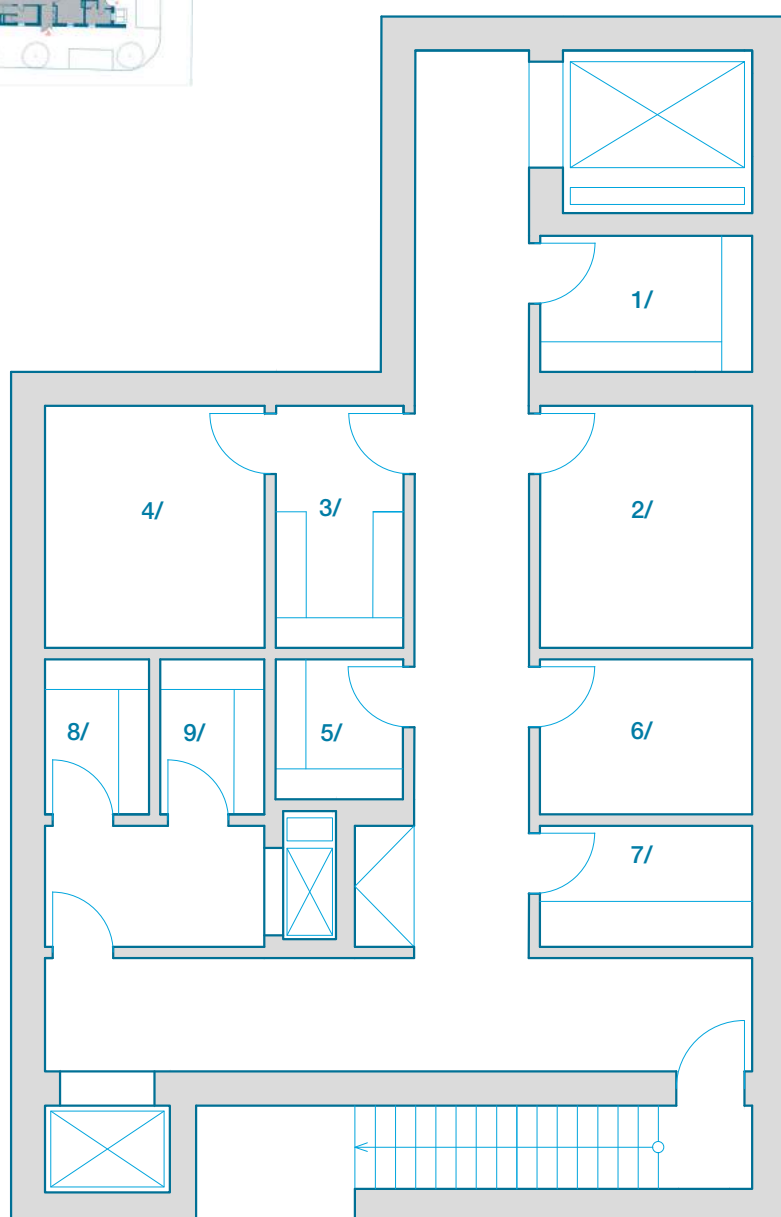

51,5 m²

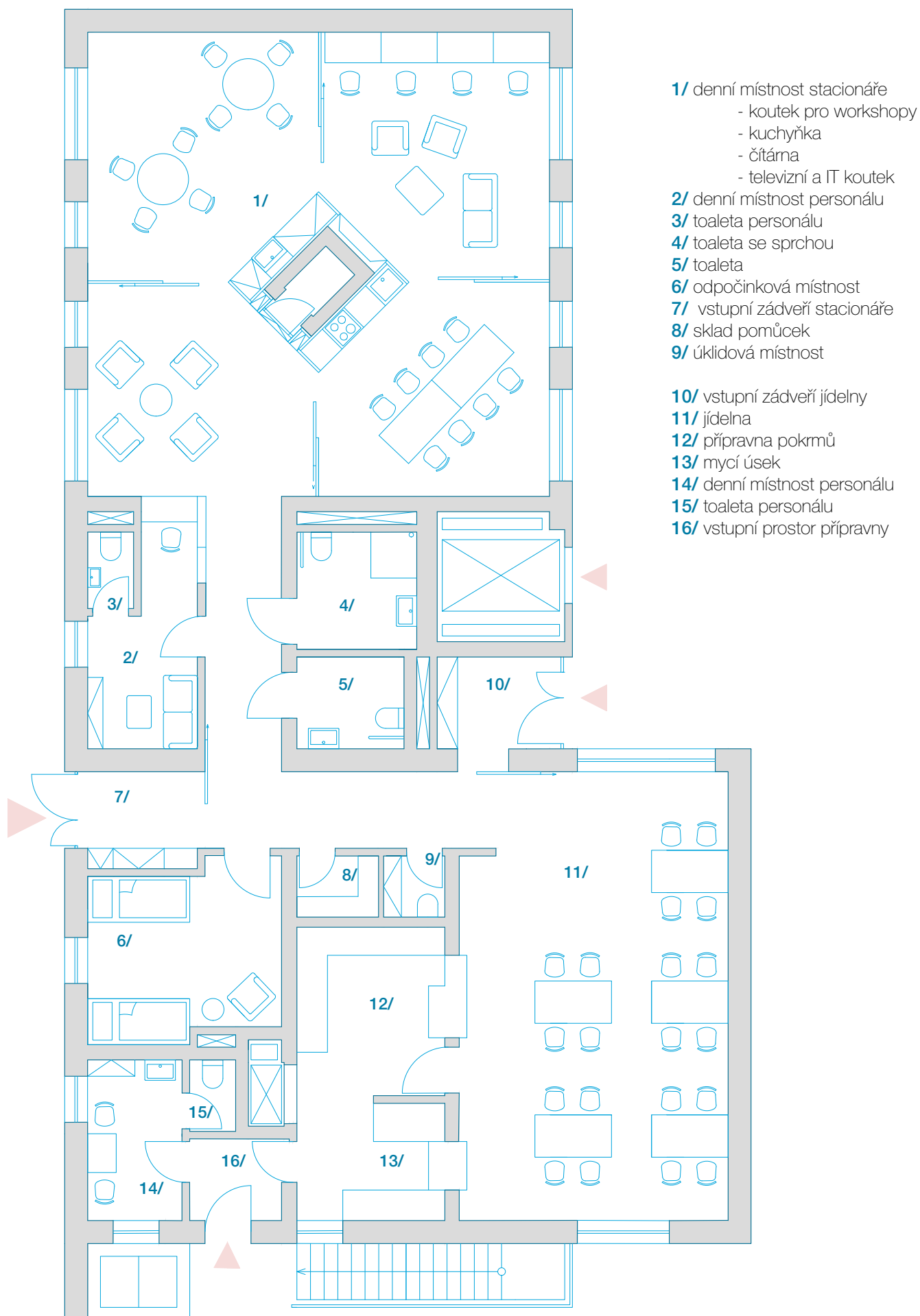
BYT PRO DVA KLIENTY

Denní stacionář slouží osmi až deseti klientům. Základní architektonickou myšlenkou je zde velká dřevěná obslužná krychle v prostředí společenské denní místnosti, která v sobě ukrývá kuchyňku, TV koutek, knihovnu a workshopový koutek. Ve svém středu má menší úložný prostor a stěny vynášející další podlaží. Pootočením této krychle v prostoru o 45° získáváme plynoucí prostorovou kompozici bez přímých nároží, která se dá pomocí posuvných dveří snadno otevřít v jeden velký kontinuální prostor či naopak uzavřít do čtyř menších koutů s individuálním programem. Klienti využívají ke stravování jídelnu s přípravnou, kterou mohou sdílet s obyvateli domu s pečovatelskou službou. Přípravná využívá zvýšenou koncentraci škol v okolí a jejich jídelen pro dovoz pokrmů.,

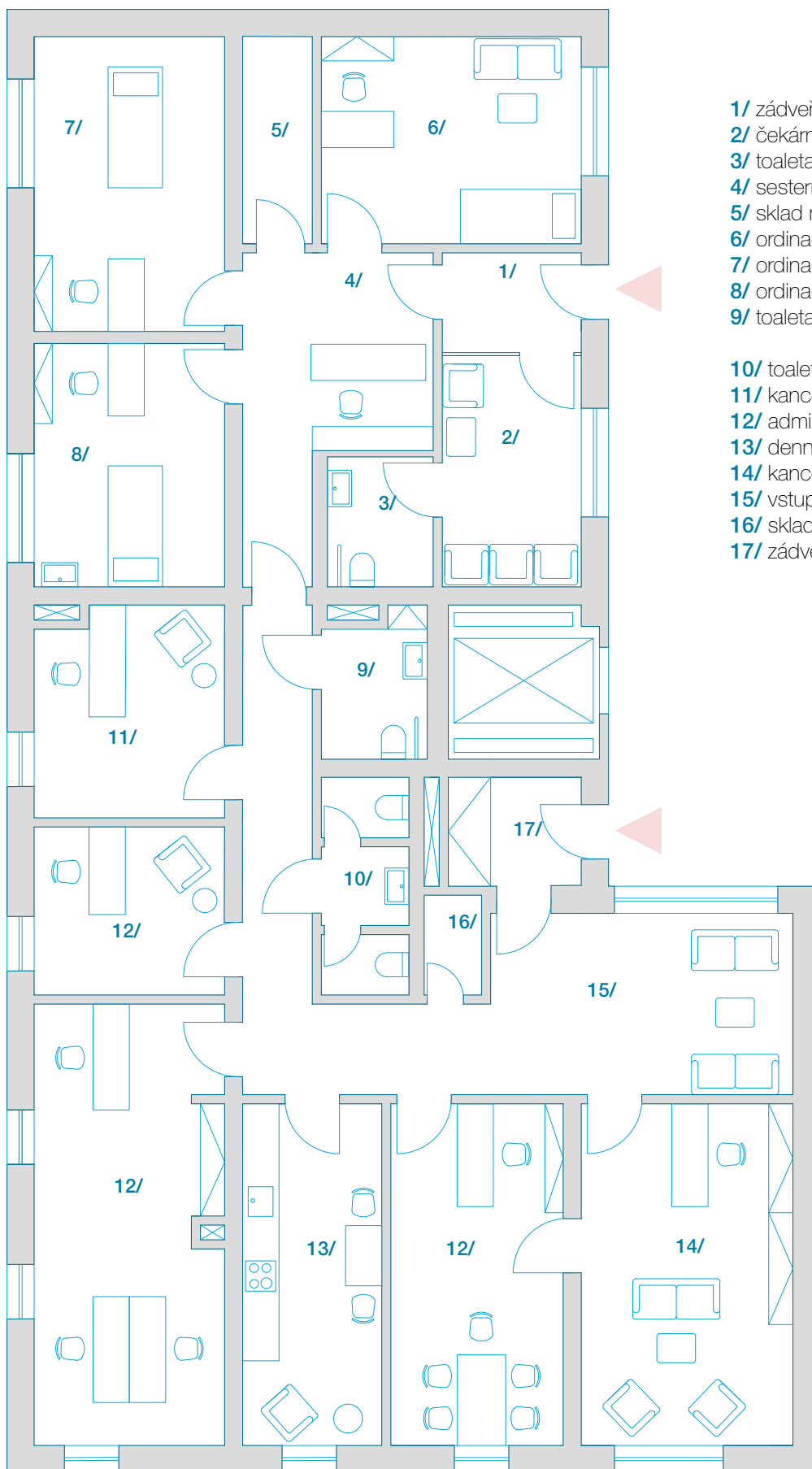

- 1/ sklad špinavého prádla
- 2/ sušárna prádla
- 3/ sklad materiálů a prostředků
- 4/ prádelna
- 5/ sklad čistého prádla
- 6/ sklad
- 7/ dílna
- 8/ sklad potravin
- 9/ sklad přepravních boxů

INTERIÉR DENNÍ MÍSTNOSTI STACIONÁŘE

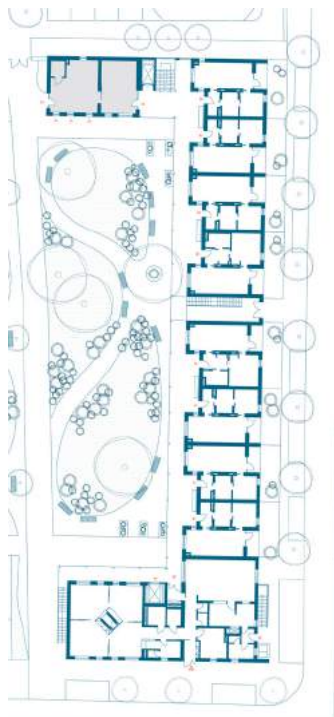

- 1/ zádveří ordinací
- 2/ čekárna
- 3/ toaleta pacientů
- 4/ sesterna
- 5/ sklad materiálů a pomůcek
- 6/ ordinace psychologa
- 7/ ordinace praktického lékaře
- 8/ ordinace fyzioterapeuta
- 9/ toaleta personálu

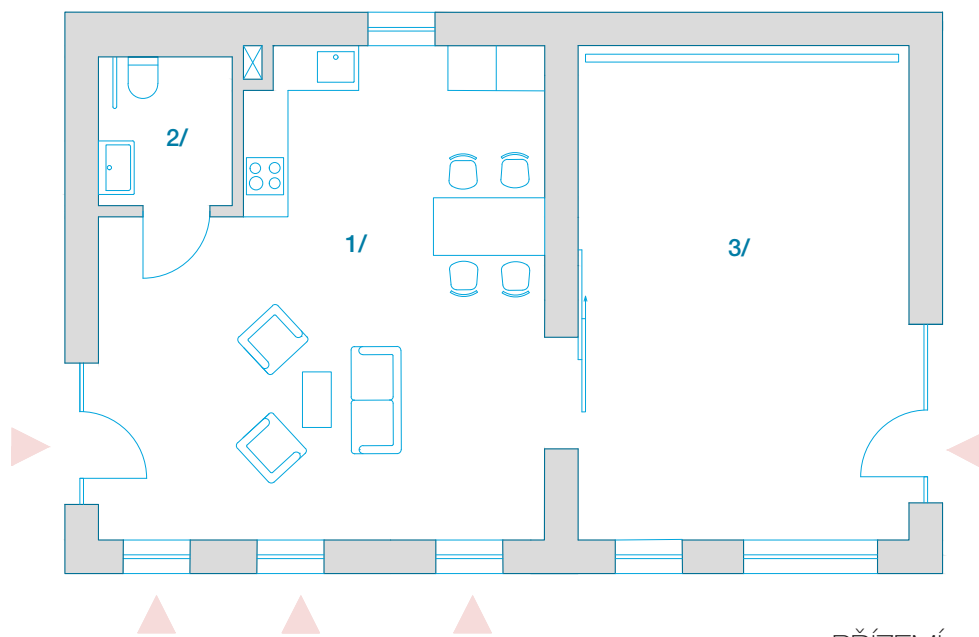
- 10/ toalety personálu
- 11/ kancelář správce
- 12/ administrativa DPS
- 13/ denní místnost zaměstnanců
- 14/ kancelář vedení DPS
- 15/ vstupní hala
- 16/ sklad
- 17/ zádveří administrativy

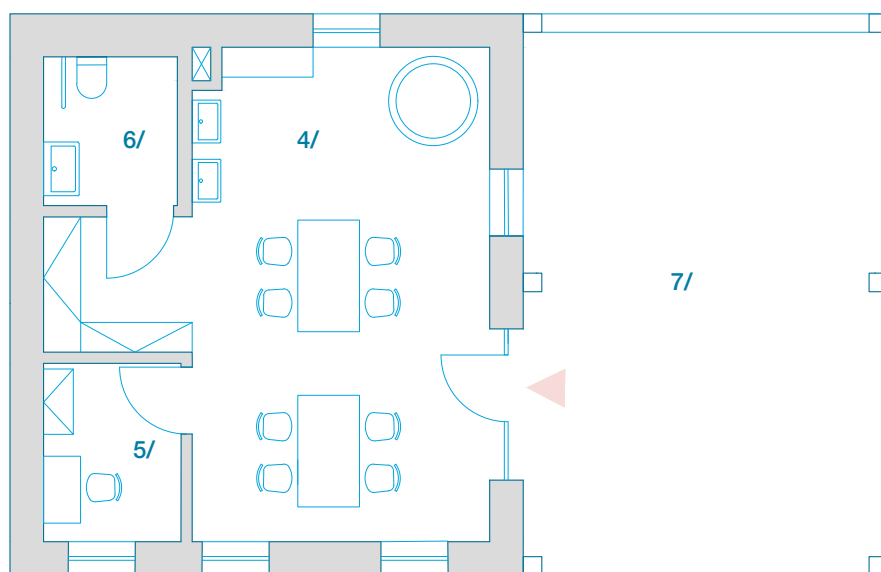
CHRÁNĚNÝ VNITROBLOK

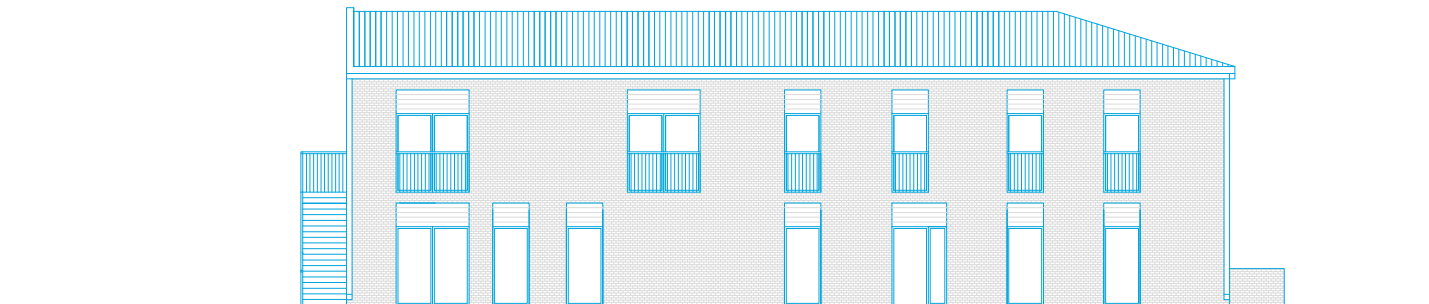
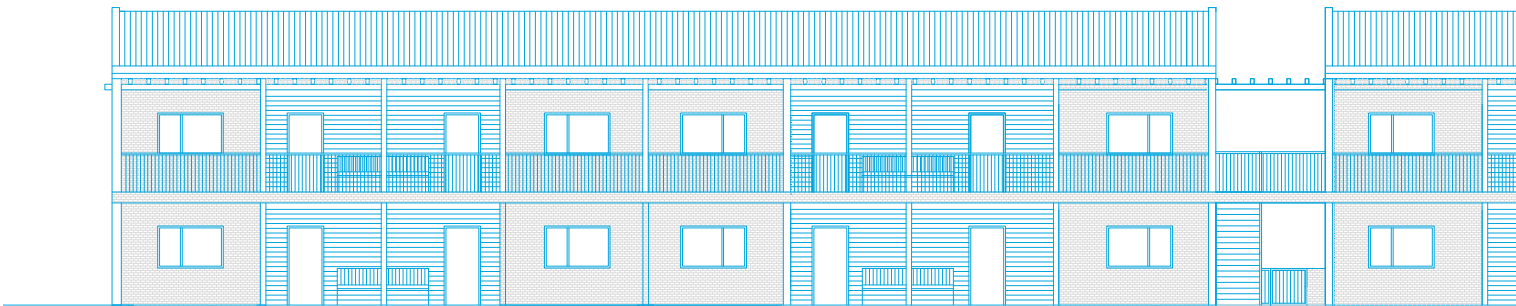
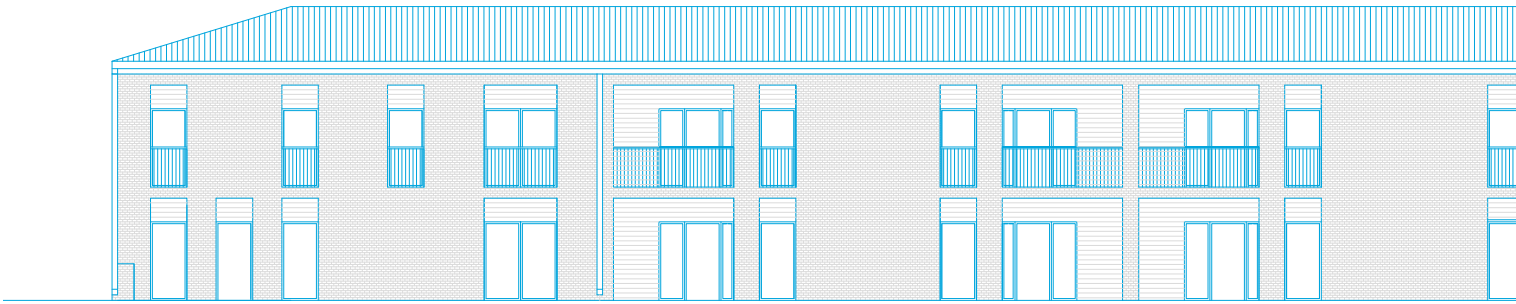
- 1/ společenská místnost
- 2/ toaleta
- 3/ projekční místnost /tělocvična
- 4/ dílna / workshop
- 5/ kancelář provozovatele
- 6/ toaleta
- 7/ terasa

PŘÍZEMÍ

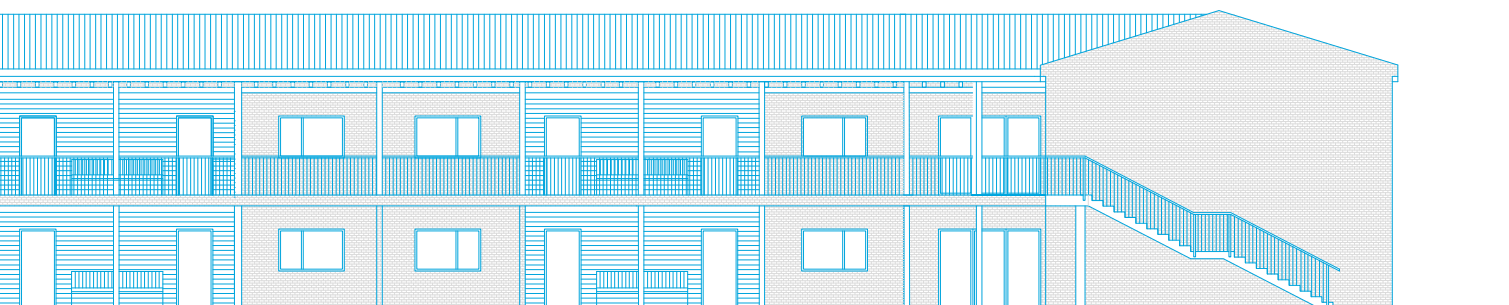
1. NP

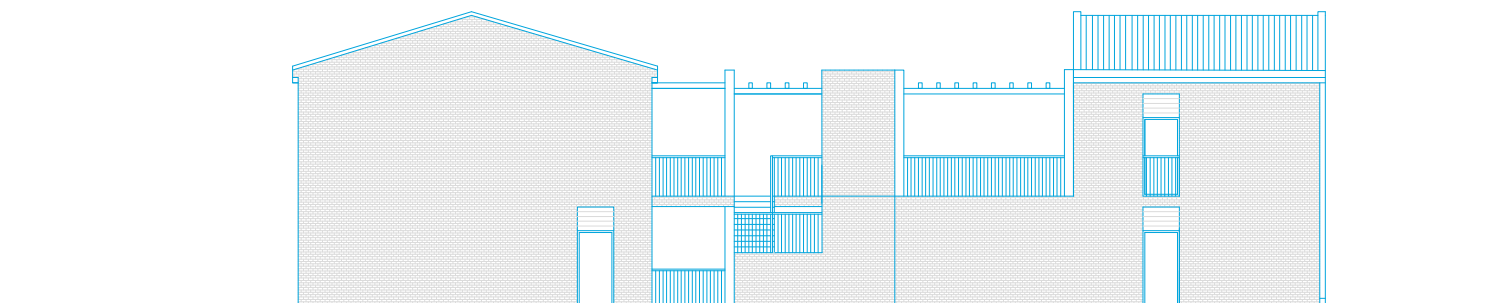
jížní fasáda - pohled od parkoviště

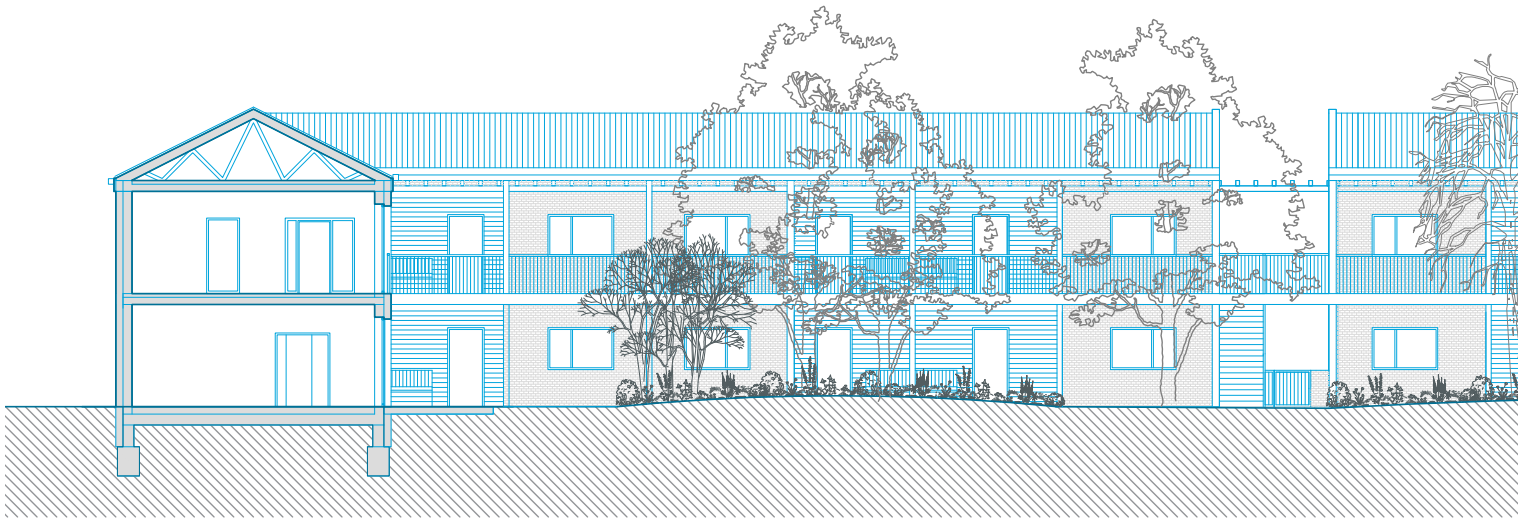
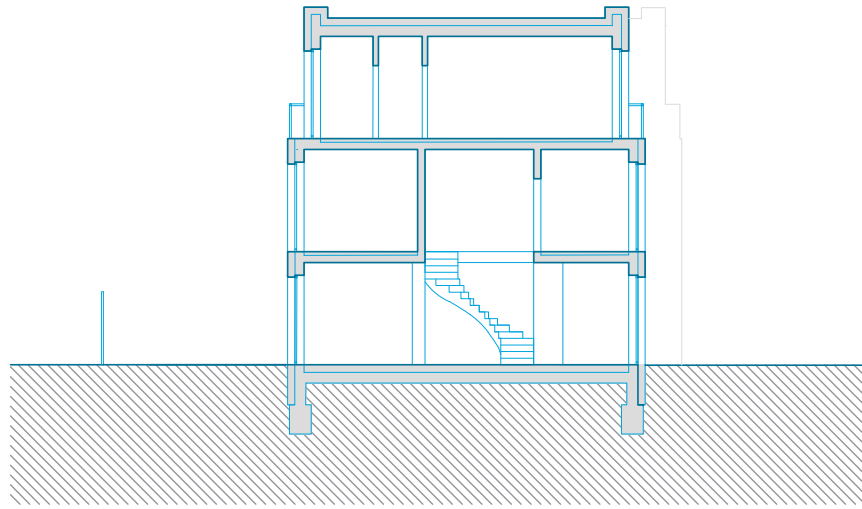
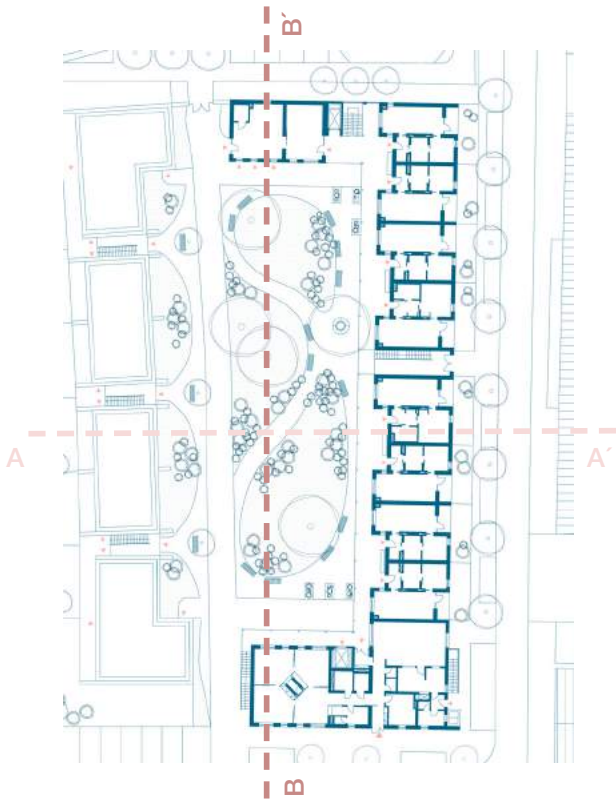
východní fasáda - pohled z nově vzniklé ulice

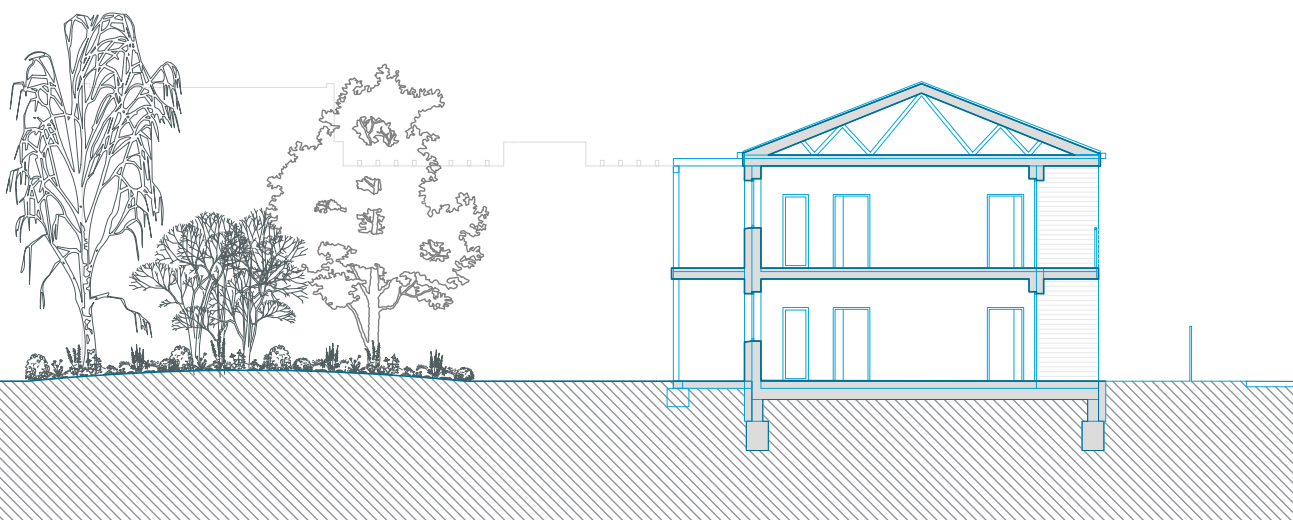

západní fasáda - pohled z vnitrobloku

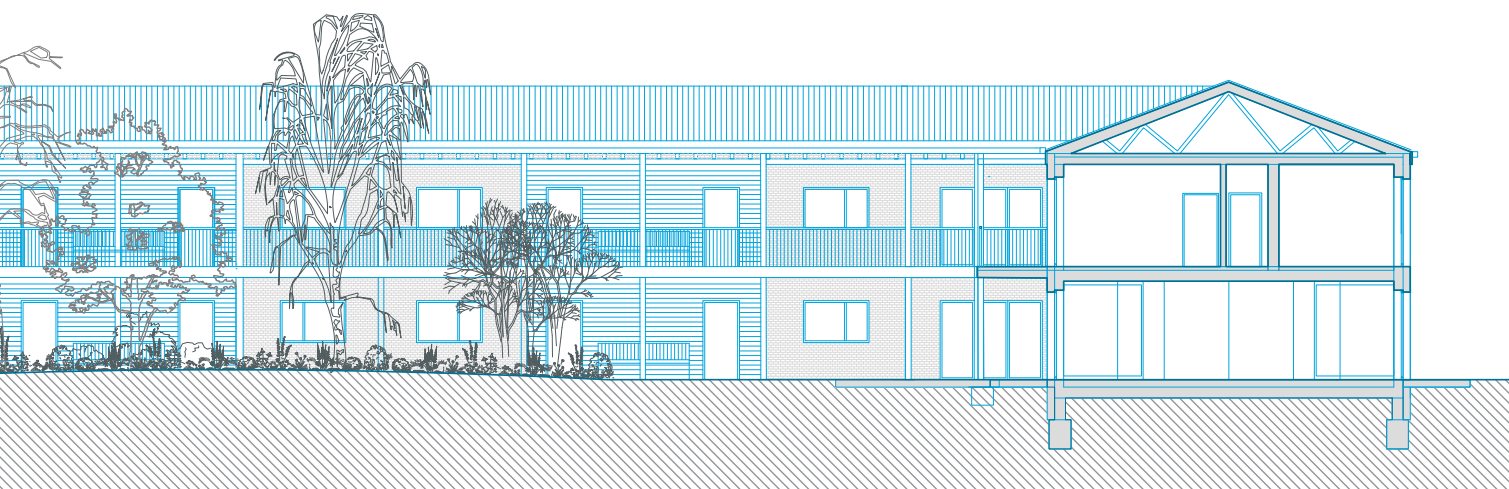

severní fasáda - pohled od sportoviště

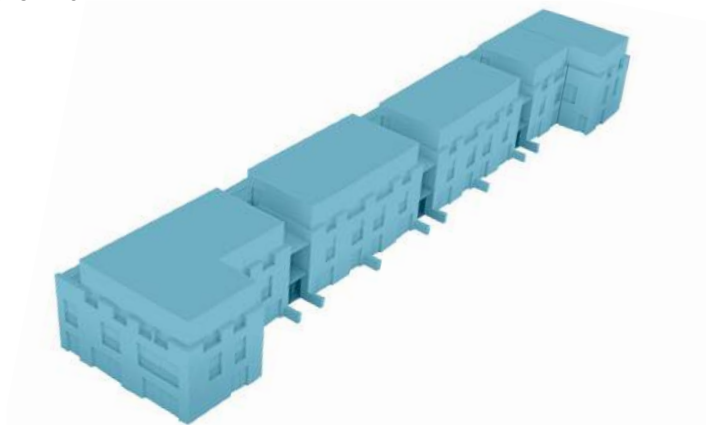
ŘEZ A - A'

ŘEZ B - B'

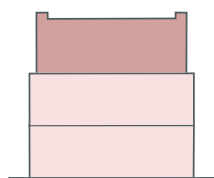
RODINNÉ BYDLENÍ

Protiváhu seniorskému bydlení vytváří fronta rodinných domů, které by se spíše daly nazvat townhousy či řadovými domy se střešními byty. Celkem obsahují 16 bytových jednotek, osm rodinných bytů ve spojení se zahradou a osm střešních bytů. Hmoty objektů je koncipována do dvojdomů spojených ve schodištích, která reflektují zakřivení pozemku.

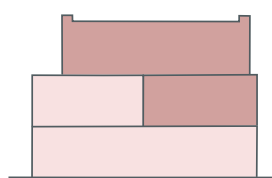

Celý vnitroblok je navržen jako pěší zóna, auta zůstávají na jeho hraně, tak jak je tomu již celkem běžné v západní Evropě, zejména pak například v Holandsku. Benefitem tohoto řešení je bezpečný a ničím nerušený vnitroblok sloužící k životu, setkávání a odpočinku svých obyvatel. Každý z domů má menší předzahrádku směrem do vnitrobloku, kam se stejně jako domov pro seniory otáčí svou hlavní fasádou, v případě větších přízemních bytů se soukromý život jejich obyvatel může odehrávat na západní straně pozemku, kde se nalézají soukromé zahrady. V případě střešních bytů je tento benefit nahrazen střešní terasou.

Stejně jako seniorské bydlení i tato část souboru pracuje s tématem komunity a sousedství, předpokládaný počet obyvatel celého vnitrobloku by se měl pohybovat okolo 70 - 80 lidí (20 - 30 seniorů), což je číslo, které je ideální pro vznik společenství, které je schopno navázat společenské vazby. Tato snaha je podpořena vybudováním komunitních prostor sdílených s domovem s pečovatelskou službou, kde se nachází místo pro různé společenské akce, tvořivé dílny, společné cvičení či promítání.

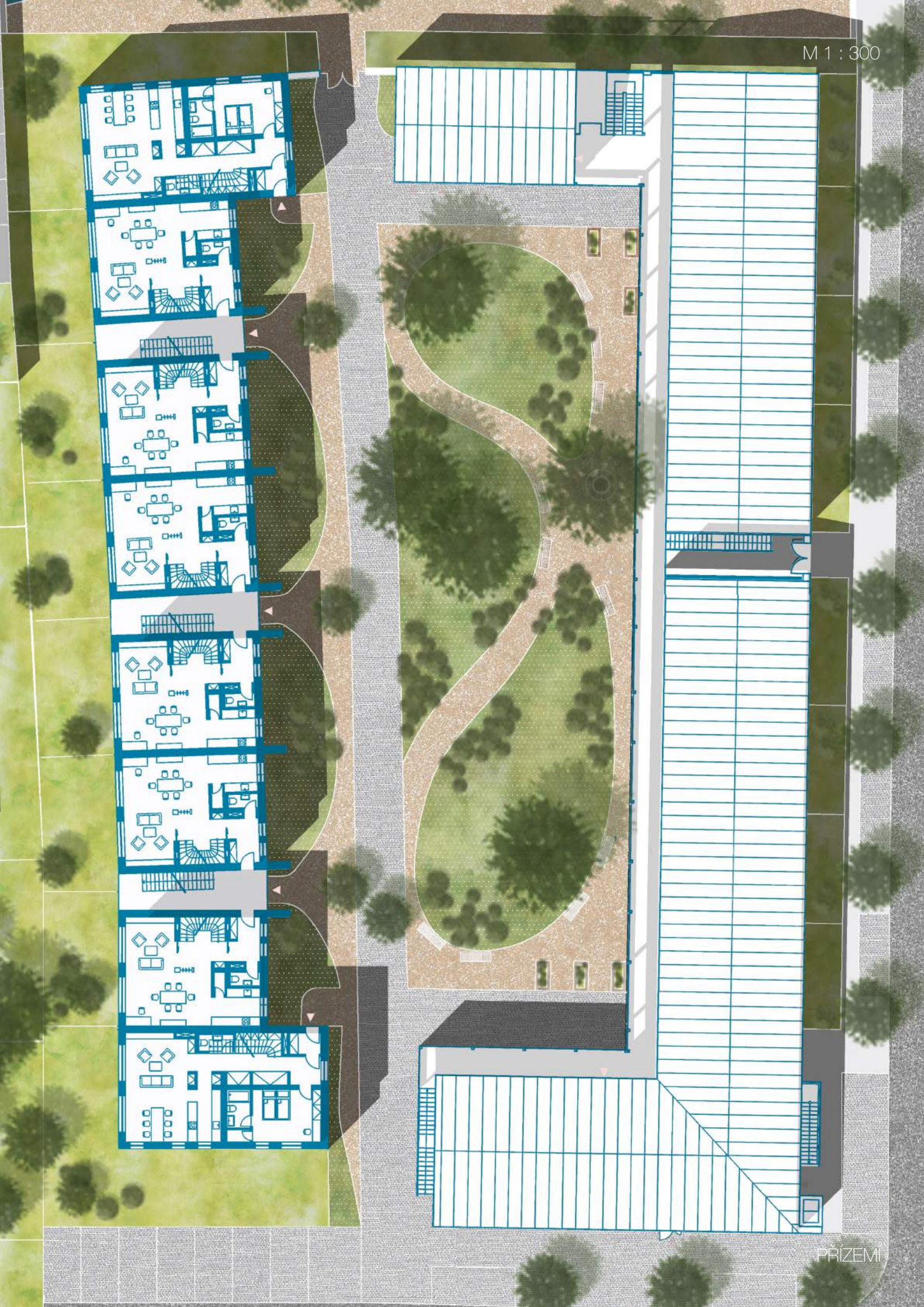

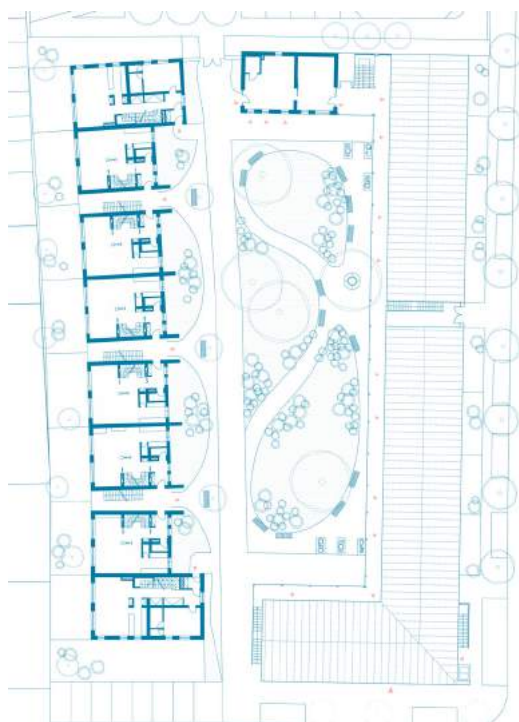
řez domem A

řez domem B

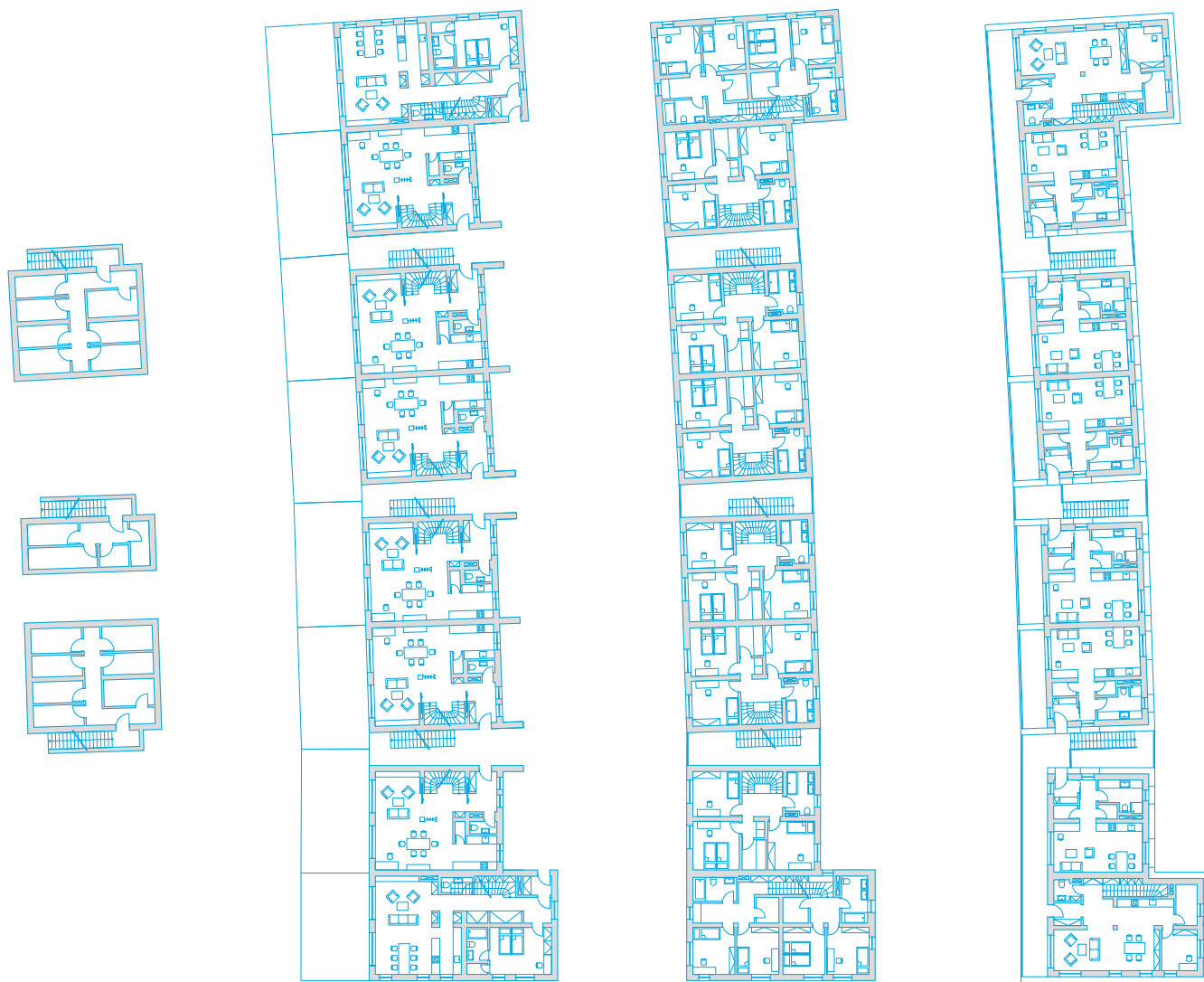
Dalším cílem návrhu je vytvořit pestrý sociální mix, kromě poměrně velkých rodinných bytů/domů v přízemí, je na střeše zbudováno šest sociálních bytů. Dle architekta Jana Gehla je právě druhé nadzemní podlaží poslední, které může mít pevnější vazby se zemí a ději, které se na ní odehrávají. Celkem se v komplexu nacházejí čtyři typologie bytů, které se v různém zrcadlení promítají do celkového urbanismu. Speciálním případem jsou větší krajní domy, které nabízejí poměrně nadstandartní bydlení. Jsou koncipovány tak, že každý z domů vlastní patro a půl z daného objektu a nastupuje se do nich z přízemí a z druhého nadzemního podlaží. Schodiště propojující domy pak mohou sloužit jako prostor pro pěstování rostlin, či pro uskladnění kol a jiného vybavení. Domy jsou částečně podsklepeny tak, aby každý byt měl svůj úložný prostor, součástí sklepů je pak i společné technické zázemí.

Jednotlivé byty/domy jsou koncipovány jako dvoupatrové, v přízemí se nachází obývací pokoj s kuchyní, spížirna, vestavěné skříňe a toaleta. Kuchyňská linka je navržena na východ do vnitrobloku, díky čemuž získává kontakt s děním uvnitř dvora. Naopak obývací pokoj je otočen na západ do klidu soukromé zahrady. V patře se pak nachází ložnice a pokoje dětí.

V případě střešních bytů jsou obývací pokoj a ložnice sjednoceny do jednoho velkého obytného prostoru. Byt má navržen dostatek úložných prostor, aby půdorys obytné místnosti mohl zůstat co nejvolnější. Benefitem tohoto bytu je terasa se západní orientací, která může pocitově díky propojení velkým oknem sloužit jako další pokoj bytu.

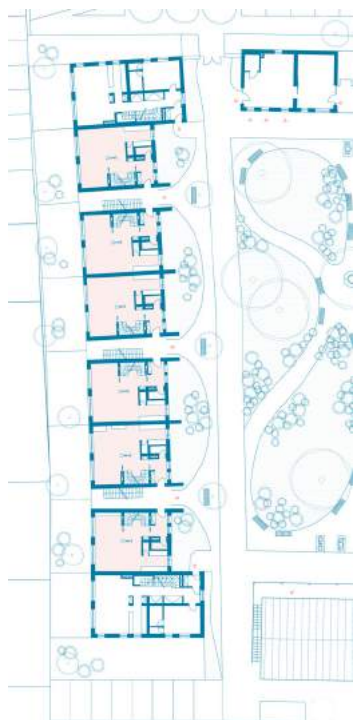

1. PP

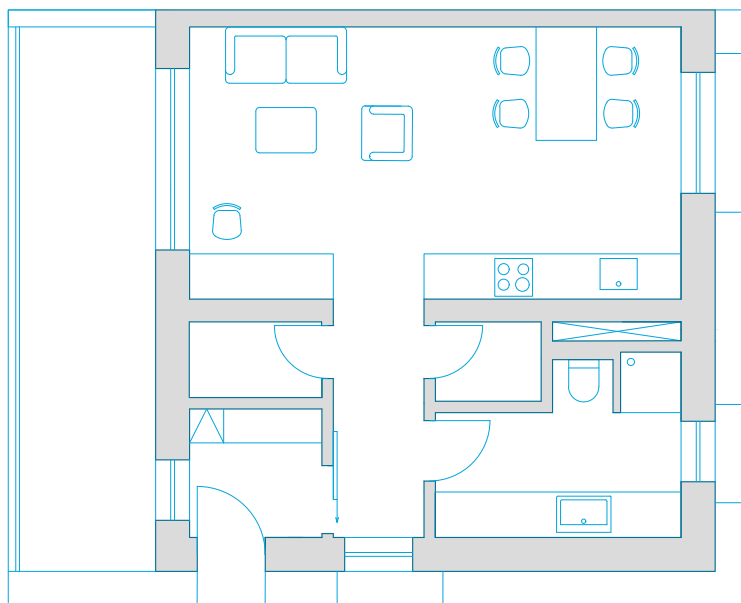
PŘÍZEMÍ

1. NP

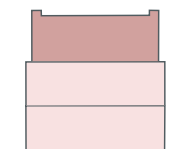
2. NP

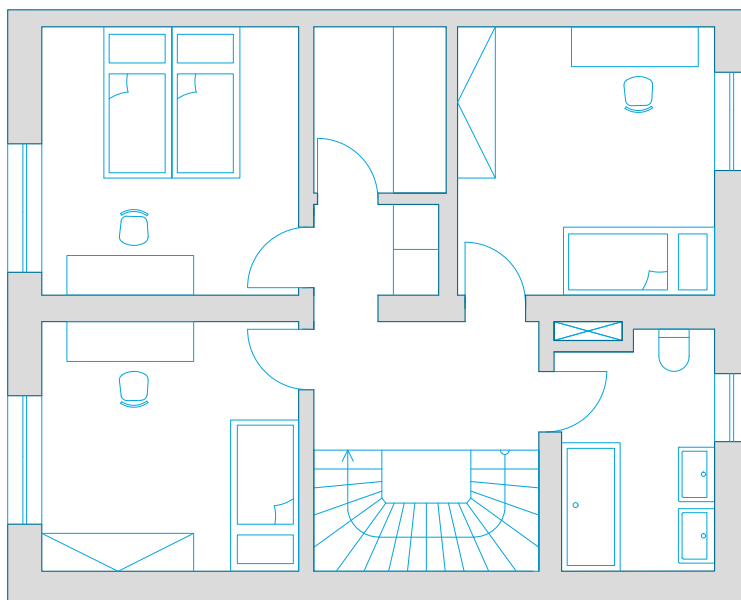
STŘEŠNÍ BYT

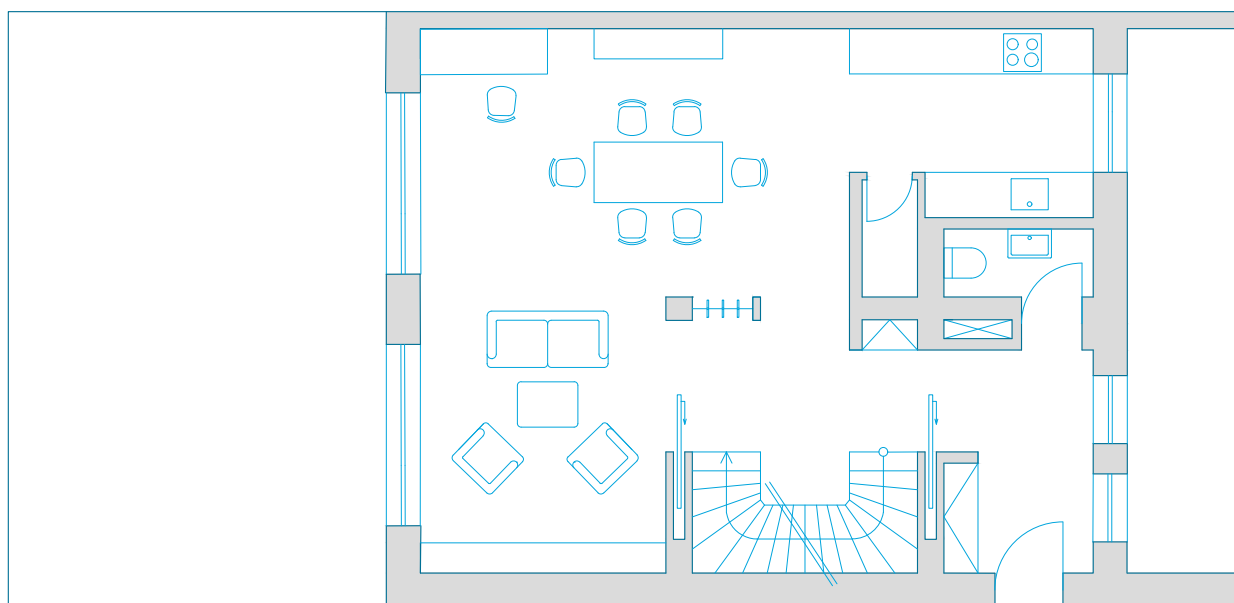
2. NP

RODINNÝ DŮM A

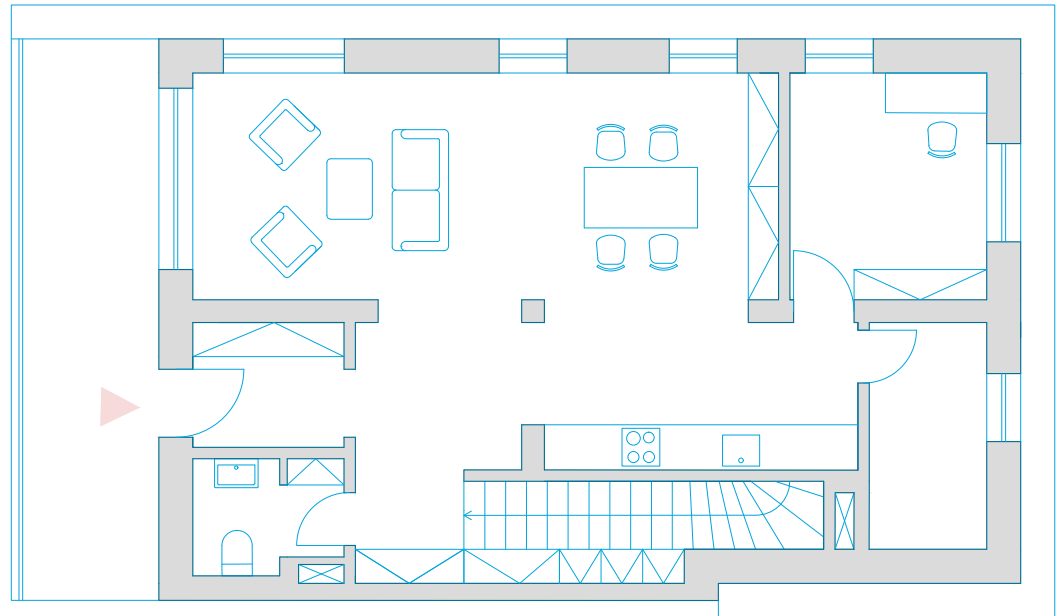

1. NP

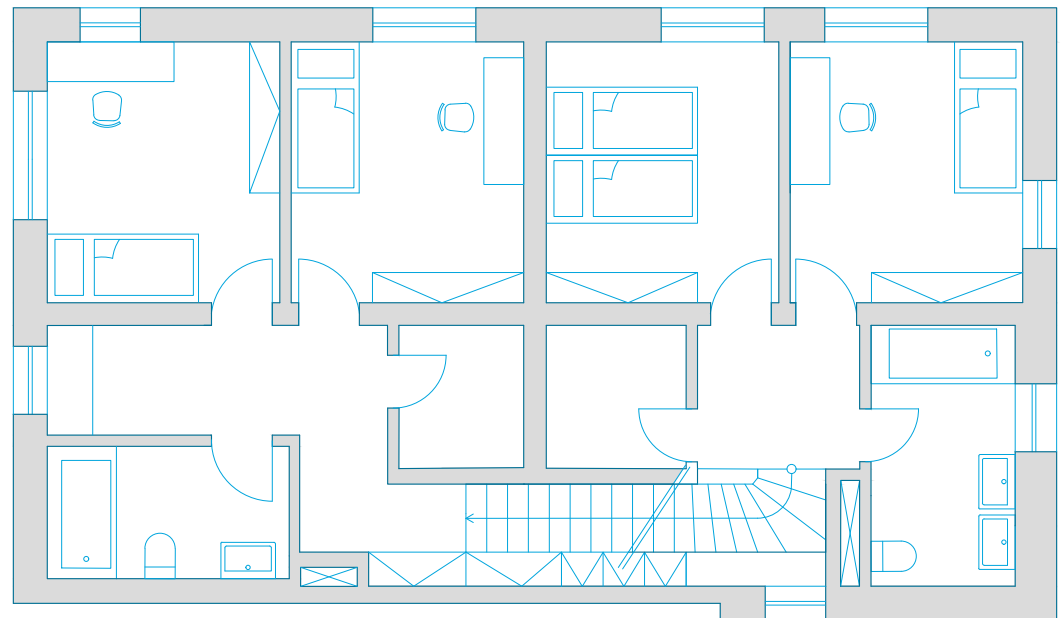
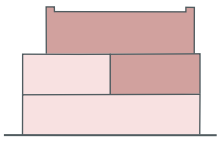
PŘÍZEMÍ

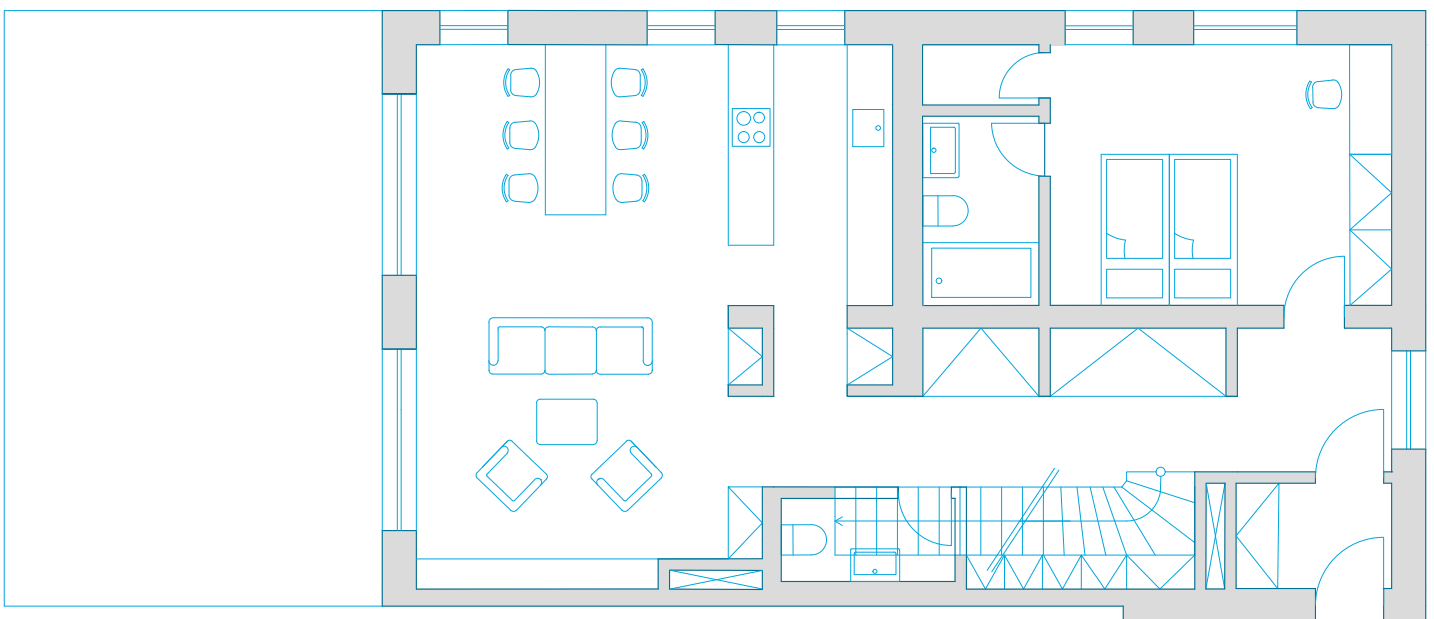

RODINNÝ DŮM B

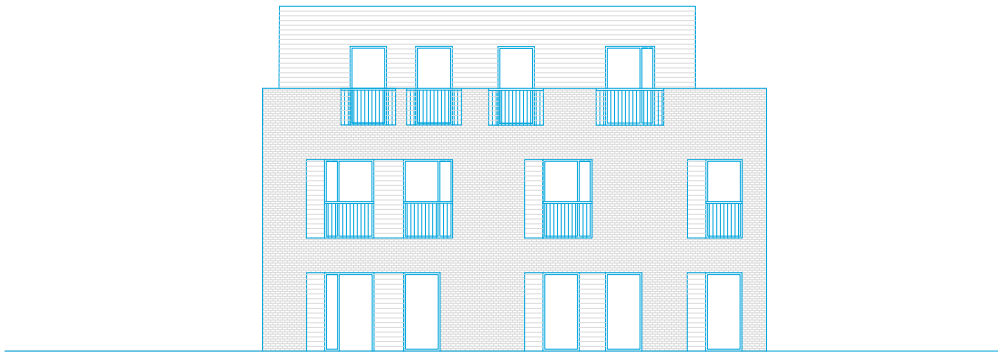
2. NP

1. NP

PŘÍZEMÍ

jižní fasáda - pohled od parkoviště

východní fasáda - pohled z vnitrobloku

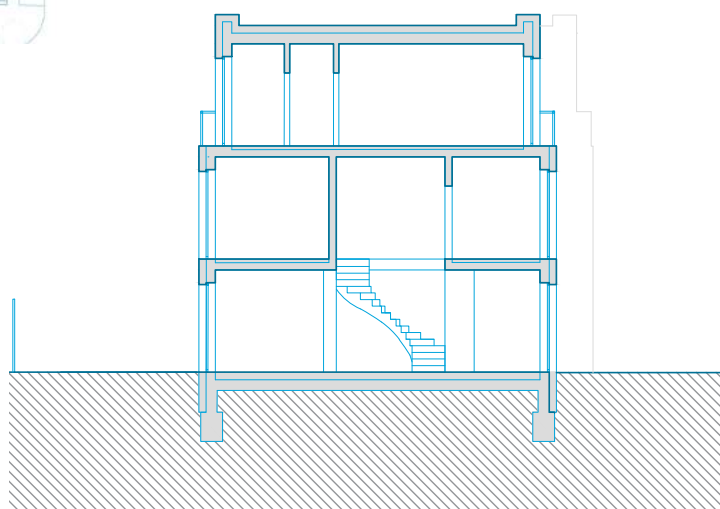
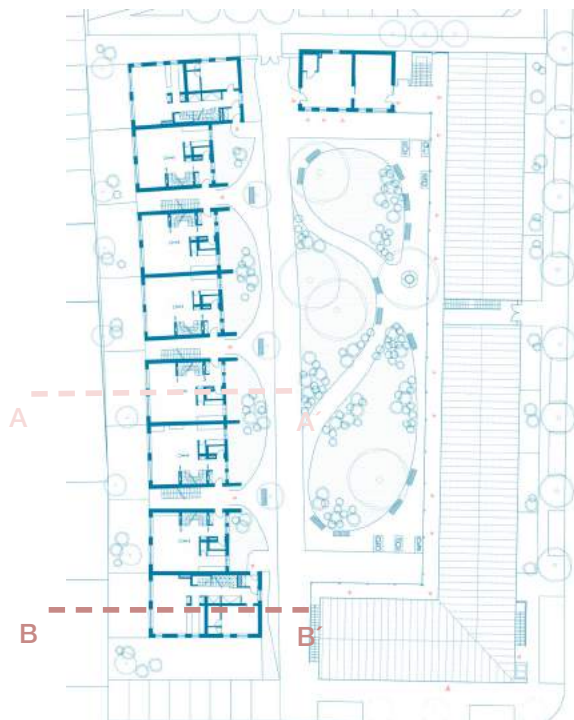
západní fasáda - pohled ze soukromých zahrad

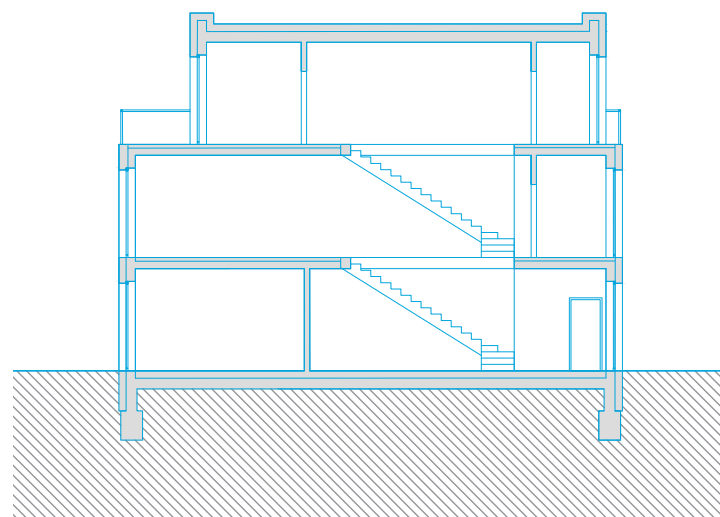
severní fasáda - pohled od sportoviště

POHLED NA STACIONÁŘ A DPS OD JIHU

ŘEZ A - A'

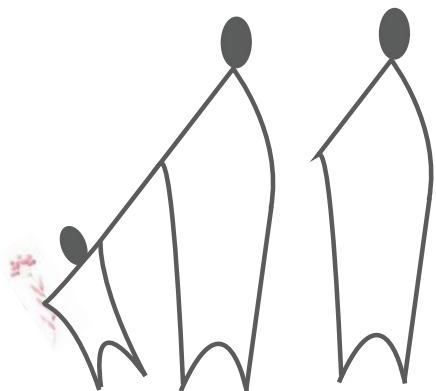

ŘEZ B - B'

7/ závěrem

Slovo závěrem

Jak již bylo zmíněno, globálním trendem v oboru seniorského bydlení a celkové péče o seniory je snaha maximálně podpořit setrvání a možnost života seniorů v jejich domácím prostředí až do momentu, dokud jim to jejich zdravotní a psychický stav dovolí a odsunout tak nutnost ústavní péče na co nejpozdější věk. Jako architekti máme možnost tomuto trendu napomoci a cítím osobní odpovědnost se k tomuto tématu vyjádřit a přispět k němu tímto projektem.

Jsem si vědoma, že takto koncipovaný projekt může být ekonomicky náročný, na druhou stranu mojí snahou bylo kompenzovat vybudování tohoto typu seniorského bydlení (už tak navrhovaného ve snaze o ekonomičnost) dostavbou rodinných domů a připojeného stacionáře s ordinacemi a administrativou.

Cílem projektu bylo vytvořit příjemné prostředí pro život na stará kolena ve společnosti svých přátel, v místě kterému lze říkat doma, ale zároveň zajistit pocit bezpečí a zajištění pro případ nouze. To vše v rámci komunity, která se pro své členy stává cenným zdrojem podnětů a aktivizačním hybatelem. Mojí snahou bylo navrhnout místo, s kterým se mohou jeho obyvatelé identifikovat, které v nich bude vzbuzovat pocit sounáležitosti se společenstvím a vnímám tato kritéria jako stěžejní pro jakýkoli projekt seniorského bydlení.

LITERATURA / ZDROJE

Literatura:

- ARJO projektový team, 2005. Průvodce pro architekty a projektanty, Arjo
- ASOCIACE POSKYTOVATELŮ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB ČR, 2015. Chci zůstat doma, Asociace poskytovatelů sociálních služeb
- BEŠŤÁKOVÁ Veronika, 2012. Bydlení seniorů v kontextu stárnutí populace: Cohousing a senior cohousing, disertační práce FA ČVUT
- ČERNÁ, Jana, Dagmar GLOSOVÁ, Eva GROLLOVÁ, Zdeněk KALVACH, Zdeňka LHOTÁKOVÁ, 2009. O bydlení seniorů, Diakonie
- FLIPIOVÁ Daniela, 2002. Projektujeme bez bariér, MPSV
- GEHL Jan, 2012. Města pro lidi, Nadace partnerství
- GLOSOVÁ Dagmar a kol., 2006. Bydlení pro seniory, ERA
- HÁTLOVÁ Běla, 2010. Psychologie seniorského věku, UJEP
- HROZENSKÁ Martina, DVORÁČKOVÁ Dagmar, 2013. Sociální péče o seniory, Grada
- KOHOUT Michal, TICHÝ David, PROSTĚJOVSKÁ Zita, FA ČVUT, 2015. Vzorové projekty nájemních domů seniorského bydlení a jejich modelové parametry, Státní fond rozvoje bydlení
- LÁBUS Ladislav, 2000. Sociální péče u nás i nadále ve stínu ústavů, Stavba č. 4.
- SÝKOROVÁ, Dana, 2007. Autonomie ve stáří: Kapitoly z gerontosociologie. Praha: Sociologické nakladatelství
- ŠESTÁKOVÁ Irena, Lupač Pavel, 2010. Budovy bez bariér, Grada
- ŠESTÁKOVÁ Irena, FRANCOVÁ Nada, SOBEK Jiří, PROCHÁZKOVÁ Jitka, 2012. Bydlení (nejen) pro lidi se zdravotním postižením, MPSV
- TICHÝ David, 2012. Seniorské bydlení, ERA 21
- TICHÝ David, 2016. Omezování komunikačních bariér v bydlení pro seniory, Konference Dostupné a důstojné bydlení pro všechny II.
- TICHÝ David, 2016. Vzorové bydlení pro seniory, Habilitační přednáška
- VÁŇOVÁ Lenka, ŠESTÁKOVÁ Irena, LUPAČ Pavel, 2013. Trendy v bydlení pro seniory, FA ČVUT

Internet:

- www.archiweb.cz
- www.archdaily.com
- www.benesov-city.cz
- www.czso.cz
- www.earch.cz
- www.fa.cvut.cz
- ssob.info/seznam-poskytovatelu-sluzeb/
- www.mpsv.cz

Nikola Karabcová
atelér Kohout - Tichý
LS 2016/2017